

ARODERGI

A N T A L Y A R E H B E R L E R O D A S I D E R G İ S İ

ANTALYA'nın TURİZM TARİHİ V. Bölüm

TİCARET YOLLARI ve MEDENİYETLERİN
BULUŞTUĞU ŞEHİR: DENİZLİ

ANADOLU OZANLARI:
YUNUS EMRE

ANTALYA AŞKIMIZ

ANADOLU - İON UYGARLIĞI, I. Bölüm

ANADOLU'nun KONUŞAN TAŞLARI

BAMBAŞKA BİR ÜLKE:
KENYA



ÜCRETSİZ

OBA RESTAURANT

Türk mutfağının yöresel yemeklerini,
Türk misafirperverliği ile ferah yeşil alanımızda
siz değerli misafirlerimize sunmaktayız.



Ürgüp Yolu, Uçhisar Kavşağı
Çubuk Mevkii Uçhisar, NEVŞEHİR
Tel: 0384 219 20 01 - Faks: 0384 219 30 60
YAKUP GEÇİN: 0533 399 54 42
SEHER AYGÖRDÜ: 0536 246 94 06

www.obacappadocia.com
oba@obacappadocia.com

Eylem!



Aylar öncesinden “geliyorum” diye haykıran bir iş almama ve tura çıkmama eylemini bazıları hala farklı şekilde görmek ve göstermek istiyor. 30 Haziran’da başlayıp 8 Temmuz’da sayın valimiz Dr. Ahmet Altıparmak’ın ricası ile geçici olarak durdurulan eylem rehberlik tarihinde bir ilkti.

Yıllardır özellikle Antalya bölgesinde sürekli büyüyen sorunların daima üstü kapatılmış, çözümü ötelenmiş, sorunlar yeterince gündeme taşınmamış veya rehberlere gözdağı verilmiştir. Mevcut çalışma şartlarını daha fazla kabul etmek istemeyen meslektaşlarımızın da sonunda sabrı taşımış ve huzursuzluklarını yüksek sesle dile getirmeye başlamışlardır. İsyan eden arkadaşlarının sayısının tahminlerinden de fazla olduğunu görmüşlerdir. Tabii ki bu onları daha fazla cesaretlendirmiştir. Ne kadar adı “esnaf odası” olsa da, ARO, asli görevi yalnızca aidat toplayıp seminer ve kültürel etkinlikler düzenlemek olan bir meslek örgütü değildir. Öncelikle profesyonel

turist rehberlerinin yasal haklarını korumak, çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik ciddi çaba sarf etmek, sorunlarına çözüm bulmak, bilgilendirmek gibi sorumluluklarımız da vardır.

600’den fazla Almanca kokartlı rehberin sorunlarına çözüm üretme talebine, herhalde hiçbir meslek kuruluşu duyarsız kalmaz. ARO da duyarsız kalmadı ve TARİB adında bir platform oluşturan rehberlere destek vererek, öncülük ederek, bir dizi görüşmelerde bulunup, sorunları medyaya taşıdı. Lakin sektörün duyarsızlığı rehberleri eylem yapmaya kadar götürdü. Seçilen tarih turistin yoğun, ama tur sayısının az olduğu bir dönemdi. Bu eylem 1 ay önce ya da 2 ay sonra gerçekleşmiş olsaydı, acentelerin yakındığı zarar çok daha büyük olurdu. Amacımız zarar vermek değil sesimizi duyurmak, sorunlarımızın gerçekten büyük olduğuna ve bizlerin hakkımızı almak konusunda ciddi olduğumuza inandırmaktı. “Rehberlerin başka bir seçeneği var mıydı?” diye soruyorum size. ARO’nun “sendikacılığa” soyunarak, “ateşten bir gömlek” giymekten başka bir seçeneği var mıydı? Denenmeyen bir yol var mı geçmişte?

Değerli meslektaşlar ve sektör temsilcileri, mevcut durumun sorumlusu yalnızca rehberler değildir, bunu unutmamak gerekir. Dolayısı ile hakkını aramak için “dik duran” her bir turist rehberi saygı ve takdiri kesinlikle hak ediyor. Aksini düşünenler kendilerini arkadaşlarımızın yerine koyarak özeleştiri yapmalıdır. Elbette yılların birikimi olan sorunlar bugünden yarına çözülemeyecek, bunun herkes farkında. Ama çalışma şartlarının iyileştirilmesi için atılan her adım, bizleri hedefe yaklaştıracaktır. Beklenen ölçüde olmasa da, bazı acentelerin iyi niyetle yaptığı iyileştirmeleri takdir ediyoruz. Çalışma şartlarını düzeltmeye çalışan ve rehberleri geçmişte olduğu gibi bugün de önemseyen acentelere tüm rehberler adına teşekkür ederiz.

Yapılan eylemin en büyük kazanımı, rehberlerin sanıldığı gibi duyarsız ve örgütlülükten yoksun olmadıklarını, gerektiğinde birlik ve dayanışma içerisinde olabileceklerini ispatlamalarıdır. Bu tutumlarından dolayı tüm rehber camiası, arkadaşlarımızı takdir ediyor.

Eylem esnasında ve sonrasında gösterdikleri yakın ilgiden dolayı sayın valimiz Dr. Ahmet Altıparmak’a, vali yardımcısı sayın Recep Yüksel’e, değerli basın mensuplarına teşekkürlerimizi bildiririz.

Eylemden sonra sorunlarımızın çözümü için girişimlerde bulunan ve çalışmalara başlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı üst düzey yetkililerine ve müsteşar vekili sayın Nihat Gül’e ve tabii ki Bakanımız sayın Ertuğrul Günay’a camiamız adına teşekkür ediyoruz.

Bundan sonra da yasal haklarımız için mücadelemizin aynı kararlılıkta devam edeceğinden hiç kimsenin şüphesi olmasın. Türkiye’nin tanıtım elçileri ve yüzü olan, dünyanın en iyi rehberleri olarak görülen meslektaşlarımız, kesinlikle daha iyi çalışma koşullarını hak ediyorlar.

Saygılarımla,

Hasan UYSAL

ARO

ANTALYA
REHBERLER ODASI
DERGİSİ

3 ayda bir yayımlanır.
YIL: 2, SAYI: 5, Temmuz - Eylül 2011
Ağustos ayında basılmıştır.

İMTİYAZ SAHİBİ

Antalya Rehberler Esnaf Odası adına
Hasan UYSAL
hasanuysal@aro.org.tr

SORUMLU MÜDÜR GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Ahmet Zeki APALI
zekiapali@aro.org.tr

YAYIN KURULU

Prof.Dr. Bekir DENİZ
Prof.Dr. Nevzat ÇEVİK
Prof.Dr. Şadan GÖKOVALI
Yavuz Ali SAKARYA
Hüseyin ÇİMRİN
Mehmet ERDEM
Recep YAVUZ
Oktay TILKI

KATKIDA BULUNANLAR

Ertuğrul BİROL

KAPAK FOTOĞRAFI

Denizli Valiliği Arşivi

GRAFİK TASARIM

Adnan SAYKI
Nesrin ÇETİNER
www.adnansayki.com
asayki@gmail.com

BASKI

Başak Matbaacılık ve Tanıtım
Hiz. Ltd. Şti.
Anadolul Bulvarı Meka Plaza
No: 5 / 15 Gimat
Yenimahalle / ANKARA
TEL: 0312 397 16 17

YAZIŞMA ADRESİ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

Demircikara Mah.
Burhanettin Onat Cad.
Artürk Sitesi, A-Blok, No: 89
Kat: 1 D: 4 ANTALYA
TEL: 0242 311 11 30 (Pbx)
FAKS: 0242 322 91 75
www.aro.org.tr
dergi@aro.org.tr

"Yazıların sorumluluğu yazarlarına,
reklamların sorumluluğu reklam
sahiplerine aittir. Yazılı izin olmaksızın
hiçbir yazı, fotoğraf ve grafik içerik
başka bir yerde kullanılamaz."
Kültür-Sanat, Tarih, Arkeoloji,
Mitoloji ve Gezi Dergisi.
ARO'nun bir kültür hizmetidir.



İçindekiler

- 6-8 ANTALYA'nın
TURİZM TARİHİ
V. Bölüm
- 10-33 TİCARET
YOLLARININ
KAVŞAĞINDA
BİR ŞEHİR:
DENİZLİ
- 34-40 ANADOLU
OZANLARI:
YUNUS EMRE
- 42-45 ANTALYA
AŞKIMIZ
- 46-57 ANADOLU-ION
UYGARLIĞI:
I. Bölüm
- 58-59 OLYMPOS
TELEFERİK
- 60-62 BALIKLARIMIZ
- 64-66 BİTKİLER ve
MİTOLOJİ
- 68-69 ANADOLU'nun
KONUŞAN
TAŞLARI
- 70-89 BAMBAŞKA BİR
ÜLKE:
KENYA
- 90-91 ÖDÜLLÜ
BULMACA
- 92-95 HABERLER
- 96-98 REHBER
ANILARI

Bagajda Rehber!



“Bu nasıl başlık?” diyenleri duyar gibiyim. “Çantada keklik”, “Askıda ekme” der gibi. İnanın bir başkası yazsa ve ben birebir yaşamasam bana da herhalde öyle gelirdi. 7-8 yıl öncesiydi. Askerden yeni gelmiş ve kokartını yeni almış genç bir meslektaşımız yaşadı bu yazdığım olayı.

Küçük bir araçla, Rus grubun yabancı uyruklu acente temsilcisine eşlik edecek kokartlı rehber olarak günlük Pamukkale turu yapacaktı. Ama sabah grubunu almaya gittiğinde, araçta kendisine oturacak yer olmadığı ve onun bagajda gideceği söylendi. Yapması gereken tabii ki bunu kabul etmemektir ama ne yapsın bu tura çıkmaya çok ihtiyacı vardı. Yapmasa, “hayır” dese belki bir daha çağrılmayacaktı. Zaten acente yazın yarı ücrete çalışan, kışın öğretmenlik yapan rehberleri tercih ederken, hasbelkader bu tur ona düşmüştü. Bütün bu düşünsel gelgitlerin sıkıntısıyla turu tamamladı. “Bagajda Günlük Pamukkale”. Güler misiniz, ağlar mısınız?

Yıllar geçti, her geçen yıl çalışma standartlarımız -biz her ne kadar şikayet etsek de- düzeliyor. Artık yaz tatillerinde yarı ücretle çalışan devlet memuru rehberler yok. Bakanlık nezdinde daha değerliyiz. Bunun en büyük sebebi de odalarımız ve birliğimizdir. Eski yönetime ve yeni yönetimdeki arkadaşlarımıza hepimiz adına teşekkür ediyorum. Elbette ki yapılanlar her zaman az gelir insana; kusur aramak ve bulmak çok kolaydır. Bizler bir arada olursak güçlüyüz, söz sahibiyiz.

Bugün elinizde tuttuğunuz dergiye sahip olmamız bile bize pek çok yerde prestij kazandırmıştır. Son derece kısıtlı olanaklarla, sadece birkaç kişinin yoğun çabasıyla ortaya çıkarılan, ama her kesimden övgü ve takdir alan dergimize özellikle ARO üyesi rehberlerin ilgisizliği beni hayal kırıklığına uğrattı.

Son iki sayıdır dergimizi teknik olarak basım tarihinden bir ay öncesi hazır hale getirmemize rağmen, sponsor olarak adlandırabileceğimiz reklamlar konusunda çok zorlanıyoruz. Maliyetlerimizi karşılayacak meblağı toparlayabilmek için, rehber camiasına yakın işletmelere ve rehber yakınlarına neredeyse el açıyoruz. Hiçbir maddi çıkar gütmeksizin, tamamen bir kültür hizmeti olarak sunduğumuz dergimizin devamı ancak meslektaşlarımızdan gelecek destekle mümkün olacaktır.

Dergi çıkarken aklımızdan bize bin tane gönüllü gerekli diye geçiriyorduk. Bu sayı bize sembolik bir katkıyla destek olacak gruptu ve karşılığında da bir yıl boyunca dergiler adreslerine kurye ile ulaştırılacaktı. Herhangi katı bir kural olmasa da gönüllülerin bağışlayacakları otuz lira gibi bedeller birikip derginin sürekliliğine ciddi katkı sağlayacaktı. İçinde bulunduğumuz yıl itibarıyla gönüllü destekçilerimizin sayısı maalesef iki yüz civarında kaldı.

Dergiye sahip çıkma kuvvet ve iradesinin, onun ömrünü tayin edeceği hiç unutulmamalıdır.

ARO DERGİ; benim, Ahmet’in Mehmet’in değil hepimizin dergisidir. Ben sizleri bu konuda göreve davet ediyorum. Lütfen bu yazıyı okuduktan sonra, “Ben bu dergi için ne yapabilirim?” diye beş dakika düşünün. Eminim herkesin yapabileceği bir şeyler vardır. Size derginin genel yayın yönetmeni olarak e-posta adresimi buradan vermek istiyorum (zekiapali@aro.org.tr). İnanın manevi destekleriniz bile bizi birkaç adım daha ileriye taşıyacaktır.

Yaz mevsiminin kavurucu sıcaklarında canla başla turlarına devam tüm rehberleri saygı ve sevgiyle selamlarken; dergimizin bu sayısını da zevkle okumanızı, kütüphanenizde yer açacak kadar çok beğenmenizi dilerim.

Son olarak tüm okurlarımızın yaklaşan Ramazan Bayramı’nı yürekten kutlarım.

Saygılarımla,

A. Zeki APALI



Tur otobüslerinin ilk kez tek renge boyatılması uygulamasını Yaşar Sobutay başlattı
Fotoğraf: Hüseyin Çimrin arşivi

Antalya'nın Turizm Tarihi V. Bölüm

Antalya'da ilk Turizm ve Seyahat Acentesi

Hüseyin ÇİMRİN, Kent Tarihçisi



Antalya Turizmüne katkı koyanlardan birisi de hiç şüphesiz Antalya'da 1958 yılında ilk Turizm Seyahat Acentesi'ni kuran ve sonrasında uzun yıllar Amerika'da yaşayıp 17 Kasım 2007 tarihinde vefat eden Ali Rıza Öndemir

Ali Rıza Bey, daha kimsenin "turizm" in para getiren yönünden haberi ve bilgisi yok iken, 1958 yılında Doğan Sigorta Acentesi levhasının yanına "Tourist Office" diye bir levha

Bey'dir. Bugünkü Ekspres Seyahat Acentesi sahibi Kayhan Öndemir'in ağabeyi olan Ali Rıza Bey, Türk Hava Kuvvetleri'nden emekli olmuş fevkalâde zeki, disiplinli, çalışkan, ileriye gören ve modernliğe açık bir kişiydi. Ali Rıza Bey ordudan ayrıldıktan sonra, Doğan Sigorta Şirketi'nin Antalya-Burdur-Isparta bölge temsilcisi olarak gelip Antalya'ya yerleşmişti.

Ali Rıza Bey, daha kimsenin

daha asarak turizm acenteliği yapmağa başladı. Orta derecede bildiği İngilizce'siyle dış dünya ile haberleşmeye çalışıyordu.

"turizm" in para getiren yönünden haberi ve bilgisi yok iken, 1958 yılında Doğan Sigorta Acentesi levhasının yanına "**Tourist Office**" diye bir levha daha asarak turizm acenteliği yapmağa başladı. Orta derecede bildiği İngilizcesiyle dış dünya ile haberleşmeye çalışıyordu.

Yetersiz kalınca da, Antalya'daki yabancı dil bilen avukat İ. Ethem Soykam'dan yardım alıyordu.



Ali Rıza Önder.
Fotoğraf: Hüseyin Çimrin arşivi

Ali Rıza Bey'in Gayretleri

Ali Rıza Bey zamanla bu çalışmalarının karşılığını da aldı. Kendisini İngiltere ve Yunanistan acentelerine tanıtip kabul ettirdi. İngiltere'nin en büyük seyahat acentesi R. K. SWAN'ın Antalya ve Türkiye gezi organizatörlüğünü aldı.

Antalya'ya, Kuşadası'na, Dikili'ye ve Alanya'ya gelen büyük yolcu gemilerinden inen turistleri günlük Perge-Aspendos-Manavgat Şelalesi, Side, Alanya turuna çıkarıyor ve akşamüzeri İskele'ye (şimdiki Yat Limanı) getirip, motorlarla gemilerine bindiriyordu. Bazı gezilerde on-on beş otobüse kadar yolcu çıkıyordu. Onları deniz motorları ile gemiden çıkartmak ve akşam geri götürmek saatler sürüyordu. O sıralarda ben de Antalya'ya gelen Almanlara jeep ve minibüs gibi araçlarla özel turlar düzenliyordum. Yani bürosuz bir Seyahat Acentesi gibi çalışıyordum. Amacım para değil. Antalya'ya gelen yabancılara Antalya'yı en iyi bir şekilde tanıtmaktı.

Meğer Ali Rıza Bey tur müşterisi bulamadığı için bana çok içerliyormuş. Ben ise Antalya'da ne kadar otel varsa hepsini dolaşıyor, Antalya'ya gelen her Alman turistle muhakkak tanışıyor; ülkelerine döndüklerinde de bana övgü dolu mektuplar, Antalya'da çektikleri fotoğraflarını gönderi-

yorlardı. Güzel Alman kızları ile Antalya sokaklarında volta atıyor, gençliğimin keyfini çıkarıyordum. Her Antalyalı erkek benim yerimde olmaya can atıyor; hatta birçoğu bana, "Hüseyin, şu Almanca'yı bize de öğret de, biz de biraz yaşayalım" diyorlardı. Anlayacağınız, ben o yılların deyimiyle Antalya'nın tek 'Almancısı'ydim. Antalyalı esnaf bir turistle dil yönünden anlaşamasa veya Almanya'dan tanıştıkları bir yabancidan mektup gelse, muhakkak beni bulurlardı.

Antalya'da bu konuda öyle popülerdim ki posta adresim bile, 'Hüseyin Çimrin-Antalya/Türkiye'den ibaretti.

Bizim mahallenin postacısı Mehmet Dalkara, her gün Almanya'dan gelen onlarca mektubu evime bu adresle getirirdi. O günlerde Almanca öğretmenleri dışında, Almanca üzerine Antalya'da bilinen tek kişi idim.

Henüz Ortaokul öğrencisi iken öğrendiğim Almancamı geliştirmek için turistlerin peşine takılıp onlarla gezmelerimin yaşamımda bana ne gibi imkânlar sağlayacağını ve yıllar sonra bu turist rehberliğinin aranan gözde bir meslek olacağını nereden bilebilirdim ki?

İlk Gezi Turları

Ekspres Turizm Seyahat Acentesi'nin sahibi Ali Rıza Bey, ben bir gün onun seyahat ofisinin önünden geçerken beni kolumdan çekip acenteye soktu. 'Niçin böyle kendini yoruyorsun? Turistleri benim acentem adına topla, benden kişi başına komisyon ve rehberlik ücreti al' dedi. Kapıda acentenin o günkü Perge-Aspendos-Side-Alanya tur minibüsü kalkmak üzereydi. Ali Rıza Bey 'Hadi atla,' dedi. Nasıl oldu bilmiyorum kendimi turist dolu minibüsün içinde buldum, "Ya ben eski eserler hakkında öyle çok şey bilmiyorum" bahanesine de, "Ben sana

kitaplar veririm, okur öğrenirsin" diyerek elime Almanca yabancı bir broşür tutuşturdu. Bu broşürde Antalya'nın kaleiçi, Perge, Aspendos ve Side tanıtılıyordu. Akşamüzeri acenteye döndüğümde Ali Rıza Bey önce yolcularla görüştü, turun nasıl geçtiğini öğrenip bana döndü. "Aferin" deyip elime içinde para bulunan bir zarf tutuşturdu. Acenteden çıkıp, Kalekapısı'ndaki Saat Kulesi'ni döner dönmez parayı saydım. Tamı tamına 45 liraydı. (Döviz kuru: 1 DM=225 kuruş) Yani bir yolcunun yemekli tur biletinin tamamı. Orta halli bir memurun yarım aylık maaşına yakındı bu para. 'İyi para' dedim ve ertesi gün sabah erkenden soluğu Ali Rıza Bey'in turizm acentesinde aldım. İşte profesyonel olarak turizm mesleğine girişim 1959 yılında böyle oldu.

Ali Rıza Bey'e Baskılar

Ali Rıza Bey'e gelince; Kalekapısı'ndaki Turizm Ofisi'nin önü o zamanlar boydan boya Antalya'nın tek taksi durağıydı. Ali Rıza Bey ofisinin önünde hiç olmazsa bir-iki arabalık yerin acentesine ait olduğu konusunda ısrarlı idi. Ayrıca kendisi çok disiplinli ve haklarından hiçbir zaman taviz vermeyen bir yapıya sahipti.

Turistlerin böyle topluca gezdirilmesi, Kalekapısı'ndaki taksi şoförlerinden bir kısmının



Antalya'nın ilk Seyahat Acentesi "Ekspres Tourist Office"
Fotoğraf: Hüseyin Çimrin arşivi



Zafer Toker



Yaşar Sobutay



Kayhan Öndemir

kazançlarına mani oluyordu. Hele Antalya'da ilk defa bir erkeğin şortla dolaşması, hatta Antalya'da ilk sürat teknesine sahip olması, hem onlara acayip geliyor, hem de kıskandı- rıyordu.

Ali Rıza Bey'i 'Komünistlik'le suçlamaya çalıştılar. O zaman kimsede olmayan V motorlu Ols-Mobile marka otomobilinin lastiğini kestiler. Arabasının dikiz aynasını kırarak ona rahatsızlıklar verdiler. İftiralar ve bir de gerçek dışı komp-lolarla tutuklanıp hapse atılması, onu Antalya'dan soğuttu. Geleceği çok iyi gören, ülkesini, milletini çok seven bir adam olan Ali Rıza Bey kısa süre sonra hapisten çıkınca "Artık Türkiye'de yaşayamam" diyerek 1964'te Amerika'ya yerleşti. Komünist denen bu adam Amerika'da seyahat acenteleri açtı, çok zengin oldu ve Rusya'ya Amerikalı turistleri götüren ilk seyahat acentesi sahibi oldu.

Bu sıralarda Antalya'da açılan ikinci Turizm Acentesi ise Cavit Köken'in Yeşil Antalya Turizm ve Seyahat Acentesi oldu. Ali Rıza Bey'in arkasında bıraktığı Antalya'nın ilk Turizm Acentesi 'Ekspres Tourist Office'inin başına, kardeşi Kayhan Öndemir ve 1959'dan beri aynı büroda çalışan Yaşar Sobutay geçti. Birkaç yıl sonra Kayhan Öndemir'in askerlik görevi sonunda bu ikilinin yolları

1968 yılında ayrıldı. Yaşar Sobutay 1 Mart 1969'da Alanya'da 'Pamfilya' adında Antalya'nın üçüncü Turizm ve Seyahat Acentesi'ni kurdu ve bir yıl sonra da şirket merkezini Antalya'ya taşıdı. Turizmde gelecek gören girişimciler Antalya'da yeni yeni Seyahat Acentesi büroları açmaya başlamışlardı. Cumhuriyet Caddesi'nde Zafer Toker'in Aspendos Turizm, Akay Okutur'un Akay Turizm, İskele'de Doğan Menküer'in Menküer Turizm Seyahat ve Turizm Acenteleri işte bu yıllarda açıldı.

Antalya'da Turizmin İlk Öğretmeni Yaşar SOBUTAY

Pamfilya Turizm ve Seyahat Acentesi, günümüzde sekiz şubesinin yanı sıra kargo departmanı, hac ofisi ve havayolu bilet satış temsilcilikleri ile faaliyetini sürdürüyor. Pamfilya Turizm ve Seyahat Acentesi yaptığı turizm acenteliği ile Antalya'da birçok ilklere imza attı. Antalya'mızda turizmin bugünkü duruma gelmesinde onun ve kardeşi İsmail Sobutay'ın emekleri büyüktür. Yaşar Sobutay Antalya'ya ilk Charter seferinin organizasyonunda görev alan ilk kişi oldu. Antalya'da rehber ve diğer turizm çalışanlarının yaka kartı uygulamasını da ilk o başlattı. O güne kadar otobüsler Akdeniz Otobüs Firması'ndan günlük olarak kiralanırdı. Otobüsler henüz

yoldan geldiği için şoför ve muavinler saç sakal karışık, kir pas içinde olurdu. O şekilde turistlerin karşısına çıkarmak ayıp olur diye Yaşar Bey yanında özel olarak getirdiği berbere şoför ve muavinini tıraş ettirir, yine yanında getirdiği temiz kıyafetleri giydirdi. Tur otobüslerinin ilk kez tek renge boyatılması, şoför ve muavinlere ilk kez tek tip kıyafet giydirilmesi hep onun Antalya ve Türk Turizm'i ne getirdiği yeniliklerdir.

O zamanlarda her bir turizm çalışmamız, aynı zamanda bir turizm öğretmeni gibiydi. Tura çıkmadan önce her şoför ve muavinine beş dakika pencereden dışarı tükürmek ve çöp atmamak gibi, otobüste nasıl davranılması gerektiği konusunda şoför ve muavinlere dersler verirdik.

Denizden Phaselis-Olympos-Yanartaş, jeeplerle Selge Köprülü Kanyon, otobüslerle iki günlük Pamukkale, üç günlük Kapadokya ve Yayla Turları ilk kez Pamfilya Turizm ve Seyahat Acentesi tarafından başlatılmış; zamanla kurulan acenteler, onun tur güzergâhlarını ve acentecilik prensiplerini örnek almışlardır.

GELECEK SAYI:
Antalya Turizm Bölge
Müdürlüğü

HEP DAHA İYİSİ İÇİN...

ARO Dergi'nin 2. Yılında da Birlikteyiz.



grafik tasarım

adnan sayki
"siz isteyin, biz yapalım"

WEB

SEO

www.adnansayki.com
adnan@adnansayki.com

Ticaret Yollarının Kavşağında Bir Şehir: DENİZLİ

A. Zeki APALI, Rehber



Denizli yöresinde tarih öncesi kültürlerle de rastlanmaktadır. Özellikle kalkolitik çağdan bu yana Çivril yakınlarında bulunan ve kazısı yapılan Beycesultan Höyüğü ve çevresi en iyi örneği vermektedir. Hitit öncesi kültürler ile birlikte Hititler, Frigler, Lidyalılar ve Perslerin yöreye egemen olduklarını anlamak da mümkündür. Büyük İskender dönemiyle başlayan Helenizm devrinde Denizli çevresinde birçok metropol kentin kurulduğu görülür.

Denizli şehri ilk defa bugünkü şehrin kuzeyinde Eskihisar köyü civarında MÖ 261-245 yılları arasında Suriye kralı II. Antiochus tarafından kurulmuş ve karısının adına ithafen "Laodikeia" denilmiştir. Türkler, bölgeye gelmelerinden sonra buraya "Ladik" demeye başlamışlardır. Ancak, XIII. yy başlarında Ladik'in yerine günümüz merkezinde tamamen Türkler tarafından inşa edilmiş bir kale şehir olarak tarih sahnesinde ye-

rini almıştır. İbn-i Batuta'nın Seyahatnamesi'nde "Tunguzlu" denilmektedir. Eski Türkçe'de "tensiz" kelimesi "deniz" anlamındadır. Tunguzlu adının da zamanla ağızdan ağza bugün kullandığımız Denizli şekline dönüştüğü kabul edilmektedir.

Şimdi yörenin yetiştirdiği değerli bilim adamı, tarihçi Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın dergimiz için hazırladığı yazıyla devam edelim.

Türkler Denizli Topraklarında 1070 - ∞

Prof. Dr. Tuncer BAYKARA



Türkler, eskiden Romalılar oturduğundan Rum diyarı denilen topraklara 1071'den önce gelmişlerdir. Alpaslan'ın kumandanları arasındaki bir çekişme sebebiyle kaçan Türk kumandanı Erbasganoğlu'nu kovalayan Afşin Beğ, daha 1070 senesinde yarımada'yı boydan boya geçmiş, bu arada sonradan Denizli adını alacak olan topraklara da gelmişti. Bu akın hareketi sırasında Honaz ve Laodikeia adlarından söz edilir. Fakat Afşin Beğ, buralarda durmamış, yoluna devam etmiş idi.

1071 sonrasında, muhtemelen 1080'li yıllarda burası yeniden Türklerin eline geçmişti. Denizli vilayetinin merkezi nasıl Denizli ise, biz de 1240'lara kadar Laodikeia'yı esas alacağız.

Türkler geldiğinde Laodikeia'da bir miktar Hıristiyan nüfus ikamet etmekte idi. Çünkü Türkler, bu büyük şehre ne dendiğini oralılara sormuşlar ve öğrendiklerini Türkçeleştirerek buraya "Ladik"

demeye başlamışlardı.

Türkler, 1080'den sonra 1098'de buradan ayrıldılar. Fakat 1102'de yeniden hakim oldular. Şehir bir kere daha el değiştirip, 1109-1119 senesi arasında Alp Kara adlı bir Türk asker yöneticinin idaresinde kaldı.

1119 senesinde Doğu Roma/Bizans İmparatoru Y. Komnenos, Alp Kara Beğ'in yönetimindeki Türkleri, doğuya çekilmeye mecbur ederek Ladik'i geri aldı.

Doğu Roma'nın -ki adına şimdilerde Bizans da denmektedir- VIII. yüzyıl sonrasında İstanbul'u merkez alması sebebiyle Roma Çağı'nın yol ve dolayısıyla ekonomik düzeni değişmişti.

Ephesos, vaktiyle bütün yolların Roma'ya çıktığı dönemde işlek bir liman ve büyük bir şehir olduğundan, buraya Doğu-Batı yönündeki yollar servet akıtıyordu. Tralles ve Laodikeia bu canlı ekonomik hayattan nasiplerini almışlar, büyümüşlerdi.

Fakat şu üç sebeple Ephesos'a giden Doğu-Batı (Büyük Menderes'i geçen) yolu gittikçe geriledi.

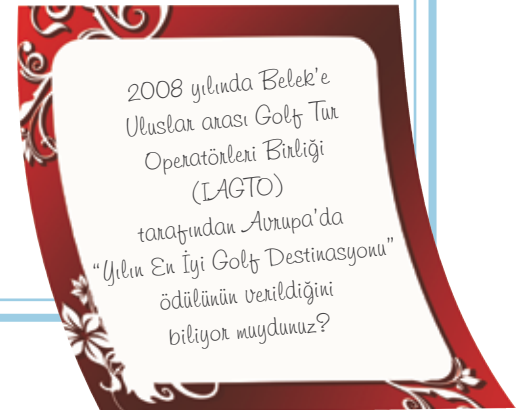
1. İstanbul merkez olup Roma'nın etkinliği bittiğinden dolayı İstanbul'a, kuzey-güney istikametindeki yollar canlanmaya başladı.

2. İran/Persler ile savaşlar yolun doğudaki kesiminin güvenliğini olumsuz etkiledi.

3. İslamların VII. yüzyıl başlarından itibaren güçlenmesi, İstanbul'a yönelik akınlar yapmaları, halkın güvenlik açısından ovadaki Roma yerleşmelerinden sarp tepeler üzerine yapılmış yeni kale-şehirlere çekilmesine yol açtı.

Bu son hususun ortaya çıktığı bir yerleşme Honaz'dır. Laodikeia'ya göre çok daha sarp bir yerde bulunan Honaz'ın üç tarafı uçurum idi. Khonae'ye Türklerin verdikleri Honaz adı XII. yüzyıldan günümüze kadar devam etmektedir.

Bu sebeple Honaz, nüfusu ve canlılığı gerileyen Laodikeia yerine, IX. yüzyıldan sonra yörenin idari ve dinî merkezi bile sayılmıştır.





Laodikeia, Denizli

Türkler geldiğinde de yörenin merkezi burası olmalı ki tarih kaynakları (Sinop Kalesi tamir kitabeleri), XIII. yüzyıl başlarında Honaz'ın yörenin merkezi sayılabileceğini açık olarak göstermektedir.

Türkler, XII. yüzyılda, Laodikeia'yı almasalar bile, Denizli topraklarında etkili olmuşlardır.

1147 senesinin son günlerinde VII. Louis kumandasındaki Fransız haçlıları buraya geldiklerinde Laodikeia halkı şehri boşaltmış ve Fransızlara hiçbir lojistik destek vermemişlerdi. Antalya'ya müteveccihen hareket eden Haçlı ordusuna, Türk kuvvetleri Kazık Beli boğazında saldırmış ve büyük kayıplar vermişlerdi.

Fransa kralının dahi hayatını güçlükte kurtardığı bu savaş sonrasında Haçlılar zorluklarla Antalya'ya ulaşabilmişlerdir. III. Haçlı seferinde, Alaşehir üzerinden 25 Nisan 1190 tarihinde Laodikeia'ya gelen

Friedrich Barbaros'un Haçlıları ise iki zıt davranış ile karşılaştılar. Alaşehir gibi Hierapolis Hıristiyan halkından bir kısım insanlar Haçlılara saldırmış, Haçlılar da onları yok etmek zorunda kalmıştı. Buna karşılık Laodikeia Rum halkı, Haçlılara büyük destek vermiş, imparator bundan çok memnun kalmıştı.

Bu yıllarda Türkler-Türkmenler, Konya batısındaki alanlarda etkili olmuşlardır. XII. yüzyıl sonlarında Denizli topraklarının çok büyük kısmı, Uç Türkmenlerinin hareket alanı olmuştur. Türkler Gıyaseddin Keyhusrev'in zamanında buralara hükmetmişlerdir. XIII. yüzyıl başlarında Honaz ve Ladik'in kesinlikle fethedildiği tarih kaynaklarında yazılıdır. Bize kalırsa bu askerî hareket, Keyhusrev'in kumandanlarından Esedüddin Ayaz Beğ eliyle gerçekleştirildi. Ancak 1211'deki Antiokhia/Alaşehir savaşını Selçukluların kaybetmesi ile Denizli, Bizans ile hudut komşusu halinde kaldı. 50 yıl kadar süren bu barış döneminde iki taraf arasında ekonomik ve özellikle ticaret ilişkileri arttı. Sınır boylarındaki pazarlar canlandı; Dalaman Çayı

kenarındaki Işkıyan, Menderes boylarındaki Alameddin ve Kayı Pazarları gibi.

Denizli yöresinin Türklerin eline geçmesi büyük ölçüde XII. yüzyılın son çeyreğinde gerçekleşmiş, XIII. yüzyıl başlarında tamamlanmış gibiydi.

Bununla birlikte, Alaşehir istikametinde Menderes'in ötesi XIV. yüzyıl başlarında Türk hakimiyetine girdi. Denizli yöresindeki yerli nüfusun, Türk öncesi dönemde etkin olduğu yerler eski isimlerini az çok devam ettirdiler. Yukarıda da sözünü ettiğimiz Laodikeia'nın Ladik, Chonae'nin Honaz olması yanında Khomae, Homa/Gümüşsu, Tripolis Direbolu, Tabae de Tavas olmuştur. XIX. yüzyılda adı garip bir şekilde Kale-Tavas ve Kale olan yerleşme, gerçek Fransız alimi L. Robert'in incelediği Tabae'dir. Burası aslında yalçın bir tepe üzerinde Tavas Kalesi olup, uzun yüzyıllar Tavas kazası merkezi olmuştur. Yörede sık görülen kaza merkezinin yer değiştirmesi ve Yarangüme'ye



Hierapolis, Denizli

gitmesi sonucu, Yarangüme, Tavas olarak anılmış, gerçek Tavas ise günümüzde artık Kale olarak kayıtlara geçmiştir. Nitekim (Gölgözü, Tonuzlu, Asi ve Garbi) Karaağaç kazasının merkezi de Karahüyük iken, bir ara Yeşilyuva (Kaysar) ve nihayet Acıpayam olmuştur.

Selçuklu ülkesinin ucunda olmasına rağmen, Bizans ile gelişen ekonomik ilişkiler sebebiyle Selçuklu kervansarayları ve kervan yolu düzeni buraya ulaştı. 1230'da Çardak, 1253-54 yıllarında Akhan kervansarayları yaptırılmıştır. Kervan yollarının aştığı nehirlerin üzerine sağlam taş köprüler yaptırıldı (Kavak), var olan köprüler de tamir ettirildi (Ahmetli). Batı yöresi tamamen Türklerin eline geçtikten sonra ise bu yol çok daha işlek hale geldi ve yeni köprüler yaptırıldı (Timurtaş Köprüsü gibi).

Selçuklular haşarı Türkmen unsurunu uçlara yöneltmişlerdi. Bu sebeple Denizli yöresinde daha XII. yüzyıl sonlarında kalabalık Türkmen unsuru vardı. Bunlar Denizli yöresinde geç Bizans döneminde

zaten gerileyen nüfusun boşluğunu doldurdular. Hatta XIII. yüzyılın ikinci yarısında bir Türkmen Beyliği oluşumuna da yol açtılar. Denizli yöresindeki Hıristiyanların çok büyük bir kesimi Bizans kaynaklarının da işaret ettiği gibi, batıya çekildiler. Öyle ki, XIII. yüzyılda Denizli topraklarında sadece Ladik, Honaz, Tavas ve Direbolu/Tripolis'de bir miktar Hıristiyan kalmış idi. Ancak bu Hıristiyanlar, zamanla ana dillerini unutup Türkçe konuşarak varlıklarını 1924'lere kadar devam ettirdiler. Lozan Barışı sonrasında "mücadele" ile Yunanistan'a gönderildiklerinde, Grekçe bilmediklerinden bir süre çok sıkıntı çekmişlerdi.

Denizli şehrine gelince, Ladik/Laodikeia'nın yetersiz şartlar içermesi sebebiyle XIII. yüzyılın ikinci çeyreğinde, II. Gıyaseddin Keyhusrev devrinde yeni bir kale ve şehir olarak inşa edildi. Yapımı oldukça uzun süren kale kapılarından muhtemelen Alaşehir kapısı, 1252 Kasım ayında tamamlanmış idi. Kale inşaatının ilk ve sağlam yapısı, sonraki tarihlerde savaşlar (1291'de Keyhatu=İlhanlı saldırısı)

ve zelzeleler sebebiyle günümüze kadar gelememiştir. Hemen hemen dikdörtgen olan planını, muhtemelen babası şehir kurucusu Alaeddin Keykubad'dan miras alan II. Gıyaseddin Keyhusrev çizmiş olmalıdır. Doğu batı yönündeki dikdörtgen planlı kalenin, vaktiyle dört yönde dört kapısı bulunuyordu. Bu kapılardan sadece Honaz'ın adı kesin ise de ötekiler, Tavas, Ayasluğ ve Alaşehir olmalıdır. Günümüzde izleri görülen kale, eskisine göre daha dar bir sahayı içermekte olup XV. yüzyıldan sonra inşa edilmiştir.

Denizli, Selçuklular çağında önemli bir ticaret ve sanayi merkezidir. Şehirde hemen bütün sanat dallarının ustaları mevcut olup, şehrin hayatında Ahiler önemli ve etkili bir yere sahiptirler. 1333 yazında İbn Battuta şehre girdiğinde iki ayrı ahi topluluğu, kendisini misafir etmek için az kalsın kavgaya tutuşuyorlardı. Yıldırım Bayezid, 1390 senesinde Batı Anadolu Beyliklerine karşı giriştiği askeri hareket sırasında bir ara Denizli'ye de gelmiş idi. Timur, Ankara Savaşı'nı kazandıktan sonra,



Kavşaklar, Denizli

1402 senesi sonralarında İzmir'e giderken ve gelirken Denizli'de bir süre kalmıştır. Hatta buradaki Hoca Ömer hamamında yıkandığı da söylenmektedir.

Şehri gören Timur'un yanında-ki tarihçiler burasını, yeşilliği ve yetiştirdiği meyveleri ile Şam'a benzetmektedirler.

Denizli topraklarından geçen bir başka hükümdar Kanuni Sultan Süleyman'dır. Kanuni, Sandıklı'dan Işıkli'ya gelmiş, Kavak Köprüsü'nden geçerek yoluna devam etmiştir. 11 Temmuz 1522 Cuma günü, Cuma namazını, büyük dedesi II. Murad'ın yaptırdığı Honaz Camii'nde kılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, Denizli şehrine girmiş, ana yoldan Rodos adasının fethine gitmiştir.

Denizli, Osmanlı döneminde, zaman zaman klasik bir Osmanlı sancağı gibi görünse de bu uzun süreli olmamıştır. Daha çok Kütahya sancağına bağlı bir kaza durumundadır. Ancak II. Bayezid'in oğullarından Sultan Alemşah bir

zaman için burada yönetici olarak bulunmuş idi. Osmanlı ülkesinde bir iç-el durumunda olduğundan, klasik tarihlerde fazlaca ismi geçmemektedir.

Denizli'nin Türk halkı, bazı yerlerdeki "ellik-gâvurlar" ile ahenkli bir işbirliği halinde yaşamaktaydı. Zaman zaman yöneticilerin halka karşı ağır ve sert davranışları sebebiyle iç kargaşalıklar çıkmıyor değildi. Fakat bunlar düzenin kendi ahengi ve şartları içinde halk yararına çözümleniyordu.

Denizli, XIX. yüzyılın son yıllarında (1892) bir demiryolu şubesine kavuştu. Cumhuriyetten sonra uzunca bir süre ağır ağır gelişti. Öyle ki, 1927'de 15.787 olan nüfusu, 1950'de ancak 22.017 olmuştu. Fakat bu tarihten sonra Türkiye geneli gibi, şehrin nüfusu hızla artmış, 1960'da 48.925, 1970'de 82.372, 1980'de 135.373 olmuştur. Günümüzde ise 500.000'e yaklaşan (2010'da 488,768) nüfusu ile İç-Batı Anadolu'nun en büyük şehri sayılabilir.

Denizli günümüzde Pamukkale

Üniversitesi ile bir kültür şehri olmak yanında, bir sanayi şehridir de. Eskiden beri ünlü olan dokumaları, artık günümüzde büyük miktarda fabrikalarda üretilmekte ve bütün dünyaya gönderilmektedir.

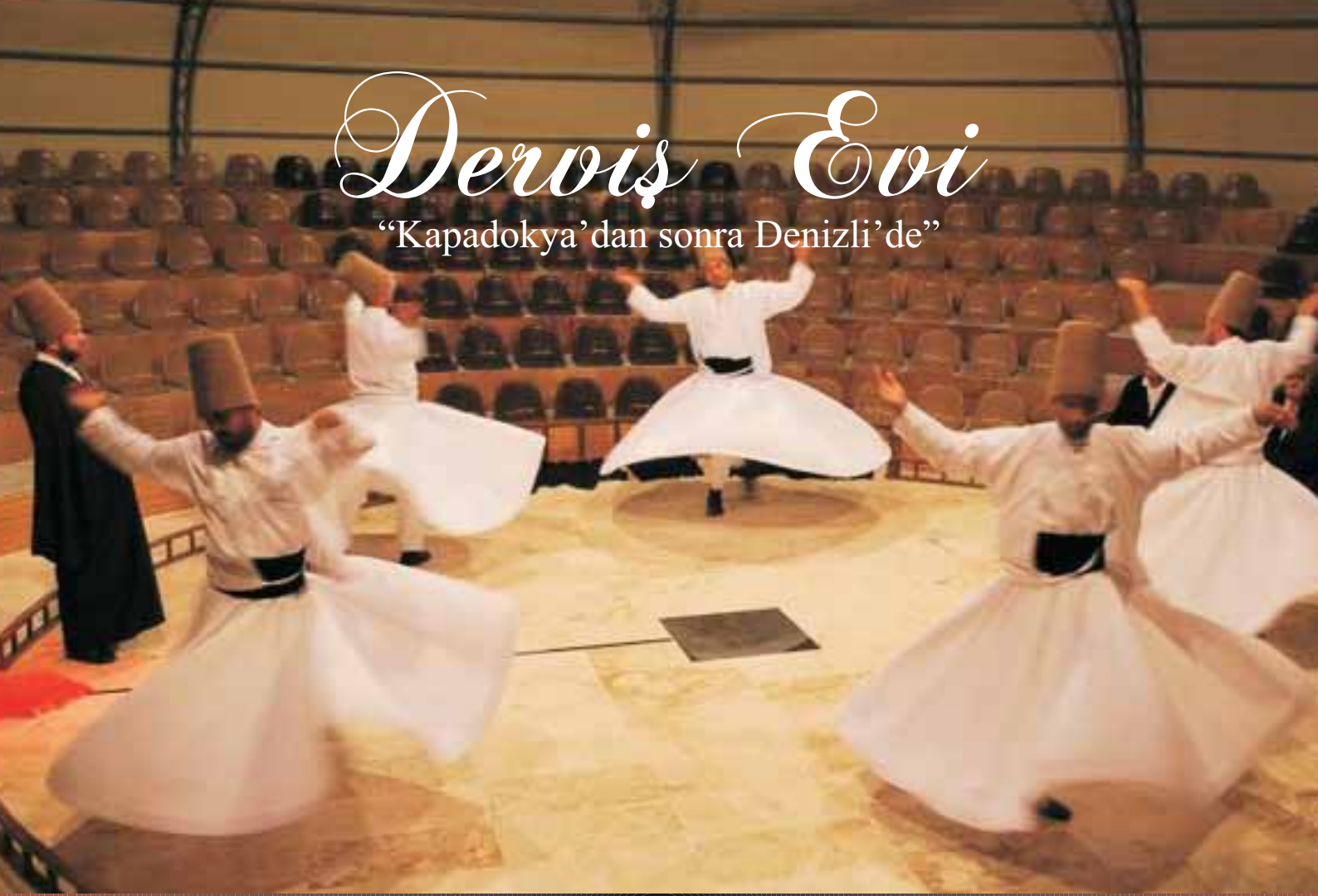
Yüzyıllardan beri devam eden çok güzel el sanatları da vardır. Dokumacılık (Buldan, Kızılcaölük vb), bıçağçılık (Yatağan) ve ayakkabı imali (Yeşilyuva) bu mahalli sanatların başlıcalarıdır.

Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın Denizli ve yöresiyle ilgili pek çok makalesi ve iki kitabı vardır:

- **Denizli Tarihi, İkinci Kısım, (1090-1426), İstanbul 1969, 61 s. (Kendi Yayını)**
- **Selçuklular ve Beylikler Çağında Denizli (1070-1520), İstanbul 2007, 448 s. (IQ Yayınları)**

Derviş Evi

“Kapadokya’ dan sonra Denizli’de”



DERVİŞ EVİ

Fatih Mahallesi, Atatürk Caddesi Oteller 6 / 108 Sokak
Karahayit, DENİZLİ

Tel: 0258 271 40 50

Faks: 0258 271 40 49

GSM: 0530 371 85 99

www.dervisevi.com

e-posta: dervishhouse@hotmail.com

Ticaret Yollarının Kavşagında Bir Şehir: DENİZLİ







Bayramyeri Meydanı, Denizli

Milli Mücadele’de Denizli

16 Mayıs 1919 Cuma günü Kayalık Camii’nde cuma namazı kılındıktan sonra camideki sancak çıkarılarak tekbirlerle dolaştırılmış ve halk Bayramyeri’ne çağırılmıştır. Burada toplanan halk Redd-i İlhak Cemiyeti Başkanı Müftü Ahmet Hulusi Efendi;

“Ne pahasına olursa olsun Yunanlılara karşı koymak gerekir. Yunanlıların işgal eylediği memleketler halkı için savaşa girişmek farz-ı ayındır. İşgale uğramayan memleketler için de farz-ı kifayedir. Ben Fetva veriyorum. Silâh ve cephaneye azlığı veya yokluğu hiçbir zaman kavgaya engel olmayacaktır. Hiçbir savunma aracı olmayan bir Müslüman dahi yerden üç taş alarak düşmana atmaya mecburdur.”

diye fetva vermiştir.

19 Mayıs 1919’da Mustafa Kemal Atatürk’ün Samsun’a ayak basmasıyla başlayan Kurtuluş Savaşı’na Denizli halkı bütün benliğiyle katılmıştır. 12 Temmuz 1919’da Denizli Müdafaa-i Hukuk ve Redd-i İlhak Cemiyeti kaldırılarak “Heyet-i Milliye” kurulmuştur.

Bu arada Sivas Kongresi’ne (4 Eylül 1919) Denizli sancağını temsilen Belevli Yusuf Bey, Ali Necip Bey, Helvacızade Mehmet

Efendi, Dalamanlızade Mehmet Şükrü Bey katılmışlar; bu kongrede 4 delegeyle temsil edilen tek il olmuştur Denizli.



Kuşbakışı Üçgen Meydanı, Denizli



Antik Tiyatro, Hierapolis



Efeler, 2008 Yemek Yarışması Kocaçukur Final Töreni, Denizli

İklimi

Ege Bölgesi'nin içlerinde, bir geçiş yeri olduğundan ne tam bir kıyı Ege ne de iç Ege iklimi görülür. Dağları genelde denize dik olduğundan, denizden gelen rüzgarlara açıktır. Kışlar ılık ve yağışlı geçer.

Nüfusu

1927'lerde 15.787 olan nüfus, 2010 yılı verilerine göre merkezde 498.643; ilçe, belde ve köylerin nüfusuyla birlikte toplam 931.823 kişi olmuştur.

Okur-yazarlık oranı %94 'tür.



Çınar Meydanı, Denizli

Coğrafi Konumu

Anadolu Yarımadası'nın güney batı, Ege Bölgesi'nin ise doğusunda yer alan;

Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi arasında, her üç bölge üzerinde de toprakları bulunan bir geçit durumundadır.



Çınar, Horoz Heykeli, Denizli

Dağlar

Honaz Dağı (2571 m);

Şehrin 17 km güneydoğusundadır. Yamaçları dik meyilli olup kuzey yamaçları ormanlarla kaplı, güney yamaçları daha diktir.

Florasının özelliğinden dolayı 1995 yılında Doğal Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. 150 yıldan beri dünya botanikçilerinin ilgisini çekmektedir.

Bunun sebebi Milli Park sınırları dahilinde tespit edilen 964 tür bitkiden 122'sinin Türkiye için endemik olmasıdır. Bir başka ifadeyle dünyanın başka hiçbir yerinde yetişmeyip sadece ülkemizde yetişiyor olmasıdır.

Bu bitkilerden Sığır Kuyruğu, Balılbaba ve Safran ise Honaz Dağı Milli Parkı için endemiktir. Güveyotu ve Çan Çiçeği ise dünyada sadece Honaz Dağı ve Babadağ'da tabii olarak yetişmektedir.



Denizli

Bunların dışında şu an için bilinen 43 türün sadece Honaz Dağı Milli Parkı'nda yetiştiğidir.

Yaban hayatı açısından da zengin olan alanda dağ keçisi yoğun olarak bulunurken, yaban domuzu, tavşan, tilki, porsuk, sansar gibi hayvanlar da yaşamaktadır.

Dağın uzun süreli karla kaplı olması sebebiyle anayola 16 km uzaklıkta master planı yapılmakta olan bir kayak merkezi projesi bulunmaktadır.

Akdağ (2449 m);

İlin ikinci yüksek dağı olup, Denizli-Afyon sınırı boyunca devam eder.

Bozdağ (2421 m);

Acıpayam-Gireniz Vadisi ile Tavas-Barza Ovası arasındadır.

Pek fazla geçit vermediğinden bu iki yerleşim sahasının bağlantısı zayıftır.

Karcı Dağı (2308 m);

İlin güneyinde, Babadağ'ın devamı şeklindedir.

En yüksek yeri Gökbel Tepesi olarak adlandırılır. Dağ üzerinde sürekli kar bulunur.

Karcı Dağı ile Honaz Dağı arasında Akdeniz ve Ege Bölgesi'ni birbirine bağlayan "Kazık Beli Geçidi" (1250 m) bulunur. Burada Haçlı Ordular ile Türk kuvvetleri savaşmışlardır.

Konunun detayını, Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın yazısında okuyabilirsiniz.

Eşeler Dağı (2254 m);

Acıpayam Ovası'nın doğusunu kuşatarak Denizli-Burdur sınırı boyunca uzanır.

Kısaca açıkladığımız dağlardan başka yüksekliği 2241 m olan ve Serinhisar ilçesi ile Tavas arasında yer alan "**Kızılhisar Dağı**"; Beyağaç ilçesi ile Muğla-Köyceğiz arasında 2294 m olarak yükselen Mentеше Sıradağları'nın devamı olan "**Sandiras Dağı**" veya "**Gölgeli Dağlar**". Ayrıca yükseklikleri 2000 m altında daha birçok dağ mevcuttur.

Ovalar

Denizli veya Çürüksu Ovası;

Yüzölçümü 150 km², denizden yüksekliği 100-600 m arasında değişen, Pamukkale'nin altından geçen ve Sarayköy'e kadar olan alandır.

Ovayı, Çürüksu sular ve pamuk, buğday, mısır yetiştirilir.

Büyük Menderes veya Sarayköy Ovası;

Yüzölçümü 200 km², denizden yüksekliği 70-500 m arasında değişen, Büyük Menderes Nehri'nin suladığı alan il merkezini doğu, kuzey ve batıdan yarım daire gibi kuşatarak Buldan ilçesine dek uzanır.

Pamuk, buğday ve mısır yetiştirilir.



Kısık Kanyonu, Denizli

SAMUT

YATIRIM A.Ş.

“Kalite ve Lükste Sınır Tanımıyoruz”



“SAMUT, AKILLI EV YAPAR”

1994'ten beri faaliyet gösteren SAMUT Yatırım A.Ş. günümüze kadar birçok önemli projeye imza atmıştır. Antalya'nın çeşitli semtlerinde tamamı lüks dairelerden oluşan konutlara her geçen gün yenilerini eklemekte, hayatımıza kazandırılan çağdaş ve akıllı binalarla modern kent anlayışını ve standartları yükseltmede öncülük etmektedir.

Atatürk Bulvarı Pınarbaşı Mahallesi No: 64 / 1 ANTALYA

Tel: 0242 229 02 96 - Faks: 0242 229 02 41 - GSM: 0532 446 95 06 - 0544 446 95 06

e-mail : info@konyaaltiyatirim.com

www.konyaaltiyatirim.com - www.samutyatirim.com - www.comfortpalaceantalya.com



Keleşan Mağarası, Denizli

Tavas Ovası;

Tavas ile Kale ilçeleri arasında yeralan 300 km² yüzölçümüne sahip yüksek ovadır. Birkaç küçük dere ve çay sular. Yüksekliği 950-1000 m civarındadır. Kıraç bir ova olarak buğday, tütün ve nohut yetiştirilir.

Acıpayam Ovası;

Yüzölçümü 443 km², denizden yüksekliği 850 m, karstik oluşumlu ve 1950'lerde bile varolup kurutulan bataklıklardan elde edilen ova Dalaman Çayı ile ve yer altı sularıyla sulanır. Kıraç özelliğe-

dir. Buğday, tütün ve nohut gibi kurakçıl ürünler çokça yetiştirilir.

Çivril ve Baklan Ovaları;

Denizden 850 m yükseklikte, yüzölçümü 920 km² olan, Büyük Menderes Irmağı'nın suladığı ovada buğday, nohut gibi tahıllardan başka bağcılık ve meyvecilik yapılmaktadır.

Göller

Acıgöl (Çardak Gölü); tektonik oluşumlu bir göl olup yüzölçümü 41,34 km² ve Çardak ilçesi ile



Keleşan Mağarası, Denizli



Karahayit Kırmızı Su ve Çamur, Denizli



Kaklık Mağarası, Denizli

Afyon-Dazkırı arasındadır. Acıtuz Gölü de denilir.

Denizden yüksekliği 836 m'dir. Bazen kıyınının 1-2 m üstünden acımsı sular çıkar. Bu suların Burdur Gölü'nden (854 m denizden yükseklik) geldiği sanılmaktadır. Acıtuz Gölü'nün suları çekilen yerlerinde ince ve bembeyaz tuz örtüsü kalır. Bunu hayvanlar yalayarak ihtiyaçlarını giderirler.

Göldeki tuz bileşikleri potasyum, sodyum ve sülfattır. Bu maddeler göl kenarında kurulan işletmelerde değerlendirilmektedir.

Işıklı Gölü; yüzölçümü 65,87 km², denizden yüksekliği 814 m ve en derin yeri 8 m olan bu göl Çivril ilçesindedir. Suları tatlı olduğundan tatlı su balığı yaşar.

Kartal gölü; Beyağaç ilçesinin güneyindeki Çiçekbaba Dağı'nın zirvesinin kuzeye bakan yamacında bulunur. Denizden yüksekliği 1903 m'dir. Türkiye'nin en yaşlı

karaçam ormanı burada bulunduğundan (ağaçların yaşları 850 ile 1300 yıl arasında değişir) göl ve çevresi Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından koruma altına alınmıştır. Yaşlı ağaçların olduğu yere "Anıt Orman" da denilmektedir. Bitki florası oldukça zengin olduğundan doğa bilimcilerin ilgi odağıdır.

Yukarıda yazdığımız büyük göllerin dışında daha küçük ölçekli birçok doğal göl vardır. Ayrıca sonradan yapılmış baraj ve göletler de bulunmaktadır. Baraj ve Göletler hem içme suyu düzenlenmesinde hem de tarım amaçlı kullanım için planlı bir şekilde yapılmaktadırlar.

Ekonomi

Denizli'deki ekonomik faaliyetlerden en önemilerine değinelim.

1. Tekstil Sanayi: Eskilerden gelen tekstil işi, Cumhuriyet Dönemi'nde 1950'li yıllarda birçok atölye ve



Bakırcı, Denizli

fabrikalarda dokumacılık yapılarak devam etmiştir.

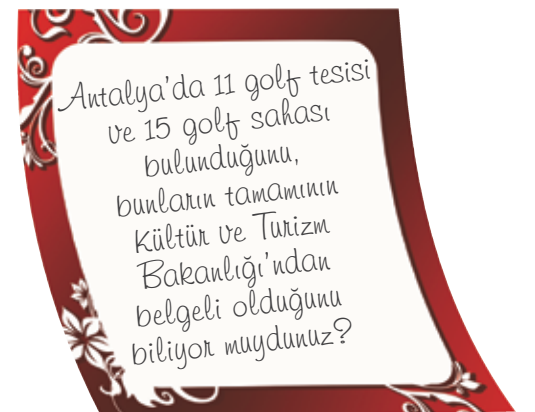
Katma değeri yüksek bir sektör olması dolayısıyla işsizliğe derman olmuştur.

Günümüzde modern tezgahların kullanımı ile hem üretim hem de tasarımda dünya markası haline gelmiştir.

Tarihte kraliyet rengi diye adlandırılan mor rengin özel bir formül ile yörede dokunan ince ve narin



Flamingo, Denizli



Antalya'da 11 golf tesisi ve 15 golf sahası bulunduğunu, bunların tamamının Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli olduğunu biliyor muydunuz?



Pamukkale, Denizli

kumaşların renklendirilmesinde kullanılması, buradan başta Roma olmak üzere birçok önemli merkeze ihraç edilmesi, tekstil işinin bölgede çok eskilerden beri var olduğuna işaret eder.

2. Mermer Sanayi: Balıkesir yöresinden sonra kullanılabilir ve kalite anlamında Türkiye'nin en büyük ikinci mermer ve traverten yataklarına sahip olan ilde 1979 yılında kurulan ilk tesisle üretim başlamış, günümüzde ise büyük ölçekli 10 işletme ile yapılan üretim yurt içi ve 5 ayrı kıtaya ihraç edilerek her geçen gün önemini arttırmaktadır.

3. Kablo ve Çivi Sanayi: Özellikle kablo üretiminde, ülkemizin en büyük 500 kuruluşu içinde yer alan işletmeye ev sahipliği yapar.

Bütün bunların dışında aklımıza

gelebilecek hemen her türlü işin üretimi küçük ya da büyük ölçekli yapılmaktadır. Bunlardan **"Çırçır"**, **"İplikçilik"**, **"Boya, apre, baskı ve tekstil terbiye"**, **"Tuğla ve kiremit"**, **"Deri"**, **"Metal eşya ve teçhizat"**, **"Çimento, beton ve beton boru"**, **"Yem"**, **"Un"**, **"Şarapçılık"**, **"Meyve suyu ve meşrubat"**, **"Süt ve süt ürünleri"**, **"Kuruyemiş ve baharat"**, **"Kimya, petrol, kauçuk ve plastik"**, **"Orman ürünleri ve mobilya"**, **"Kağıt ürünleri"** sanayileri de değişik ölçeklerde bulunmaktadır.

4. Turizm ve El Sanatları: Denizli denince aklımıza ilk **"Pamukkale"** ve **"horoz"** gelir. Tartışmasız bir doğa güzelliği olan Pamukkale'nin ziyaretçileri dünyadaki turizm faaliyetlerinin hızlanmasıyla büyük artış göstermiştir.

1980'lerin ikinci yarısında (eski dönemlerdeki ününü kaybetmeye

başlayan Türk El Dokuma Halı-ları) yöreyi ziyaret eden yerli ve yabancılara, halı dokumacılığının her şeyiyle anlatılıp gösterildiği, konuklara gerçek Türk El Dokuma halılarının satışının yapıldığı büyük mağazaların açılışı ile ülkemizin en önemli el sanatları tanıtım merkezi haline gelmiştir.

Yörede gelişen bu işletmeler hem turizm faaliyetlerine hem de il ekonomisine büyük katkı yapmaktadırlar.

Bunların dışında daha küçük ölçekli olarak Acıpayam'a bağlı Yeşilyuva beldesinde **"Dericilik ve Ayakkabıcılık"**, Serinhisar ilçesinde **"Desti ve Bardak Yapımcılığı"** ile **"Urgancılık"**, Yatağan belde-sinde camız ve koç boynuzundan **"Tarakçılık"** ile **"Bıçakçılık"**, Yeşilyuva, Çivril ve Çal'da **"Semercilik ve Saraçlık"**, merkez Kaleiçi



Güney Şelalesi, Fotoğraf: Erkan Çolak



Antalya Müzesi - Yatağan Palaları, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Otel tekstili bizim işimiz...

“Her türlü tekstil ürünü tek bir çatı altında”

Varol Tekstil, başta Antalya olmak üzere Türkiye’deki tüm otellere, otel havlusu, plaj havlusu, otel çarşafı, jakarlı havlu ve bornoz tedariki yapmaktadır..



Varol Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.

Mağaza: İstasyon Cad. No: 54 Denizli / Türkiye **Fabrika:** Pamukkale yolu üzeri 10. Km Denizli / Türkiye

Tel: (+90) 258 279 22 47 **Faks:** (+90) 258 279 21 29

www.oteltekstili.biz **bilgi@oteltekstili.biz**

Çarşısı'nda “**Bakırcılık**”, Tavas yöresinde “**Tel Kırma ve Gümüş İşi**” ile “**İğne İşleri**” devam etmekte olan el sanatlarıdır.

Horoz

Denizli'nin sembolü olan “Denizli horozu”, renk ve vücut yapısı itibariyle ahenkli, uzun ve güzel ötüşleriyle, yurdun en uzak yörelerine kadar isim yapmış yerli ve bu bölgedeki insanların eskiden beri uzun ötüşlü horozlara gösterdikleri özen sonucu kendiliğinden oluşmuş bir ırktır.

Denizli Horozu'nun gözleri siyah ve sürmelidir. Bacakları koyu gri veya mor, ibik balta ibik şeklinde, kulakçık kırmızı veya kırmızı üzerinde beyaz benekli genel renk, siyah kirli beyaz ortaklaşa karışım halindedir. Bazen kanat tüyleri üzerinde kahverengi renkler bulunur. Canlı ağırlık ortalama 3-3.5 kg civarındadır.

Denizli horozlarının ötüşleri bütün kabiliyetin ortaya konulmasıyla yapılır.

Ötüşleri, ötüş anındaki vücut pozisyonuna göre **Aslan Ötüş**, **Kurt Ötüşü**, **Yiğit Ötüşü**, **Pus Ötüş** olmak üzere dörde ayrılır.

İyi bir Denizli Horozu'nda görünüş canlı; bacaklar, boyun uzun ve kuvvetli göğüs geniş ve derin; kuyruk dik başa doğru meyilli olmalıdır. Tavukta da aynı özellikler aranır. Denizli horozlarının birinci yılda ötüş uzunlukları 20-25 sn. olmaktadır.



Özay Gönülüm Heykeli, Denizli



Denizli Horozu



Pamukkale, Denizli

Pamukkale

Anadolu'nun Helenistik dönemi devletlerinden Bergama Krallığı tarafından MÖ 190 yıllarında Hierapolis kenti kurulmuştur. Bugünkü eşsiz Pamukkale Hierapolis kent sınırları içinde bulunmaktadır.

Traverten sözcüğü, İtalya'da geniş traverten çökeltilerinin

bulunduğu Tvoli'nin, Roma zamanındaki adı "Tivertino" dan gelmektedir.

Traverten çok yönlü, çeşitli nedenlere ve ortamlara bağlı, kimyasal reaksiyon sonucu çökeltme ile oluşan bir kayadır. Pamukkale termal kaynağını meydana getiren jeolojik olay-

lar geniş bir bölgeyi etkilemiştir.

Bu bölgede sıcaklıkları 35-100 °C arasında değişen 17 sıcak su alanı bulunmaktadır. Pamukkale termal kaynağı, bölgesel potansiyel içindeki bir ünitedir. Kaynak, antik devirlerden beri kullanılmaktadır.

 REALTY
WORLD[®]

Premium

Profesyoneller Fark Yaratır, Farkı Bizimle Görün...

Azime DOĞAN

0505.580 59 65

Bülent Ecevit Bulv. No:141/B Çağlayan/Lara/ANTALYA

**30 Günde
Satıyoruz**





Seyir Teraslarından Pamukkale, Denizli

Termal su kaynaktan çıktıktan sonra, 320 m uzunluğunda bir kanal ile traverten başına gelmekte ve buradan 60-70 metrelik kısmı çökmenin olduğu traverten katlarına dökülür. Burada su, ortalama 240-300 m yol kat eder. Kat kat havuzcuklarında ve kat kat seddelerinde, çökmekte olan kalsiyum karbonat, başlangıçta bir jel halindedir. Zaman içerisinde sertleşmekte ve “**Traverten**” olmaktadır.

Termal kaynak suyunun, normal şartlara dönüşmeye çabalaması, çökmeye ve traverten oluşumuna sebep olmaktadır. Termal sudaki kalsiyum bikarbonatın aşırı miktarda bulunması ve suyun yüzeye çıkışı sonucu karbondioksit açığa çıkar ve kalsiyum karbonat çöker. Çökme termal sudaki karbondioksitin havadaki karbondioksit ile dengeye gelinceye kadar devam etmektedir. Termal su bulundurduğu mineral açısından bilinen başkaca termal sulara göre çok daha fazla yoğunur ki bu yaklaşık 2,5 gr/L'dir (bazı mineral miktarları;

Sodyum 5,014 mg/L; Kalsiyum 446,00 mg/L; Magnezyum 106,140 mg/L; Bikarbonat 1055,30 mg/L; Sülfat 651,024 mg/L; Klor 17,75 mg/L).

Bu bilimsel açıklamalar günümüz insanı için ne kadar anlaşılır değil mi? Oysa antik dönemde yaşayanlar traverten oluşumunu kendilerince şöyle anlatıyorlardı.



Ay tanrıçası Selene, dünya yakışıklısı, genç ve çekici bir ölümlüye, hem de çobanlık yapan gencecik Endymon'a aşık olur.

Ne var ki kendisi tanrı ve tanrıçalar katında, sevdiği ise dünyadadır. Bu imkansız bir aşktır. Selene tanrılar tanrısı Zeus'a yalvarır kendisini sevdiğine kavuşturması için, ama nafi.

Hatta azar یشtir, bir ölümlüyle birlikte olmasının telafisi olmayan sonuçlarına katlanması gerektiği söylenerek bu işten vaz geçirmeye çalışırlar.

Aşk ferman dinlemez ve karanlık bir gecede Selene sevdiceğinin yanına iner.

İşte olan olur tam bu sırada ve Endymon'un sürüsündeki koyunlar, keçiler bu olağanüstü olay karşısında korkudan sütlerini bırakıverirler oldukları yere.

İşte süttür aslında gördüğümüz beyazlığın aslı.



ELIS KAPADOKYA HAMAM TURKISH BATH

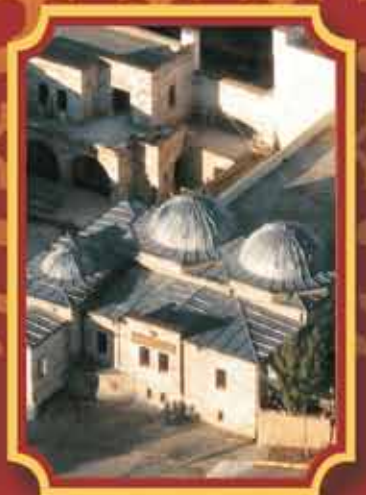
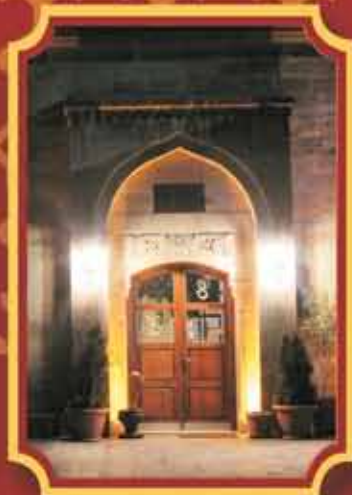
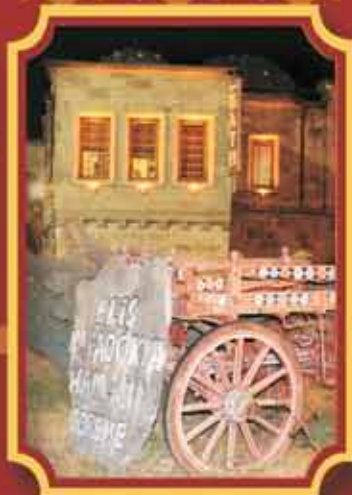
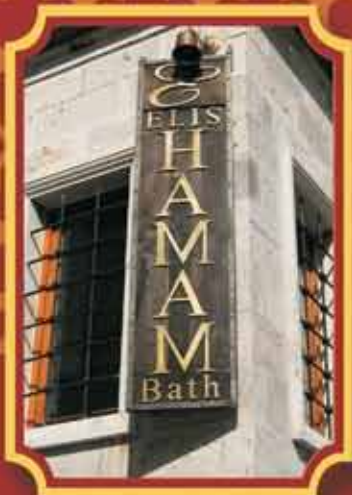


ARO

üyelerine

SÜRPRİZ
HEDİYELER

**Kusursuz bir mekan,
deneyimli bir ekip ve
Geleneksel
Hamam
Sefası...**



Elis Kapadokya Hamam Göreme

Göreme Tourism and Development Cooperative Complex TR- 50180 Göreme, Nevşehir Tel: 0384 271 29 74-75 Faks: 0384 271 29 73

www.elishamam.com info@elishamam.com



Bunca yılda oluşmuş kar beyazı doğa harikası Pamukkale tarih boyunca da şifa merkezi olarak görülmüş ve günümüzde UNESCO tarafından "Dünya Kültür Miras Listesi" ne dahil edilerek bu önemini tüm dünyaya göstermiştir.

Yapılan bilimsel araştırmalara göre travertenlerin günümüzdeki şeklini alması tahminen 14000 yıl almıştır.



Traverten Oluşumu

Hierapolis

İçine aldığı travertenleri ile adeta Pamukkale ile bütünleşmiş bir antik şehirdir.

Anadolu'nun Helenistik dönemi devletlerinden Bergama Krallığı tarafından MÖ 190 yıllarında Hierapolis kenti kurulmuştur. Laodikya ve Hierapolis kentlerinin bu denli birbirine yakınlıklarını, her iki krallığında ticaret yoluna egemen olma arzularına bağlamak mümkündür. Laodikya kilisesi bugün Hıristiyanlarca önemli ziyaret yeridir.

Antik Hierapolis'i diğer antik şehirlerden farklı kılan birkaç özelliği ile tanıyalım.

Her şeyden evvel burası her şehir gibi nekropol alanları ana giriş yolları kenarında planlanmıştır; kuzey (Tripolis-Sardes yolu) ve güney (Laodikeia-Colasea yolu) nekropollerini gibi.

Kuzey nekropolündeki anıtların iyi durumda koruna gelmiş olması ve yayıldığı geniş alanda çok sayıda traverten lahit ile birlikte bulunması, etkileyici bir görüntü oluşturur.



Pamukkale, Fotoğraf: Ertuğrul Birol

İki binden fazla mezar ve 5 farklı tipi ile antik dönemin en zengin nekropolüdür. Farklı tipleri; **Tümülüs, Tapınak, Ev, Lahit ve Basit Kaya Oyma tipi mezarlar** olarak söyleyebiliriz.

Hierapolis mezar anıtlarının mimarisi çok çeşitlidir ve değişik uygulamalar gösterir. En eski mezarlar Helenistik Dönem'e tarihlenen (MÖ II – I. yy) tümülüs mezarlarıdır. Bu mezarlar düzgün kesilmiş taşlarla örülmüştür. Silindirik kasa ile sınırlanan mezar odasının üstü koni biçimi verilmiş toprakla örtülmüştür. Mezar odasına dromos adı verilen koridor ile ulaşılır.

Tümülüsler, yol boyunca ve doğuya doğru çıkan bayırda yer almaktadır. Bu mezarlar daha çok seçkin ailelerle aittir, fakir ailelere ise kayaya oyulmuş basit mezarlardır.

Kentin kuzey kısmında yer alan, I, çoğunluğu II ve III. yüzyıla tarihlenen diğer mezar anıtları, genellikle duvarlarla çevrili, ağaç (çoğunlukla selvi) ve çiçeklerle süslü bahçelere sahiptirler. Tamamen travertenden yapılmış olan mezar anıtları farklı tipler gösterirler: Basit bir lahitten kimi zaman ölü

yataklarını içeren, üçgen alınlıklı veya kaide üzerinde yer alan, bir ya da birkaç lahit taşıyan, bazen de ev modellerini yansıtan daha gelişmiş formlara sahiptirler.

Lahitleri taşıyan kaide üzerinde bulunan yazıtta Yunanca bomos (ayaklık, sunak) kelimesi yer alır;

ölünün yüksekte duran vücudu ile bağlantılı olarak anısını yücelten simgesel bir anlam taşır. Bu anıtlar heroon ile aynı işleve sahiptirler (**Kahramanların veya tarihte önemli kişilerin öldükten sonra tanrılaşmalarını kutlamak için yapılmış mezar anıtları**).



Tümülüs, Kuzey Nekropolü, Hierapolis



Hierapolis, Denizi



Hierapolis, Denizli

Hierapolis kuruluşundan itibaren kervan yollarının kesiştiği bir konumda olmasından dolayı şifa ve ticaret merkezi olmuştur. Ne denli önemli bir ticaret merkezi olduğunu anlatmak için antik dönemin en önemli birkaç kentinden biri Ephesos'un agorası (pazaryeri) kare planlı 111 m kenarlı; güneyin ticaret merkezi Perge Agorası ise yine kare planlı 75 m kenarlı iken Hierapolis 170 x 280 m ölçüleriyle kendini gösterir.

Antik Havuz

Özellikle Roma İmparatorluğu Dönemi'nde Hierapolis ve çevresi tam bir sağlık merkezi durumundaydı. O yıllarda antik kente ve etrafına kurulan 15'ten fazla hamama binlerce insan gelir ve sağlıklarına kavuşurlardı. Bugün antik havuzu meydana getiren



Hierapolis Antik Havuz, Denizli

İS VII. yüzyılda oluşan depremdir. Sütunlu caddenin yanında yer alan sivil agoraya ait ion düzeninde yapılmış olan (İS I. yy) portik, bu deprem sonucunda oluşan kırık içinde meydana gelen havuzun içine yıkılmıştır.

Antik Havuz, suyun sıcaklığı nedeni ile rahatlatıcı bir etkiye sahip olmasının yanı sıra, birçok hastalığın tedavisi konusunda da etkilidir.

Bu konuda yapılan araştırmalara göre,

Antik Havuz'un suyu, kalp hastalığı, damar sertliği, tansiyon, romatizma, deri, göz, raşitizm, felç, sinir ve damar hastalıklarına, içildiğinde de spazmlı midelere çok iyi gelmektedir.

Bu da Roma Dönemi'nden itibaren Antik Havuz'un etrafında sürekli olarak sağlık merkezlerinin kurulmasının nedenini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Antik Tiyatro

Grek Tiyatrosu tipinde yamaca yaslanmış 300 ayak (91 m) tüm cephesiyle birlikte korunabilen büyük bir yapıdır. İnşasına; İS 60 yılında olan büyük bir depremin ardından Flavius'lar döneminde İS 62 yılında başlamıştır. Hadrian döneminde (İS 117 - 137) inşa halindedir. Yapı Severuslar döneminde İS 206 yılında tamamlanmıştır.

Antik Tiyatro yamaca yaslanmış tüm cephesiyle birlikte korunabilen büyük bir yapıdır. Tiyatronun yapımı tam 146 yıl sürmüştür. 50 oturma sırası bulunur ve 8 merdivenle 7 bölüme ayrılmıştır. Yapı tam 15000 kişiliktir. Sütunların arası heykellerle süslenmiş olup, sahne arkasındaki duvarlarda ise mermer kabartmalar yer alır.

Cavea'nın tam ortasından geçen diozomaya her iki yandan tonozlu birer geçit ile (vomitoryum) girilir. Caveanın ortasında yer alan krallık locası ve orkestrayı çevreleyen 6 ayak (3,66 m) yüksekliğindeki sahne ön duvarında 5 kapı ve altı niş bulunmakta, bunların önünde 10 adet sütun yer almaktadır. Mermer sütunların üzerleri istiridye kabuğu şeklinde motiflerle dekore edilmiştir. Sahnenin gerisinde arka duvarı süsleyen üst üste sıralanmış 3 sütun dizisinden, alttakiler sekizgen kaideler üzerinde yükselir ve yivlidir.

Sütunların arası heykellerle süslenmiş olup, tiyatrodaki yer alan kabartmalı frizlerde Apollon ve Artemis'in doğuşu ve dini ayin



Hierapolis Antik Tiyatro, Denizli

sahneleri, Dionysos, Satyr ve Menad'lardan oluşan eğlence sahneleri, Marsyas ve Apollon arasında geçen müzik yarışması, tanrılar ile devler arasındaki (Gigantomachi) savaşlar, yer altı tanrısı Hades'in tanrıça Persephone'yi yer altına kaçırmaması gibi mitolojik konular ile Hierapolis kenti için yapılan sportif yarış sahneleri, arşitravin kral kapısı üstünde İm-

parator Septimus Severus'un taç giyme merasimi tasvir edilmiştir. Kabartmalar, stillerinden de anlaşılacağı üzere değişik dönemlerde farklı ustalar tarafından yapılmıştır.

Özellikle mitolojik konuların işlendiği sahnelerde Helenistik Dönem heykel sanatlarının etkilerini, kalabalık, hareketli ve canlı figürlerde

görmek mümkündür. Bu figürlerde Bergama sanat ekolünün (Zeus Altarı Kabartmaları) biraz etkileri görülmektedir.

Sahne binasının kabartmalı frizlerle süslenmesi açısından tiyatro, Perge, Side ve Nyssa tiyatrolarıyla büyük bir benzerlik gösterir.

St. Philippe Martyrion

Hierapolis, Hıristiyanlık alemi açısından son derece önemli bir kent olmuştur. Hz. İsa'nın havarilerinden biri olan Aziz Philip, burada çarpmıha gerilerek öldürülünce kente 'Kutsal Kent' ismi verilmiştir. Kentin Hıristiyanlık tarihini gösteren en önemli yapılarından biri de St. Philip Martyrionu'dur.

Hierapolis eşsiz termal suları ile bir şifa kaynağı görülmesinin yanı sıra, hem Pagan dönemlerinde hem de Hıristiyanlık döneminde kutsal kent sayılmıştır. Bunun nedeni de İS 80 yıllarında Hierapolis'e Hıristiyanlığı yaymaya gelen ve Hz. İsa'nın 12 havarisinden biri olan Aziz Philippus'un burada çarpmıha gerilerek öldürülmesidir. İS 4. yüzyılda Hıristiyanlık resmi din olduktan sonra Aziz Piliippus adına öldürüldüğü

yerde bir şehitlik yapılmıştır. Dini ve ruhi tedavi merkezi olarak yapılan yapı sekizgen planlıdır. Ortasındaki mermer kaplı alanda da Aziz Philippus'un mezarı vardır.

Bizans dönemindeki surun dışında kalan bu merkeze geniş ve uzun merdivenlerle çıkılır. Yapıya yaklaşan son bölümdeki merdivenlerin sağında Ayazma çeşme yapısı vardır.

Yaklaşık 20 metre çapındaki sekizgen bölümün üstü kurşun kaplanmış bir kubbe ile örtülmüştür. Yapıda dua edilmesi için küçük şapel mevcuttur.

Sekizgen bölümün tabanı mermer, koridor ve bağlı bölümlerin tabanı bitkisel motifli mozaik ile odaların tabanı traverten, halkın

kaldığı dış odaların tabanı ise sıkıştırılmış topraktır. Günümüzde de birçok kilise Aziz Philippus bayramını kutlayıp ayin düzenlemektedir.

Daha birçok yapısı bulunan antik şehrin başlıca ve en özel yapılarını kısaca incelemiş olduk.

Bu çalışmayı yaparken her türlü görsel temininde yardımlarını esirgemeyen Denizli Valiliği, Basın-Yayın Müdürlüğü'ne teşekkür ederken, söylencelerini her zaman büyük bir keyifle dinleyip okuduğum değerli hocam Prof. Dr. Şadan Gökovalı ile Hierapolis ve Pamukkale'yi özel bir önemle bizlere öğreten değerli arkeolog, hocam Sue Ellen Dopp hanımefendiye saygı ve selamlarımı gönderiyorum.



Yunus Emre ve İnsanlık

Yavuz Ali SAKARYA, Rehber

Yunus Emre



Ünlü Türk romancısı Yaşar Kemal,

“En büyük Türk ozanı Yunus Emre, ondan sonra da ikinci olarak Nazım Hikmet gelir” der.



Yunus Emre Anıt Mezarı, Aksaray

Kolayca anlaşılacağı üzere yazar, bir yandan geçen sayımızda incelediğimiz Nazım Hikmet'i yüceltirken, diğer yandan Yunus Emre'ye hakkını teslim etmektedir. Yunus Emre, kesin olmamakla birlikte 1240-41 yılında Sarıköy veya Karaman'da doğmuştur.

Yunus'un Yetiştirme Ortamı

Bilindiği üzere, 13. yüzyılda, Anadolu Moğol akınları nedeniyle karmakarışık bir durumdadır. Anadolu'da kıtlık zamanıdır. Büyük olasılıkla Sarıköy doğumlu genç Yunus, biraz gıda yardımı almak üzere Hacı Bektaş Veli dergâhına doğru yola koyulur. Yolda “*Koskoca dergâha eli boş gidilmez,*” diye düşünerek heybesine yol güzergâhında bulunan ağaçlardan biraz yabani alıç meyvası toplar ve beraberinde onları da dergâha götürür. Çam sakızı çoban armağanı olarak getirdiği hediyeye karşılık Hacı Bektaş Veli, kendisine, “*Buğday mı istersin, yoksa himmet mi?*” sorusunu sorar. “*Himmet karın doyurmaz Pirim, ben buğday isterim,*” diye karşılık verir bizim henüz daha olgunlaşmamış, yeterince yaşam dersi almamış toy Yunus Emre'miz.

Daha önünde pişeceği uzun yıllar vardır Yunus'un. Sarıköy'e doğru gerisin geriye heybelerinin gözleri buğday yüküyle dolu bir biçimde döner dönmesine, ama akli başına gelir yolda. "*Ben ne cahillik ettim de Hacı Bektaş Veli'den himmet alacağım yerde, buğday istedim.*" diye hayıflanır. Bin pişman olur yaptığına.

Tekkeye geri döndüğünde ise, iş işten geçmiştir. Hacı Bektaş Veli, kendisine verilen ihsanın anah-tarını Tapduk Emre'ye verdiğini, artık kendisiyle bir ilişığının kalmadığını, gidip nasibini, Tapduk Emre kapısından almasını söyler. Böylece Yunus'un uzun süreli Tapduk kapısına bağlanması ve 30 yılı geçkin çile çekme dönemi başlar.

Tapduk'un tapusunda, kul olduk kapısında Yunus miskin çiğidik, piştik elhamdülillah.

Çiğliğin gittiği, hamlığın yerini pişkinliğin, olgunluğun aldığı uzun yılların ardından şöyle der Yunus:

Vardığımız illere, şol safa gönüllere Halka Taptuk manisin, saçtık elhamdülillah.

Yunus, Taptuk kapısında okumuş ve dört kitabın anlamını çözmüş ve herbirini teker teker özümsemiş, medresede diz dirsek çürütmüş ve kelimenin tam anlamı ile yıllarca mürekkep yalamıştır.

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir Sen kendini bilmezsen, ya nice okumaktır?

ifadesinde de anlamını bulduğu üzere bilginin, insan kendini tanımadıkça hiç bir işe yaramadığını öğrenmiştir.

Yunus Emre'nin Mezarı

Seksen yıllık dolu dolu geçen bir ömürden sonra, Yunus Emre, 1320 senesinde doğduğu söylenen yerde, yani Sarıköy'de ölmüştür. Çok mu önemli birilerinin dediği gibi, mezarının Bursa'da, Erzurum'da, Isparta'da, Sarıköy'de ya da Karaman'da olması. Yunus'a Anadolu insanının kendinden biri olarak her yerde sahip çıkmasıdır önemli olan. Mezarının nerde olduğu değil.

Anadolu insanı, onu hep kendinden bilmiştir. 700 yıldan beri onu içinden gelen insan sevgisi ile günlünde yaşatmış olmasıdır önemli olan.

Anadolu, Yunus'u benimsemiştir. Yunus, içinden çıktığı Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Selçuklu döneminde Anadolu aydınlanmasının dayanak noktalarından birini oluşturmuştur.

Yunus'un kendisi ve etrafı ile barışık yapısı ve bunu şiirlerinde çok açık bir şekilde anlatması dalga dalga bütün Anadolu'yu ve Anadolu insanını sarmıştır. Onun aydınlık kişiliği yüzyıllar sonra bile Anadolu'nun ışığı olmaya devam etmektedir.

Bu gün, şu anda bile bir misyon adamı, bir gönül insanı olan Yunus Emre, görevini yapmaya devam etmektedir. Ruhu ve düşünceleri şu an bile bizimle beraberdir. Anadolu'yu, Anadolu insanını çok iyi tanıyan rehberler olarak, bundan hiç kuşkumuz yok.

Yunus, insanı sevmekle ancak tanrıya varılacağına gönülden inanmaktadır. Yunus'un önem-sediği tek şey, kalp kırmak değil, bir dostun gönlüne girmektir. Bu da ancak insanları sevmek ve sevilmekten geçmektedir.

Dünyanın bin türlü nimeti olmasına rağmen, bunlarla doymak mümkün değildir. Yaşamak gerektir. Dünya nimetlerini paylaşmak gerektir insanlarla. Birinin yeyip birinin bakmadığı bir dünya oluşturmak gerektir. Yoksulun gözünün, zenginin üzerinde olmadığı bir dünya gerektir. Yunus'a göre bir dostun gönlüne girmek, yüz kere hacı olmaktan iyidir.

Çalış kazan, ye yedir, bir gönül ele getir. Yüz Kabaden yeğrektir, bir gönül ziyareti.

Din de, imân da, yaradana inanmak ta, hep bu dünyada insanca yaşayabilmekte, insanca davranabilmekte yatmaktadır. İnsanların birbirini çıkarsız sevdiği, birbirlerinin hakkına saygı gösterdiği bir dünyayı özlemektedir Yunus.

İnsanın kendi özünde başkalarını duyması, onları sevmesi, onların acılarını paylaşması, sevinçlerine ortak olması insan olmasının ön koşuludur. Lokmasını başkasıyla paylaşmak bunun ilk adımıdır. Önce özünde tatmak gerekir bu duyguyu. Sonra çevresine örnek olmak gelir.

İlkeleri ile yaşar insanoğlu. İnandığı doğruları ödünsüz sonuna kadar savunmalıdır kişi, eğer tutarlı ise. İnsan olmanın bir gereğidir bu davranış. Yunus Emre, tutarlı davranışlarını, görüş ve düşüncelerini, inançlarını, duygularını hırsla değil, kinle değil, insanoğluna olan büyük sevgisiyle anlattı duygu yoğun yaşadığı şiirlerinde.



İnandığı doğruları tekmi açıkladı, yorumladı. Yüzyıllar ötesinden kendi doğrularını bizlere de aşıladı. Aşılamaya da devam ediyor.

**Adımız miskindir bizim, düşmanımız kindir bizim
Biz kimseye kin tutmayız, dünya âlem birdir bize.**

Onun bu herkesi kucaklayan anlayışına, dünyaya böylesine güzel bakışına bugün ne kadar muhtacız değil mi? Yunus, çağdaşı olan Mevlana'nın **"Ya olduğun gibi görün ya görüdüğün gibi ol!"** düşüncesine uygun şekilde yaşamının her döneminde hep yapmacılıktan uzak bir tavır sergilemiştir. Bu da hümanizmanın (insancılığın) en önemli ölçütlerinden biridir. Olmazsa olmazdır. Yunus, insanoğlu kendisini iyi tanır, herşeyin farklı olacağını düşünür:

**Taş yürekte ne biter, dilinden ağı (zehir) tüter
Nice yumuşak söylese,
Sözü savaşa benzer.**

Yunus Emre, 13. yüzyılda yani hümanizmanın (insancılığın) henüz daha çok yaygın olmadığı bir çağda yaşamış ve sadece Türk yazınının değil, tüm dünya yazınının yetiştirdiği en büyük hümanistlerden (insanseverlerden) biri olmayı başarmıştır. Öncüdür. Kılavuzdur. Hümanizmanın Jön Türklerinden biridir.

Yunus'ta sadece insan sevgisi değil, kullandığı dil olan arı Türkçe'ye aşk derecesindeki sevgisi de çok üstün düzeydedir. 1277 yılındaki Karamanoğlu Mehmet Bey'in düğünde, dergâhta Türkçe konuşulmasını emreden buyruğunu hesaba katınca, dönemine göre ne kadar güzel bir Türkçe kullandığını ve özgün sözcükler kullandığını hemen her dizesinde görüyoruz.

Karamanoğlu Mehmet Bey'i en iyi anlayanlardan biridir Yunus. Türk dilini yüceltenler arasında da en başta geleni. **"Sayrı, değin, nesne, esenlemek, yeğlemek, us, dek, ödül"** sözcüklerini ve benzerlerini çok yaygın olarak kullanmıştır şiirlerinde ozan Yunus. Bu sözcükler ne kadar da günceldir bugün bir düşünün bakalım. Yediyüz yıl öncesinden günümüze uzatılan ana dili sıcaklığını yansıtan sözcüklerdir bunlar.

İnsana sevgi duyuyorsak eğer, aç gözlü insana öfke duyuyorsak, tanımadığımız insanların acılarını paylaşıyorsak, iyi ve doğru insanı desteklemek geliyorsa içimizden, zayıfı sahiplenmek, zalimi cezalandırmak geliyorsa içimizden, bunlarda hep bir parça Yunus'un asırlar aşarak günümüze ulaşan etkisi var. İçimizden biri olan, bizden biri olan, Yunus'un kişiliğimize olumlu katkısı gözardı edilemez.

Dil, din, mezhep ve ırk (etnik köken) farkı gözetmeksizin yetmiş iki millete duyulan katıksız sevgi, yüreğini her türlü etnik grubun üyesine hiçbir ayırım uygulamadan açma, yüreğinin sesini daima dinleme, işte Yunus Emre'nin inandığı ve inandırmaya çalıştığı temel ilkeler bunlardır. Kendine yaşam biçimi haline getirdiği ve güncelliğini insanoğlu varolduğu sürece sürdürecektir olan ilkeler. Evrensel doğrular.

Anadolu'lu Diyojen'den, Ezop'a, Noel Baba'dan, Mevlana'ya, Şemsi Tebrizi'ye, Kaygusuz Abdal'a, Tapduk Emre'ye, Hacı Bektaş'tan, Pir Sultan Abdal'a, Abdal Musa'ya, Karacaoğlan'a, Aşık Veysel'e ve diğerlerine ve Atatürk'ün "Yurtta barış, Dünyada barış" ilkesine kadar her hümanistin (insanseverin) prensip edindiği olmazsa olmaz ilkelerin özüdür Yunus. Bu öz, Yunus Emre'nin hemen bütün şiirlerinde yatmaktadır.

Yunus, içinde zerre kadar kötülüğü olmayan insanların tanrı tarafından eninde sonunda ödüllendirildiğini de kanıtlar bizlere. Nasıl ölüm karşısında mevki, şöhret, kudret, para hırsı, kibir, hiç bir anlam taşıyamıyorsa, Yunus'un gözünde de uşakla efendinin, Bey'le Paşa'nın, güzelle çirkinin, yoksulla zengininin hiç bir farkı yoktur. Dünya âlem birdir onun için.

Yönünü tanrıya dönen Yunus, sevgi denizine daldıkça, daha derinlere daldıkça, yüreğini sevgi ile doldurdukça, insanoğlunu, katıksız insan sevgisini bulur içinde ve giderek insanı daha çok sever. Ona göre 72 millet bir olmalıdır. Bu geçici, yalancı dünyada kırgınlıkların dargınlıkların hiçbir anlamı yoktur. Etnik ayrımlar, inanç farklılıkları hiç bir anlam taşımaz onun için.

İşleri kolay kılmanın sevmekten sevmekten ve dostluktan geçtiğini, bu nedenle herkesin birbirine dost elini hiçbir karşılık beklemeden uzatması gerektiğini şöyle dile getirir bir dizesinde:

**Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım.
Sevelim sevelelim, dünya kimseye kalmaz.**

Yunus'un adeta dillere pelesenk olan bu dizeleri, Eski Antalya valimiz Sayın Bahaeddin Güney'in Eskişehir valisi iken yaptığı girişimler sonucunda **Amerika'da Birleşmiş Milletler binasının girişini süslemekte bugün.**

Okuduğunu, dinlediğini anlayanlar ve barışa inananlar için büyük bir anlam içermektedir bu sözler. Mustafa Kemal'in "Yurtta barış, dünyada barış" düşüncesinin yüzlerce yıl önceki yansımasıdır. Ne de olsa her ikisi de aynı toprağın çocukları. Aynı dili konuşuyorlar.

Nuh Peygamber'in ilk kez uçurduğu barış güvercini ile Anadolu'da başlayan, dünyanın ilk yazılı barış andlaşması olan Kadeş andlaşması ile Anadolu'da tescil edilen ve Yunus Emre'nin şiirlerinde anlamını bulan barış ve kardeşlik mesajları umarız çağdaşlığı kimseye bırakmayan sözüm ona batılı insanların aklını başına getirir. Yunus'ca düşünürsek, böyle bir ayrımı yapmak bile doğru değil.

Yunus Emre'de İnsanlık Düşüncesi

Türk şiir sanatının anıt ozanlarından birisi olarak Yunus Emre, çağına göre sade Türkçesi ve herbiri bir zeka ürünü olan şiirleri ile yaşadığı dönemden günümüze yaklaşık 700 yıl geçmesine rağmen güncelliğinden ve akıcılığından hiç bir şey kaybetmemiş olma özelliğini bugün bile korumaktadır. Türk Edebiyatı var olduğu sürece de Yunus'un bu özelliği, Türkçe'nin kilometre taşlarından biri olarak sürgit devam edecektir.

İnsanoğlunun tanrı sevgisi ile bedensel sınırlamalarından kendisini kurtarmayı başarıp ölümsüzlüğe ulaşabileceğine, yani kendi bünyesinde Tanrı mertebesine ulaşmış, kendisini Tanrıdan bir parça olarak kabul edip, **“Ben tanrıyım, Tanrıdan bir parçayım”**, anlamına gelen **“Enel Hak”** çağıracağına kalben inanıyordu. Hallac-ı Mansur'u soluyordu nefes alıp verirken Yunus.

Bir Türkmen köylüsüdür Yunus. Kendi deyimiyle, miskindir, biçaredir. Olabildiğine alçak gönüllü, anlayışlı, hırs, kibir tanımayan bir kişiliktir. Sağduyu sahibi, hikmetli ve özlü sözler söyleyen ve vatanını, insanını çok yakından gözlemleyip tanıyan bir Anadolu bilgesidir.

Yaşamının her evresinde çiğ iken pişen ve ham iken olgunlaşan ve asla dürüstlükten, erdemlilikten ve imândan ayrılmayan bir halk ulusu, bir eren, alçakgönüllü bir derviş, ama gerektiğinde bin bir mucize gerçekleştirerek çevresindeki insanlara düşünce ve davranışları ile örnek olan bir veli, bir ermiş kişidir Yunus Emre. Tam bir can dostudur.

Anadolu erenlerinden Tapduk Emre dergâhında kapılanmış, orada geçirdiği uzun zaman içinde içinde yaşadığı çağın her türlü bilgisini edinmiş,

tasavvuf düşüncesini irdeleyerek, onu kendisine yaşam boyu ilke edinmiştir.

Şeyhi Tapduk Emre'ye canla başla hizmet ederek ondan feyz almıştır. Şeyhinin kapısında özeri ile çalışmış, bir lokma bir hırka yaşamış, kendisini çok iyi yetiştirmiş, gönlünü, insana, kurda, kuşa açmış, sevgisini her türlü hayvan ve haşerata, ota, bitkiye ve çiçeğe vermiştir. Gönül kapılarını Yaradan'a ve yaratılana açmıştır. Hem de ardına kadar.

Yunus Emre, sabırla ve sebatla, yılmadan yorulmadan yıllarca çalışarak istediği olgunluğa erişmeyi başarmıştır.

Kendi deyimiyle “Miskin” Yunus, Tapduk Emre kapısında denenip, olgunlaştığına kanaat getirildikten sonra, hocasından el almış ve öğrendiklerini Anadolu halkına anlatmak üzere bir uçtan bir uca Anadolu'yu dolaşmış ve etrafındaki insanlarla adeta bir sevgi çemberi kurmuştur. İnsanların aralarında hiçbir alanda hiçbir ayrım gözetmeksizin birlikteliğini savunmuş, aynı kültür potası içinde erimelerine katkı sağlamıştır. Bu katkıyı büyük ölçüde yazdığı şiirleri ve dil birliği sayesinde gerçekleştirmiştir.

Ailesinden aldığı terbiye, hocası Tapduk'tan aldığı eğitim yardımıyla Yunus, o gün bu gündür kalbini tüm insanlara açmıştır. İnsanların kalbini kazanmak isterken yanlış yapmaktan hep çekinmiştir:

Yunus göğsün açıp, dosta giderken Calabım saklasın, onu hatadan.

Bir gün dolaşırken, bir yerde iki dervişle karşılaşır Yunus Emre. Akşam yemeği vakti gelir. Dervişlerden biri dua eder ve hemen mükellef (eksiksiz) bir sofraya kurulur. Yer içerler. Ertesi akşam diğer derviş dua eder yine mükellef bir sofraya kurulur. Ertesi gün dua etme sırası Yunus'a gelir. Yunus, diğer dervişlere mahçup olmamak için içten bir tavırla Tanrı'ya yakarır:

“Tanrım, Dervişler kimin yüzü suyu hürmetine dilekte bulundularsa, bana da onun yüzü suyu hürmetine yemek ihsan eyle. Yüzümü kara çıkama.”

Bu kez bir yerine iki sofraya kurulur ve daha mükellef daha eksiksiz ve lezzetli yemekler gelir. Dervişler, yer içerler.

Yemek sonrası, aralarında konuşurlar. Dervişler; Yunus'a, kimin adına dua ettiğini sorarlar. Yunus önce kendilerinin kimin adına dua ettiklerini söylemelerini isteyince:



“Biz Tapduk kapısında kırk yıldır dergahtan içeri eğri odun sokmayan Yunus Emre hazretleri adına dilekte bulunduk.” yanıtını verirler.

Yunus Emre olgunlaşmıştır artık. Bu sayede olgunlaştığını anlamıştır.

Anadolu’yu gezmek için anasından izin ister bir gün Yunus. Sağduyulu bir Türkmen kadını olan anne, oğluna İmam-ı Ali’nin sözlerini hatırlatarak:

“Seyahata çık oğlum, zira seyahatte beş fayda vardır: Dert dağıtma, geçim sağlama, bilgi edinme, terbiye görme ve saygılı bir insanla arkadaş olma” demiştir. Ne de olsa anası da görmüş geçirmiş bir Anadolu kadınıdır.

Yunus Emre, geçen zamanla birlikte temiz kalpli, yüreği yumuşak ve sevgi dolu ve insanlara yardım elini uzatmaktan zevk alan bir Anadolu ozanı, bir Anadolu sevdalısı olup çıkmıştır. Pek çok şiirinde, insanların ayrılımlarının, birbirlerinden kopmalarının çözüm olmadığını, insanların birbirlerine karşı hoşgörülü ve anlayışlı olmaları gerektiğini söylemektedir:

Bu dünyada kalmayalım, fanidir aldanmayalım, Bir iken ayrılmayalım, gel dosta gidelim gönül.

Sevmek sevilme için insanların birbirlerine emeklerinin geçmesi gerekir. Sevgi için emek verilirse, onun kıymeti de daha çok bilinir, düşünceci egemendir Yunus’ta. O nedenle, sevgi için emeğini hiç esirgemez Yunus.

13. yüzyılın sonlarına doğru Konya’da çağdaşı Mevlana Celalettin Rumi ile görüşmüş, onunla karşılıklı iletişimde bulunmuş ve onun tasavvuf-la ilgili engin düşüncelerinden yararlanmıştı. Onun dost meclislerine katılmıştır.

Mevlana Hüdavendigâr, bize nazar kılalı Onun güzel nazarı, gönlümüz aynasıdır.

Büyük düşünür Mevlana ile aralarında şöyle bir konuşma geçtiği söylenmektedir. Yunus, Mevlana’ya Mesnevi’yi kendisinin yazıp yazmadığını sormuş, Mevlana kendisinin yazdığını söyleyince, Yunus bunun aşırı uzun olduğunu, eğer kendisi Mesnevi’yi kaleme alsaydı, kısaca şöyle yazacağını söylemiş:

Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm.

Bunun üzerine de Mevlana, *“Ben de Yunus olsaydım, öyle yazardım,”* demiş.

Bugün ünlü ozanın mezarı Porsuk Çayı’nın Sakarya’ya döküldüğü kavşakta Sarıköy’dedir. Böylesine ünlü bir Türk ermişini, bir ulu kimseyi, bir bilgeyi pek doğaldır ki, herkes, her bölge sahiplenmek ister. Kendisine maalemler ister. Bu yüzden, mezarının birçok yerde olduğu söylenmeleri vardır.

Nasıl Yunus, Anadolu’nun hiçbir yerine tek başına ait değilse ve hepsinin ortak malı, ortak değeri ise, onun tüm Anadolu kentlerince ve tüm Anadolu halkı tarafından kucaklanması ve sahiplenilmesi de çok doğaldır.

Çünkü Yunus Emre hepimizden bir parçadır veya biz hepimiz, aslında ondan birer parçayız.

Yunus, bizim söyleyemediğimizi söylemiş, bizim hislerimize tercüman olmuştur. Konuştuğumuz her güzel sözde, her sevgi sözcüğünde, insanların iyiliğini isteyen her ifadede yetenekli atamız Yunus’tan mutlaka bir pay, alınacak bir ders vardır. Hemen her şiiri bilgelik doludur.

O nedenle Yunusun mezarını maddi anlamda Eskişehir’de, Kütahya’da, Erzurum’da, Karaman’da, Bursa’da ya da Isparta’da aramak beyhudedir.

İşin özü, Yunus zamana meydan okuyan şiirleri ile seven gönüllerin tam ortasında yaşamaya ve gönülleri fethetmeye bugün de devam etmektedir.

Her yıl onlarca yüzlerce kere Anadolu’nun herhangi bir yerinde hatta dünyanın herhangi bir yerinde, her hangi bir okulda, bir konferans salonunda, radyoda, televizyonda yaşamakta ve yaşatılmaktadır.

Yunus gönüller dolusudur. Gönüllere giren, gönüllere taht kurandır. Gönüllerde yaşayan bir insanın mezarı aranmaz ki. Yunus, aranan her yerde bulunandır.

Yunus Emre, inandığı düşüncelere sonuna kadar bağlıdır. Düşüncelerini ödünsüz savunur. Dünya nimetlerinin geçici olduğunu, bunların insanları ancak bir dönem için oyaladığına, her şeyin aslında tanrıya ait olduğuna inanır ve bu düşüncesini şöyle dillendirir:

Mal sahibi, mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi Mal da yalan, mülk de yalan, gel biraz da sen oyalan.

Bu dörtlükte kullanılan Türkçe’yi incelersek, bunun 700 sene önce kaleme alındığına inanmak

mümkün müdür? Sanki Yunus yaşayan ve bu dörtlüğü sanki dün kaleme almış biri. Dil olarak, anlatım ve anlam olarak ne kadar da güncel değil mi? Şiir dünün değil, bugünün izlerini taşıyor. Onun dili geçen bunca yüzyıla rağmen hiç eskimemiş, hep güncelliğini korumuştur.

Büyük bir iman içindedir Yunus. Her türlü iyiliğin ve kötülüğün insanın başına gelebileceğine inanır ve bunu tevekkülle karşılamasının gerekli olduğunu, Tanrıya isyan etmenin asla çözüm olamayacağını düşünür.

**Sensin kerim, sensin rahim,
Allah sana sundum elim,
Senden özge yoktur emin,
Allah sana sundum elim.**

Kutsal kurumlara karşı, özellikle de, Tanrıya karşı çağıl çağıl çağlayan bir nehir gibidir Yunus. Devamlı ona akar. Tertemiz pırl pırl suları ile Tanrıdan gelip tekrar Tanrıya gitmektedir ve bedeninin her zerresi saf, duru ve katıksız bir Tanrı sevgisi ile doludur. Asla kirlenmemiş bir bedendir bu. Çıkar beklemeden dolu dizgin bir tanrıya yöneliştir bu. Bir kaynağın delice ummana yönelişi gibi.

*Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni.
Ben yanarım dünü günü, bana seni gerek seni.
Aşkın aşıklar öldürür, aşk denizine daldırır.
Tecelli ile doldurur, Bana seni gerek seni.
Sufilere sohbet gerek, Ahilere ahret gerek,
Mecnunlara Leyla gerek, bana seni gerek seni.
Yunus dürür benim adım, gün geçtikçe artar odum,
İki cihanda maksudum, bana seni gerek seni.*

Yunus, sevgiyi güneşle özdeş tutar. Sevgiden yoksun bir gönülün tıpkı bir taşta benzediğine inanır:

**İşitin ey yarenler, aşk bir güneşe benzer
Aşk olmayan gönül, misal-i taşta benzer.**

Yaşamının bütün amacı insanların gönlüne girmek, insanların gönlünü yapmaktır. Yaşam felsefesini kalp kırmak üzerine değil, bir gönüle girmek üzerine oturtmuştur:

**Bir kez gönül yıktın ise, kıldığın namaz değil,
Yetmiş iki millet dahi, elin yüzün yumaz değil.
Bir gönül yaptın ise, er eteğin tuttun ise,
Bir kez hayır ettin ise, birine bin az değil.**

Ona göre, “sevgi”, insan ruhunun en büyük guru ru ve sevincidir. Bu nedenle ömrünün her demini sevgiye ve dostluğa hasretmiştir. Sevgi için yoğrulmuştur, hamuru sevgi için karılmış, sevgi için

yaşamış, sevgi için uzun bir ömür tüketmiştir:
*Aşkın odu ciğerimi, yaka geldi yaka gider,
Garip başım bu sevdayı, çeke geldi çeke gider.
Sadıklar durur sözüne, gayri görünmez gözüne,
Bu gözlerim dost yüzüne, baka geldi baka gider.*

Çağının ve kendinden sonraki bütün çağların barış, kardeşlik savaşçısıdır Yunus Emre. Hırsla karşı, bencilliğe karşı savaşır devamlı.

Ulusal birlikten, ulusal kimlikten yanadır. Ayrılığa bölünmeye asla prim vermez.

İnsanlık aşığı Yunus, kendinden önceki Türk erenlerinden feyz almış, Ahmet Yesevi'nin, Hacı Bektaş Veli'nin, Tapduk Emre'nin, Şemsi Tebrizi'nin ve Hazreti Mevlana'nın rahle-i tedrisinden geçmiş, şiirleri ve verdiği mesajları ile kendisinden sonraki erenlere rehberlik etmiştir.

Kendinden önceki duygu ve düşünceleri özümsemiş, kendinden sonra ortaya atılan düşünceleri temelden özden etkilemiştir Yunus.

Derin bir öngörü sahibi olan Yunus Emre dört kutsal kitabın özünü kavramış bir dünya vatandaşlarıdır. Bu nedenle, etnik özelliklerine, milliyetlerine ve hangi coğrafyada yerleşik bulduklarına bakmaksızın tüm insanlara sevgiyle yaklaşmış ve farklı düşüncelere karşı hep tolerans göstermiş, hep anlayışlı davranmış bir ozandır.

Yetmiş yılı geçkin ömrünün her evresinde hümanizma (insanlık) ve evrenselleştirme örnekleri vermiştir. Hemen bütün yazdıkları barış ve kardeşlik mesajları taşıyordu.

Günümüzün maddi ve çıkarıcı dünyasına, kendinden başkasını düşünmeyen, bencil insanlarına en güzel cevabı zamanın içinden, taa 13. yüzyıldan vermiştir. Soluğu kesilmemişçesine, ölmemişçesine, hala daha da vermeye devam etmektedir.

Yunus Emre, Dünya üzerinde yaşayan hümanistlerin (insanseverlerin) en saygın temsilcilerinden birisidir. Öyle de kalacaktır. Karanlıktan aydınlığa açılan bir pencere olarak, insanlığın yüz akı olarak kalacak, yüzümüzü ağartmaya devam edecektir.

Yunus Emre sözün özünü kavramış, doğru şeyi doğru zamanda söylemiş, bilgece davranmanın bilincine varmıştır:

**Söz ola, kese savaşı, söz ola, bitire başı
Söz ola ağılı aşı, bal ile yağ ede bir söz.**

Yunus Emre kendisi için ne istiyorsa, başkaları içinde aynısını ister. Tıpatıp aynısını. Ne bir eksik, ne bir fazlasını:

**Sen sana ne sanırsan, başkasına onu san,
Dört kitabın manası, budur eğer var ise.**

Yunus Emre herkesin inacına saygılıdır. Dinlerine inançlarına göre ayırmaz insanları. Daha doğru bir deyişle insanları asla kategorize etmez. Bütün derdi tasası dostluktur, muhabbetir, Yunus'un:

**Kimsenin dinine hilaf etmeyiz.
Din tamam olunca doğur muhabbet.**

**Aşk derdinden çaresiz, avare ve yaralıdır.
Miskin Yunus biçireyim, baştan aşığı yareyim
Dost ilinden avareyim, gel gör beni aşk neyledi**

Yunus Emre, yaşadığı süre içinde 3000'i geçkin şiir yazmıştır ama günümüze bunlardan ancak 1000 kadarı kalmıştır. Derler ki, nehir kıyısında oyalanırken, şiirlerinin çoğunu suya ve havaya kaptırmıştır.

O gün bugündür sudaki balıklar ve her türlü su yaşayanı ve havada bulunan tüm canlılar Yunus'un

şiirlerini terennüm etmedeler, Yunus'un şiirlerinden tat almadalar.

Yunus'tan geriye kalan 1000 kadar şiir de içeriği bakımından, taşıdığı mesajlar bakımından bütün insanlığa yeter de artar bile.

Yunus sevenler olarak bizler de birer gönül eriyiz. Bunu bugün burada onu bir kez daha anarak gösteriyoruz. Yunus'u ve bütün diğer yaratılanları Yaradan'dan ötürü seviyoruz.

Tüm dünya uluslarında ayrılıkların, bölünmüşlüklerin, kin ve acımasızlığın yerini sevginin, katıksız sevginin aldığı günün özlemiyle sevgi insanı Yunus'a buradan hep beraber "Merhaba" diyoruz. **MERHABA KOCA YUNUS!**

Sana insanca, kucak dolusu bir MERHABA!
Kalplerimiz sana hep açık oldu insan YUNUS!

Şiirlerini okudukça, gönül gözüyle seni daha iyi görüyoruz.

Seni bugün her günden daha iyi anlıyoruz.

ARÖ olarak Ramazan Bayramınızı kutlarız...

3 aylar 3 Haziran'da başladı.

İslam Dünyası'nın kutsal ayı Ramazan'ın da içinde bulunduğu, Miraç ve Berat Kandilleri ve Kadir Gecesi'nin idrak edileceği üç aylar, 3 Haziran Cuma günü başladı. Kameri Ayları'nın yedincisi olan ve Recep ile başlayan, Şaban'la devam eden ve Ramazan ile son bulan ayların toplu adı olarak da tanımlanan üç ayların ilki olan Recep Ayr, Haziran ayının ilk Cuma gecesi olan 2 Haziran 2011 Perşembe günü, "Regaip Kandili" olarak kutlandı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın aylık yayın organı olan Diyanet Dergisi'nde, konuya ilişkin yer alan bilgilere göre, Hicri Takvime göre Recep, Şaban ve Ramazan aylarını barındıran üç aylarda, gündelik hayatın tek düzeliginden çıkıp, bu dönemi sosyal barışın ve huzurun bir vesilesi olarak, karşılıklı sevgi ve hoşgörüyle karşılayacakları, kendi inanç ve değerlerini yaşamayı ve yaşatmayı öğrenecek bir süreç olarak nitelendiriliyor.

MUKADDES ZAMANLAR, KANDİLLER GEÇİDİ: "ÜÇ AYLAR"

Dergide, "Mukaddes Zaman" ya da "Kandiller Geçidi" olarak da nitelendirilen üç aylar, insanın günahlarından tövbe edip temizlenmesi için de bir fırsat olarak sunuluyor. İnsanların hayatlarında adeta otokontrol sisteminin kurulmasına yardımcı olan üç aylar ve kandillerin, dünyevi meşguliyetlerden sıyrılıp, insanların yaratılış gayesini düşünmesi için son derece değerli fırsatlar olduğu vurgulanıyor.

KUTLAMA

Pax Attaleia

Recep YAVUZ, ITM Travel Genel Müdürü



Antalya Valiliği'nin dünkü kararı sorunu şimdilik çözmüş gibi gözükmesinden ziyade taraflara çok ciddi sorumluluk yüklemesi açısından önem taşıyor. Tarafların -ilk planda acenteler ve ARO olarak gözüküyor- dünkü karar neticesinde zafer ya da savaş çılgınlıkları atmadan, bu eylem öncesi ve esnasında yaşananlardan gerekli dersleri çıkararak, olabilecek müşterekte buluşması gerekiyor.

İki taraf da sezon başından beri süregelen görüşmelerin sonucunun buralara geleceğini tahmin etmiyor ve tabii ki istemiyordu. İptal olan turlardan kaynaklanan zarar bir kenara, yıllardır etle tırnak gibi iç içe geçmiş rehberler ve acentelerin karşı karşıya gelmesinin psikolojik yıkımı uzun yıllar derin izler bırakabilir. Tıkanan görüşmeler neticesinde bir gece yarısı operasyonu ile başlayan iş bırakma eylemi süreç içinde kırgınlık ve kızgınlıklar üretti. Zaman zaman kontrolden çıkan bu hak arama eylemini acentalar dayatma olarak algılamakta, rehberler eylemin seslerini duyurabilmeleri için tek çare olduğunu belirttiler.

ARO'nun talepleri belli:

- Rehberlik yasasının yıllardır hala çıkarılmamış olması,
- Kaçak rehberler yüzünden bir çok kokartlı rehberin iş bulamı-

Almanca turist rehberlerinin geçen Haziran'ın son günü başlatıkları iş bırakma eylemi, 8 gün sonra Antalya Valiliği'nin devreye girmesi ile sona erdi. Bu iyi niyetli karar, 15 yıldır kattanarak büyüyen ve gittikçe içinden çıkılmaz bir hale dönen sorunlar yumağının bittiği anlamına gelmiyor. Eylem sadece tarihinin en iyi sezonunu yaşayan Antalya turizminin daha fazla zarar görmemesi için ötelenmiş oluyor.

- yor olması,
- Rehber ücretlerinin olması gerekenin çok altında olması,
- Rehberlerin sosyal güvencelerinin yetersiz olması,
- Rehberlerinin çalışma saatlerinin uzunluğu.

Yukarıdaki konuların ilk ikisi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ilgi alanında olup, yıllardır sürdürülen çalışmalardan henüz bir sonuç alınamamıştır.

Acentaların inisiyatifinde olan kazanç, sosyal güvence ve çalışma saatlerinin uzunluğu konularında acentalar arasında iç dinamiklerinden kaynaklanan farklılıklar olmakla birlikte, çalışma saatlerinin turizmin yapısının gereği olduğu ve bir çok acentanın aşılın süre ve tatil günlerine denk gelen mesailerin ek mesai olarak değerlendirilmesi konusunda uygulama içinde oldukları biliniyor.

En önemli konulardan biri olan ücrete gelince, acentalar bir hizmet sektörü olan turizmde kazancın ek gelirlerle değerlendirildiği ve toplamda ele geçen kazancın zaten talep edilenin üzerinde olduğunu belirtiyorlar. İşte tıkanılan nokta bu. Ek gelirlerin belirsizliği ve herhangi bir garantisi olmaması çalışanın önünü görememesine dolayısı ile kaygılanmasına yol açıyor. Burada yıllar öncesinde gizli zenginler yaratan ek kazançların artık olmadığı gerçeğini göz ardı etmemek gerek.

Acentaların sıkıntıları ise bölgenin turizm yapısı ve ülkenin turizm politikasına bağlı savrulan bir yaprak gibi. Ana sorun turizmdeki sayının artmasına rağmen gelirlerin düşmesi. 15 yıl önce bölgeye gelen turist artık yarıya yakın parayla tatil yapıyor. Bölgede her şey dahil sisteminin yaygınlığı nedeni ile gelen turistlerin çok az bir bölümünün turlara çıkması acentaların ana geliri olan tur gelirlerini düşürüyor. Aynı zamanda yüzlerce belgesiz, bilgisiz kişinin yaptığı kaçak turlar, acentalara ve rehberlere büyük darbe vuruyor. Sürekli artan maliyetler karşısında neredeyse yıllardır hiç değişmeyen "handling" gelirlerinin erimesi ise dünyada en yüksek yakıt bedeli ödeyen "in-coming" acentasının değişmez kaderi gibi.

Şimdi öncelikle aşılması gereken bu birkaç ana konunun bir kez daha değerlendirilmesi ve acentalar ile rehberlerin birbirlerine olan güveninin tekrar tesis edilmesidir. TÜRSAB, ARO, acenteler ve rehberler bu uzlaşmanın önerilerini sağduyulu bir yaklaşımla mutlaka yaratacaklardır.

1987 yılından beri hem rehber, hem acenta yöneticisi olarak çalıştığım sektörde sürekli yaşadığımız bu soruna empati yaparak çözüm üretmeye çalıştım ve çalışacağım.

Gördüğüm o ki, öncelikle bu çalkantılı günlerin ardından hepimizin uzun soluklu barış ortamı yaratacak "Pax Attaleia" ya ihtiyacı var.



Konyaaltı'nda denize girebilirsiniz
Beydağlar dizboyu karken.
Güzel yerine "Antalya" demeli,
Başka söze ne hacet, Antalya varken.

Nüzhet ERMAN

Tahtalı'dan Manzara, Fotoğraf: Özge Ceren Apalı

Antalya Aşkımız...

Prof. Dr. Şadan GÖKOVALI
Profesyonel Ülkesel Turist Rehberi



*Antalya aşkım geç başla-
madı!*

*Her şeyden önce ilim Muğla,
orayla sınırdaş!*

*Toroslar da, o ulu dağın
Yörükleri de Antalya'dan
gelmiştir!*

İlk kez, Aydın'da lise okurken,
düzenlenen okul gezisiyle gel-

dim Antalya cennetine. Yazık ki, çoğu okul gezisi gibi, dişe dokunur bilgi verilmedi bize. Yine de görünen köy kılavuz istemiyordu...

Tüm Türkiye gibi Antalya'yı da ilk bilinçli gezişim, 1965 yılında İzmir'de düzenlenen IV. Dönem Rehber (o zamanki adıyla tercüman-rehber) kursunun yurt içi uygulama turunda olmuştum...

Rehber Kursunda Öğrendiklerim

Kültür, her şey unutulduktan sonra akılda kalan şeydir ya, rehber kursunda öğrendiklerimden:

Antalya'nın bulunduğu Pamphylia "**Tüm kavimlerin ülkesi**" demektir.

Pergamon (Bergama) Kralı II. Attalos adamlarına "**Yeryüzü cennetini bulun ve orada be-**

nim için bir kent kurun" demişti. Adamları da burayı bulmuş ve kurdukları kente "**Attalia**" adını vermişlerdi. İşte bu ad, zamanla en güzel biçimini bulmuş ve "**Antalya**" olmuş.

Atatürk "**Bastonumu diksem yeşerecek**" demişti.

Prof. Dr. Kılıç Kökten, "**Tekmil insanlık tarihini 24 saat varsayarsak, bunun 23 saat 55 dakikası Karain'de geçmiştir**" demiştir... Daha neler, neler...

Ege Ekspres Gazetesi'nden sonra, 1966-1980 yılları arasında TRT'de yapımcı ve yönetici olarak çalıştım. TRT'de göreve başladığım günden, TRT'den ayrıldıktan sonraya dek, programsız kalmadım. "**Ustasının Dilinden**" gibi, "**İz Bırakanlar**" gibi, "**Bu İli Biliyor musunuz?**" gibi, "**Kitaplık**" vb gibi üretmiş olmakla sevinip övündüğüm nice



Antalya Yat Limanı, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

program ve dizi vardır. Bunlardan biri, Türkiye Radyoları'nın ortak üretimi olan "**Yaşadığımız Topraklar**" idi. Doğrusu, yöneticilik yetkimi kendimden yana kullanarak, iyice tanımak istediğim illerin programını kendim hazırladım.

İlke olarak, programını hazırlayacağım ilin valisine önceden mektup yazıyor, hangi konularda bilgi istediğimi belirtiyordum. Bugün için inanması zor, Adıyaman gibi ilde folklor gösterileriyle karşılaşılıyor, gazeteler benim geleceğimi manşetten duyuruyordu.

Antalya programım 21 Mart 1976 Pazar günü Türkiye Radyoları'nda yayınlandı. Övünerek söyleyeyim "**Yaşadığımız Topraklar'da Antalya**" programım, iletişim fakültelerinde, bir yurt köşesini tanıtma programı örneği olarak okutuldu. Şu konuşmacı listesine göz atın:

- Antalya hakkında genel bilgileri vali Nihat Bor'dan,
- Milli Eğitimle ilgili bilgileri İl Milli Eğitim Müdürü Celal Yüce'den,
- Antalya Müzesi ve ildeki onca antik kent konusundaki bilgileri arkeologlar Tanju Özoral, Oğuz Alpözen, Selahattin Erdemgil ve Naci Eren'den (bunların hemen hepsi daha sonra müze müdürü oldular),
- Nüfus bilgilerini Nüfus Müdür Vekili Ahmet Özkan'dan,
- İl topraklarının %70'ini karşılayan orman varlığıyla ilgili bilgileri Orman Bölge Başmüdür Yardımcısı İsmet Tıgıloğlu'ndan,
- Tarihsel, arkeolojik, sözlensel bilgileri bölgenin ilk turist rehberleri İbrahim Ethem Büyükbenli, Hüseyin Çimrin ve Mahmut Durdaş'tan,
- Tarımsal bilgileri Teknik Ziraat Müdürü Zeki Aktürkoğlu'ndan,
- Turunçgil konusundaki bilgileri Turunçgiller Araştırma İstasyon Müdür Vekili Mehmet

- Başeğmez'den,
- Kooperatiflerle ilgili bilgileri Kooperatifler IV. Bölge Müdürü Cengiz Çelikel'den,
- Su konusundaki bilgileri DSİ 13. Bölge Müdürü Feyyaz Akalın'dan,
- İletişim ve Halk Bilimi ile ilgili bilgileri Antalya Radyosu programcılarında Saffet Uysal ve Nuri Erkal'dan almışız...

Belki de bunun kadar önemlisi, arazi vitesli araç ve bilen biriyle Antalya içinde yaptığımız keşif gezileriydi.

Bu sayede, en çok heykel veren antik kent Perge'yi, İskender'in fethedemediği tek kent olan Termessos'u, ünlü mağara bilimcimiz Kılıç Kökten'in ömrünü adadığı Karain'i, uzaktan pek seçilemeyen Sillyon'u, Eski Antalya diye anılan ve adı "**Nar**" anlamına gelen Side'yi vb. görüp inceleme fırsatı buldum.



Manavgat Şelalesi, Fotoğraf: A. Zeki Apalı



Kurşunlu Şelalesi, Fotoğraf: A. Zeki Apalı



Karpuzkaldıran, Fotoğraf: A. Zeki Apalı



Su Kemerleri, Phaselis, Fotoğraf: A. Zeki Apalı



Phaselis, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Bu kişiler, konularına hâkim oldukları kadar, benim önceden yazdığım mektup üzerine derslerine iyi çalışmışlardı.

Antalya Neler Kenti?

Ben, 35 yıl önceki heyecanla, Antalya'nın ne ya da neler diyarı olduğunu anlamaya çalışmıştım.

- Düden'i, Düdenbaşı'sı, Manavgat'ı ile çağlayanlar kenti miydi?
- Kırkgözler, Alarahan, Evdir Han'la kervansaraylar kenti miydi?
- Lykia ve Pamphylia'daki kentlerle antik kentler diyarı mıydı?
- Her çeşit meyve varlığıyla meyve ağaçları ülkesi miydi?
- Kaputaş'ı, Konyaaltı, Lara ve Ulaş'la plajlar diyarı mı?
- Simena'sı, Aperai'si, Timusia'sı ile bir adalar cenneti mi?
- Karasına, denizine sinmiş efsaneleriyle söylenceler ülkesi mi?

Bir Söylence Örneği

Balıkçı babam, Mevlana'nın bir sözünü pek sever, kullanırdı:

*"Pes, suhan kuteh bayes vesselam!"
(Pes, sözün iyisi kısasıdır vesselam!)*

Ben de yazıyı kısa kesmek ve bir Antalya söylencesiyle bitirmek istiyorum.

Bellerophon'tes'in İşleri...

İnsanların en kurnazı Sisipho'sun torunu, kusursuz Glaukos'un oğlu Bellerophon'tes, babası gibi at tutkunuydu. Hele bir gün, mavi göklerde uçan atı, yani Pegasos'u görünce ona vuruldu. Bu kanatlı ata sahip olmaktan özge şey düşünmez oldu... Tek dileği, tek ereği bu eşsiz ata sahip olmaktı! Günler, haftalar, aylar boyu Pegasos'u kovaladı. Dere demedi geçti, tepe demedi aştı! Ama, o yerde yürüyen insandı, Pegasos ise bir at, üstelik uçan bir at!

Bellerophon'tes günlerden bir gün Mikale (Kuşadası-Söke arasındaki Samson) Dağı eteklerinde, bir zeytin ağacının gölgesinde uyuya kaldı. Uykusunda bir tanrıça (olasılıkla Athena) ona bir gem uzatarak:

"Al Bellerophon'tes, Pegasos'u ancak bununla yakalayabilirsin" dedi.

Delikanlı uyanıverince, elinde gerçekten bir gem buldu. Az ötedeki bir kaynaktan su içmekte olan Pegasos'a yaklaştı. At, adeta boynunu uzattı delikanlımıza. Bellerophon'tes gemi Pegasos'un başına geçirdi. O andan sonra uçan at, yiğidimizin biniti, daha doğrusu uçtu oldu. Delikanlı, bu eşsiz atla sayısız kahramanlıklar gösterdi.

Gelgelelim Bellerophon'tes (bu

ad, Belleros'u öldüren demektir) adından da anlaşılacağı gibi bir günaha girmiş, istemeyerek de olsa öz kardeşini öldürmüştü. Bu suçu unutmak ve unutturmak, kardeş katiliği lekesini silmek için, ülkesinden ayrıldı. Tirins'e gitti. Kalın duvarlarla çevrili bu kentin kralının adı Proitos idi. Kral, konuğunu zamanın töresince iyi karşıladı, lâıyk olduğunca ağırladı. Proitos'un fettan karısı Anteya göz koydu bu yakışıklılar yakışıklısı delikanlıya; onunla ilişki kurmak istedi. Bellerophon'tes, hem konuğu olduğu krala saygısızlık etmek hem de yeni bir günaha girmek istemiyordu. Aşkı reddedilen Anteya, çılgına döndü ve delikanlıdan oç almak istedi. Kocasına dedi ki:

"Ey Proitos! Bellerophon'tes'i öldürmezsen lanet sana; çünkü o bana sırnaştı, benim koynuma girmek istedi..."

Kralı öfke sardı ama konuğa saygısızlık etmek töreye sığmazdı. Bellerophon'tes'in eline bir takım uğursuz işaretler verdi, üst üste



Pegasus



Güney Limanı, Phaselis, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

katlanabilen bir levhaya bir sürü ölüm yazıları yazarak onu Lykia (Fethiye-Antalya arası) Kralı olan kaynatası İobates'e yolladı. İobates, Ksantos'taki sarayında saygıyla karşıladı onu, her gün birer boğa kurban ederek dokuz gün ağırladı. Onuncu gün, Gül Parmaklı Şafak Eos görünüşe sordu:

"Damadımdan getirdiğin mektup hani?"

Görür görmez levhadaki işaretleri, olup biteni anladı. Ama onu doğrudan doğruya öldürmek konukseverliğe sığmazdı. *"İyisi mi?"* diye düşündü, *"O'nu ölümle sonuçlanacak işlere süreyim!"*

O sıralar tek mil Lykia'yı, benzeri görülmemiş bir canavar kasıp kavuruyordu. Kimera adlı bu canavarın başı aslan, gövdesi keçi, kuyruğu da yılanı. Üstelik ağzından alevler saçıyor, önüne gelen evleri, orman ve ekinleri yakıyor, insanları yiyordu. Kimse başa çıkamıyordu bu ejderle!.. İobates Bellerophon'tes'e, önce bu canavarı öldürmesini bu-

yurdu. Mübalağa cenk olundu ve yığidimiz canavarı Olympos (bugünkü Tahtalı Dağı) doruklarında öldürdü, kılıcıyla da başını uçurdu. Ama can çıkar huy çıkmaz derler ya, canavarın ağız düştüğü yerde alevler saçmayı sürdürdü. Bugün de orda, o deniz ülkesinde, halkın *"Yanartaş"* dediği yerde, alevler saçmayı sürdürüyor! Unutulmasın ki, antik çağda olimpiyatlar, Anadolu Pelops'un kazandığı araba yarışının anısını ölümsüzleştirmek amacıyla başlatılmıştı. Üstelik olimpiyat yanarcası (meşalesi), Antalya'daki Yanartaş'tan tutuşturulurdu (Bize bunları öğretmezler!)...

Bu benzersiz söylence burada bitmez. Kral İobates, kızına sarkıntılık ettiği bildirilen Bellerophon'tes'i bu kez de korkunç birer savaşçı olan Solimo'larla (Termesoslular) savaşa sürdü. Onları da attetti kahramanımız. Ardından, savaşçı kadınlar ulusu olan Amazonları yenilgiye uğrattı. Daha sonra, krallarının buyruğuyla,

yaygın Lykia'nın seçkin yiğitleri, tuzak üstüne tuzak kurdular Bellerophon'tes'in dönüş yoluna. Tuzak kuranların hiçbiri sağ dönemedi başkent Ksantos'a! Hepsini de hakladı uçan ata binen Bellerophon'tes... Kral da anladı Bellerophon'tes'in tanrı soyundan olduğunu, kızını verdi ona, tüm krallık onurunu bölüştü onunla.

Son söz: *Zevk sahibi nice kişiye, yaşamak için seçeceğin yer ne-residir diye sorsanız, alacağınız olası yanıt, "ANTALYA"dır!..*

Dalgalanan deniz değil, tarihtir, Eteğinde ormanın, dağın, taşın, kayanın! Hem zor görmeyene Antalya'yı anlatmak, Hem övgüye eyvallahı yok Antalya'nın...

Nüzhet ERMAN



Bellerophon'tes, Şadan Gökova'lı Arşivi



Phaselis, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Anadolu-İon Uygarlığı I. Bölüm

“Kolonizasyon” ve “Doğu Hellen” Kavramlarına Eleştirisel Bir Bakış

Cevat Şakir, Sabahattin Eyuboğlu ve Azra Erhat'a

Prof. Dr. Fahri IŞIK,

Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi



Resim 3, Geç Tunç Çağ'da Batı Anadolu haritası (Troia Kat. 2001, Res. 41)

E. Akurgal'ın en son “Batı Uygarlığı'nın Doğduğu Yer. Ege” kitabının sonunda sıraladığı Batı Uygarlığı'nın mayasını oluşturan onbeş madde; Ege'nin doğu yakasındaki “Doğu Hellenler”in batı yakadaki Hellas Hellenleri karşısında kültür ve sanatta üstün başarılarının bir özeti.

Bunda katılmadığım tek fakat asıl belirleyici olan nokta, İonlar için “Doğu Hellen” deyiminin kullanılmasıdır. Ancak biliniz ki İon halkının “Hellenliği” tarihsel belgelere değil, Ege Göçleri'nden 700 yıl kadar sonra, MÖ 5. yüzyılda, milliyetçi duygularla Atina'da yazılan mitoslara dayanır.

Ve biliniz ki “mitos”, “tarih” değildir. Atinalıların İonia'yı bir Hellen toprağına dönüştürmüş olmaları yaygın görüşü de aynı mitosların ürünüdür; acımasız Dor saldırıları ardından Hellas halkının Atinalılar önderliğinde Orta Batı Anadolu

kıyıları ve önündeki adaları savaşla kazanarak “sömürgeleştirmeleri” masalının ürünü. Bunların gerçek olabilmesi için göçün ayrıca “kültür” göçü olması gerekir. Batı Uygarlığı'nı yaratan İon kültür ve sanatının, düşüncesinin Hellas'tan göçle taşınmış olması beklenir ki arkeolojik tüm bulgu ve veriler bunun tersini belgelemektedir.

Heykel ve mimari yapıtlarını ve hatta en önemli dayanak olarak öne sürülen çömlekleri bile Hellas'a borçlu değildir İonlar; tanrılar, bilim ve yazı dahil, tüm düşünsel ve kültürel başarılarını da Anadolu'ya borçludur onlar. İonialıların göçle gelen Atinalılar olmadığı, yerli oldukları da, Mısır'da okunan göçten en az 200 yıl önceki bir zamanın “Büyük İonia” tanımıyla belgelenmiştir. Bu nedenle Anadolu uygarlıklarının “Hellenliği” tanımının da bilimsel bulgu ve veriler ışığında sorgu-

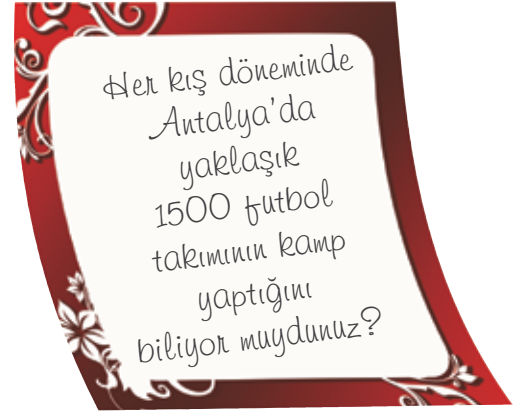
lanması zamanı da artık gelmiş olmalıdır.

Anadolu uygarlıklarının en önde gelen bilginlerinden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın, “Anadolu kültür ve sanat tarihini ülkemizde her kesime tanıtmaya hizmeti” bağlamında Türkçe olarak ardı ardına çıkardığı kitaplarından 2000 yılında “sevgili İzmir’inde” yayımlanan sonuncusunun, “Ege. Batı Uygarlığının Doğduğu Yer”in, son yaprağında ve karton kapağın arkasında Batı uygarlığını yaratanlar üzerine iki kez yinelenen saptamaları, sanki izlememiz için çizilen bir yol, bir bilimsel ‘miras’tır. Çünkü orada “Doğu Hellen Sanatı ve Kültürünün Dünya Tarihindeki Önemi” üst başlığı altında yarım yüzyılı aşkın uzunca bir sürecin emeğiyle oluşan yoğun bilgi birikiminden süzerek çıkardığı şu gerçeklerin özellikle altını çizer; ve der ki:

Anadolu uygarlıklarının en önde



Resim 1 a-b, Gytheia-Chania seferi yapan bir Yunan yolcu gemisinden, Nisan 2000 (H. Işkan)



YAREN DİNLENME TESİSİ

Ender EKER



Aligöz Mevkii, Çameli Makası
Demir Petrol Yanı Acıpayam/DENİZLİ
Tel: 0 258 539 1115
Ender EKER 0 536 480 5958

gelen bilginlerinden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın, "Anadolu kültür ve sanat tarihini ülkemizde her kesime tanıtma hizmeti" bağlamında Türkçe olarak ardı ardına çıkardığı kitaplarından 2000 yılında "sevgili İzmir'inde" yayımlanan sonuncusunun, "Ege. Batı Uygarlığının Doğduğu Yer" in, son yaprağında ve karton kapağın arkasında Batı uygarlığını yaratanlar üzerine iki kez yinelenen saptamaları, sanki izlememiz için çizilen bir yol, bir bilimsel 'miras'tır. Çünkü orada "Doğu Hellen Sanatı ve Kültürünün Dünya Tarihindeki Önemi" üst başlığı altında yarım yüzyılı aşkın uzunca bir sürecin emeğiyle oluşan yoğun bilgi birikiminden süzerek çıkardığı şu gerçeklerin özellikle altını çizer; ve der ki:

"Dünya edebiyat tarihinin başyapıtlarından olan Homeros'un ve Hesiodos'un eserleri Doğu Hellen kültürünün yaratisıdır. Batı Dünyası'nda ilk lirik şiiri, Doğu Hellenler ortaya koymuştur. Batı müziğinde heptaton sisteminin doğuşu Doğu Hellenlerin eseridir. Doğu Hellenler, Fenikelilerden sonra daha büyük bir ölçüde dünya deniz ticaretini geliştirdiler. Doğa olaylarının dinsel ve mitolojik inançlara bağlanmadan, akılcı ve özgür düşünce ile ele alınarak astronomi, fizik, geometri, matematik gibi müsbet ilimlerin ortaya çıkarılması, Doğu Hellenlerin başarısıdır. Doğu Hellenler anavatandaki Hellenleri de aşarak silahla değil, en güzel, en temiz ve en ucuz ürünlerle ticaret yaparak rekabet ortamını yaratmışlardır. Ticaret alanındaki rekabet de kentlerde bilim ve düşüncenin gelişmesine yardımcı olmuştur. İnsan haklarının doğuşu ve korunması. Doğa filozofu Protagoras'ın "insan her şeyin ölçüsüdür" ilkesine dayanarak insan haklarının korunmasına önyak olmuşlardır. Demokrasinin doğuşunda Lesboslu tiran Pittakos'un büyük etkisi olmuştur. Paranın icadı. Ticaretin kolaylıkla yapılabilmesi için para, Lydia'nın yardımı ile Doğu Helenler tarafından yaratılmıştır. Aioller başta



Resim 2, Troia - Geç Tunç Çağı "Anadolu Grisi" çömlekler. (Troia Kat. 2001, Res. 453)

Smyrna olmak üzere Fenike'den ve Kıbrıs'tan aldıkları hurma ağacı biçiminden esinlenerek yaratılan dikey volütlü sütun başlığını geliştirdiler. İon mimarlık düzeni, Aiol başlığının Hellence yorumudur. Doğu Hellenler Aiol başlığından yararlanarak İon sütun başlığını ortaya çıkarmışlardır. İon mimarlık düzeni, diğer bütün sütun başlıklarının üzerinde, güzel ve albenili görüntüsü ile bütün dünyada beğeni kazanmıştır. Atina Akropolis'i'nde İon düzeni Dor düzeninin yerini almıştır. Dünyada bugüne değin antik dönemden gelen sütun başlıkları içinde en beğenilerek Avrupa'nın hemen hemen bütün kentlerinde ve Washington'daki Beyaz Saray'da hala kullanılan bir yapı düzenidir. Doğu Hellen sanatının Arkaik dönem vazo stili (İÖ 650-550) anavatandaki Korinth ve Attika ressamlarının yüksek nitelikte yaratıları düzeyinde olmamakla beraber, dekoratif görünümü ile çok çekicidir. Dünya pazarlarındaki alıcıların pek çoğu Attika vazolarının kültürel üstünlüğünü anlamaktan uzaktılar. Buna karşın hayvan firizleriyle bezenmiş bu çok albenili seramik, her düzeyden alıcının ilgisini çekmiştir. Dünya heykel sanatı Mısırlılardan sonra Attikalı yontu ustaları tarafından en yüksek düzeyine ulaştırıldı ve ideal güzellikte eserler işlenmeye başlandı. İonlar ise ideal güzellik yerine doğal güzele önem verdiler. Böylece yapay bir sanat değil, doğal heykelcilik doğdu. Hellen güzelliği söz gelimi yüz ifadesinde, dünyanın en güzel burunlu, en güzel gözlü, en güzel kaşlı kadın-

lardan seçtiği örneklerle ideal bir güzellik yaratmıştır. Ancak bu bir bakıma yapay bir ifade yolu idi. İon heykelcik ve heykelleri badem gözlü, neşeli yüzlü, gülen ifadeli eserler olarak ortaya çıkmışlardır. İon sanatı ve kültürü Frig, Lydia, Karia, Lykia sanat ve kültürünün doğmasını sağlamıştır. Dünyada bugün hala yaşayan ızgara biçimli kent planı Doğu Hellen icadıdır. Bütün Avrupa ve Amerika'da birçok kentte geometrik dokulu kent planı hala yaşamaktadır.

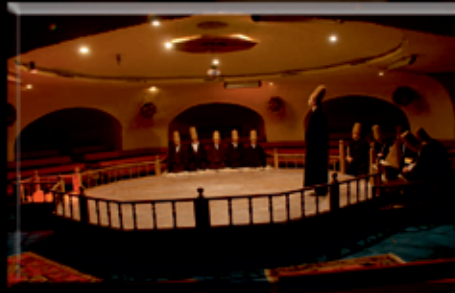
Bu onbeş başarının göz önüne serdiği üzere Doğu Helenler anavatan Hellenleri'nin sahip olduğu kültür ve sanatın zenginleşmesine yardımcı oldukları gibi, içinde yaşadığımız Bilgi Çağı'nın da temellerini atmışlardır."

Çizdiği bu yolla önümüzü açan Hocam'dan farklı olarak yaptığım tek iş; "Doğu Hellen" tanımını "Anadolu-İon"a değiştirerek yüzeyden basit gibi gözükken, ancak sonuçları itibariyle eski çağ bilimini temelden etkileyen bir zorlu yola girmek olmuştur. Açıkça dendidte, bir sözde "Hellen kolonizasyonu" nun niceliğini sorgulamak ve bu eylem bağlamında Ege'nin doğu yakasında yurtlanan insanların tarihsel, sosyal ve kültürel kimliği için yakıştırılan "Doğu Hellen" deyimini, sanatsal öz gibi yöre coğrafyasının da bir doğal gereği olarak, "Anadolu-İon" tanımına dönüştürmektir bir çeyrek yüzyıl içinde yapılmaya çalışılan. Ve sonuçta, Ege'nin doğusunda Batı uygarlığını yaratan bu halkı her yönüyle batı yakadaki

Kaya oyma mekânımıza adım atar atmaz kendinizi adeta bir sema dergâhında buluyorsunuz. Koridorları geçip ayin salonuna ulaştığınızda, sahnenin oturma bölümlerine olan yakınlığı, antika aksesuarlar, mekânın bu işin ruhunu yansıtabilmek için mimari açıdan ne kadar iyi planlandığını gösteriyor. Ayin başlayıp da dergâh eğitimi almış semazenler sahnede huşu içinde döndüklerinde tennurelerindeki rüzgârı hissediyor, mimiklerine dalıp gidiyorsunuz... Onların ruhundaki ilahi huzur hemen size de geçiyor. 45 dakikalık ayini içinizi kaplayan huzur ve enerji ile izliyorsunuz. Ayin sonunda semazenlerle sohbet etmek, ikram edilen şerbeti içmek de ayrı bir keyif veriyor. Güzel bir Kapadokya gününü böylesine anlamlı bir akşamda sonlandırmaktan mutluluk duyuyor, Motif'in kusursuz hizmet vermeyi hedef edinen profesyonel ekibine teşekkürü borç biliyorsunuz...

MOTİF

Halkın Merkezi



Tel : +90 384 511 48 59 - Fax : +90 384 511 38 93
Yeni Mah. Hasan Kalesi Mevkii No: 1 AVANOS / NEVŞEHİR

www.kapadokya-motif.com





Resim 4, Nevali Çori - Neolitik Çağ torsosu.
(Özdoğan - Başgelen 1999, 45, Res. 11)

Anavatan Hellenleri'nden ayırmış olmaktadır. Ege'nin her iki tarafında yaşanan kültür ve sanata yönelik ayırım Akurgal araştırmalarının özünde de vardır. Batı'daki "Hellas sakinleri"nin bile kültür ve sanatında "Fenike ve Hitit etkisi %70" gibi yüksek bir oranda seyredilmişse eğer¹; bu etkinin kaynağı olan bir toprağın 'sakin'i konumundaki bir İon halkı, kültürünü ve sanatını "Anayurt Hellas"a borçlu olamaz. "Anadolu-İon" tanımının çıkış noktasında da zaten, "kültürü ve sanatı Hellen olmayan bir uygarlık nasıl 'Hellen kimliği' ile tanımlanır" çelişkinin yanı sıra; kendilerinin de kabullendikleri gibi (Res. 1a-b), "Batı'yı yaratan o üst düzey uygarlık neden kendi memleket toprağında değil de, denizaşırı bir sözde 'sömürge' toprağında yaratılır" tersliği vardır. Akurgal, sanat ve kültürde İonia'yı ayrıcalıklı kılacak güçte bir köktenci farkı Batılı'ya kabul ettirmekte zorluk çekmemiştir, çünkü ona göre de Anadolu kıyılarını Ege Göçleri'yle sömürgeleştiren Atina soylu bir halktır İonlar; Doğu'daki "Hellenler"dir. Eskiçağ biliminin bu dogmalaşmış İon tanımını yazdığı son yaprağa dek sanki inançla dökmüş gözükse de, karşı görüşe eleştiri getirmeyerek önümüzü de kesmemiştir bu büyük bilgin; ve zor bir yolda, bu anlamlı suskunlu-

1 Akurgal 1998, 313: "Öyle ki M.Ö. 8. ve 7. yüzyıllar daki Hellen kültürü ve sanatı %70 oranında Fenikeli ve Hitit görünümünde idi."

ğun sağladığı destek ve beslediği özgüvenle mesafe alınmıştır.

Burada belirtmek gerekir ki arkeolojiye "İon Heykeltıraşlığı" konusuyla sağlam bir adım atan R. Özgan ile birlikte, ortak hocalarımız E. Akurgal'ın ve N. Himmelmann'ın geleneksel "İon/Doğu Hellen" çizgisini aşmamış; kadim arkadaşımın -İon heykel sanatında var olduğu savlanan Hellen etkilerini yadsıyarak onu Doğu/Anadolu kökenine bağlama başarısına karşın- metin içinde kullandığı, kendi doktora çalışmamda ise tez başlığının içinde okunan "Doğu İon" simge sözcüğüyle İon'a Hellen anlamı yükleyerek onu Anadolu'dan koparmışızdır². Sorun, eskiçağ biliminin ikiyüzlü yıl boyunca sanki dogmalaştırdığı işte bu "Doğu Hellen" tanımını değiştirmekte düğümlenmektedir. "Atomu parçalamaktan da zor" olan "önyargıları parçalama" sorunudur bu; çözsün de düğümü, kabul ettirebilmenin çok zaman alacağı bir sorundur.

-II-

Çağdaş Batı, Anadolu'nun kültür ve uygarlık tarihindeki ayrıcalıklı yerini daha yenilerde, destansallığıyla "düşleşen" Troia'nın M. Osman Korfmann dönemi kazı ve araştırmalarıyla görmüştür. Çünkü Romalılar soy atalarını nasıl orada bulmuşlarsa, imparatorluğun yıkılışı ardından Ortaçağ Avrupa halklarının da kendi köklerini aradığı çok özel bir yeri vardır bu İlias kentinin Batı tarihinde³. MÖ 1700-1200 arası süreçte en parlak çağın yaşandığı Troia VI ve VIIa kültürlerinin H. Schliemann'dan başlayarak yirmi yıl gibi uzunca bir süreçte hep inandırdığı gibi "Hellen"⁴ değil, yerli Anadolu özlü olduğu gerçeği; özellikle "Minyas Grisi" adıyla Hellaslaştırılan yaygın çömlek türünün de aslında "Anadolu Grisi" yerli üretimler ol-

2 Özgan 1978; Işık 1980.

3 Borgolte 2001, 189-203.

4 Akurgal 1961, 2: "Die Einwohner der VI. troianischen Schicht waren vielleicht überhaupt Einwanderer aus dem Westen und Verwandte der Griechen"; karşılaştır bu makale içinde dn. 5.

duğunun belirlenmesi (Res. 2)⁵ ve de bölgenin Hitit metinlerinde geçen Viluşa olduğunun (Res. 3)⁶ kanıtlanması ile bilinmişti. Karşıcılardan yadsıyamadığı bu arkeolojik ve tarihsel sonuçlar, Almanya'da düzenlenen "Troia. Düş ve Gerçek" adlı muhteşem sergiyle Avrupa halklarını da inandıracak; bilimsel doğruyu içine sindiremeyenlerin bilim dışı saldırıları Korfmann'ı çok üzecekti⁷. Avrupalı Anadolu yaratıcılığını yedi yıl sonra bir Karlsruhe sergisinde, bu kez "insanlığın en eski anıtlarıyla" tanıyacak; Neolitik Devrimin Göbekli Tepe ve Nevali Çori'de, göz kamaştırıcı anıtsal yapılarla ve Ege'nin ancak "Arkaik Çağ" ile yakalanabilen gelişmişlik düzeyindeki heykel ve kabartmalarla, günümüzden 12 bin yıl önceki zamanlarda nasıl bir görkemde yaşanmış olabileceğine inanmakta zorlanacaktı (Res. 4)⁸. Nasıl ki "günümüz uygarlığının temel taşları burada başlamış" ve "Anadolu insanı -onu izleyen-Kalkolitik Çağ ile ikinci büyük devrimin yolunu açmıştır"⁹; "Batı uygarlığı"nın da Demir Çağ ile birlikte aynı yaratıcı topraklarda, bu kez Ege kıyılarında, binlerce yıllık Anadolu alışımının üretken özünden doğmaya başlaması şartıymayacaktır¹⁰.

Hıristiyan kültürü de bu "binbir tanrıya" inançla kutsanmış topraklardan Tarsoslu Paulus'un elçiliğinde sürgün sürer Batı'ya ve Doğu Roma'nın başkentinde bir Hagia Sophia ile taçlanır. Avrupa Ortaçağı karanlıktayken; Anadolu, Selçuklu Türkleri'nin yerli halklarla birlikte eskinin birikimiyle mayalanan ve Divriği Ulu Cami'nin taç kapıları simgeleyen bir üst düzey sanat ve kültürle yeni altın çağını yaşamaktadır. Roma gibi ırksal ve kültürel farklılıkları fark bilmediği için, egemeni olduğu halkların

5 Korfmann 2001, 399, 403 Res. 453. 454; Pavuk 2010, 50 vd, buna karşın bkz. Akurgal 1998, 188: Troia'da, "Minyas keramığının bulunuşu da ancak yakın Hellas akrabalığı ile ilgili olsa gerekir."

6 Starke 2001, 34 vdd; Latacz 2001.

7 Bu makale içinde dn. 11.

8 Badisches Landesmuseum 2007; Arkaik kurosu anımsatan Nevali Çori torsosu için bkz. age. 289, Kat.Nr. 97.

9 Bkz. bu makale içinde dn. 19-20.

10 Akurgal 2000.



Resim 5, Antalya Müzesi - Leto ve çocukları.
(Işık 2003e, Lev. 3) Fotoğraf: Ertuğrul Birol

kendi gelenekleri içinde özgür kalabildiği bir dünya imparatorluğunun adı olan, çok halkın, çok dinin ve çok kültürün, bir Mimar Koca Sinan'ın Osmanlı'sı da bu bitek toprağın ürünüydü; hedeflediği çağdaşlık yolunda dünyada benzersiz hızda ve kararlılıkta bir köktenci değişimi gerçekleştiren, bir Türk Tarih Kurumu ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi üzerinden Anadolu'nun tarihsel ve kültürel geçmişini geleceğe taşımaya hedefleyen, "milli varlığımızı ve medeniyetimizi bugün ve gelecek asırlarda dünyaya tanıtacak olan kıymetli abidelerin tahribatına karşı titiz bir itina ile korunulmasını yalnız kanuni bir vazife değil, milli bir borç" olarak gören Mustafa Kemal Türkiye'si de...

"Doğu Yunan"a sahip çıkma güdüsü ve başta din sebebiyle son bin yılın "Anadolu-Türk" gerçeğine de önyargılı yaklaşan bir kısım Batılı'ya göre ise bu çok özel toprak 1071'den beri Asya'dan "at sırtında çadır kültürüyle gelen göçebe halkların yurdu"dur; buna bir de "Müslümanlık" eklenince, aslında Batı'ya egemen kalıplaşmış duygulara dürüstçe tercüman olan Sarkozy'nin, sözde "Doğulu Türkiye" resmi çıkar ortaya. On dönem başarıyla yürüttüğü Lykia araştırmalarından tanıdığımız "Atina merkezci" bir eskiçağ bilimcisinin bile "dost" olduğu Türklere bakışını bu bağlamda özellikle görmek gerekir. Hedefindeki Korfmann üzerinden dışa vuran ve bizleri de derinden yaralayan, ibretle düşündüren duyguları nasıldır, bunu "Homer nasıl Ömer Olur. Troia, Korfmann ve Türkiye: Ulusal Kimlik Arayışı ve Bilimin Buna Alet Edilmesi" konulu Almanca yazısının başlığından okumak kolay olmalıdır¹¹. Konuya ilişkin söylenecek tek gerçek söz şudur ki tarihsel ve doğal mirasa sahiplik adına, kültür ve çağdaşlık adına Lykia'nın çok önemli bir antik kentinde sergilenen bir "Batılı

11 F. Kolb'ün 1 Mart 2003 günlü *Schwabisches Tagesblatt* gazetesinde yayımlanan bu incitici söylemlerine verdiğim yanıtla birlikte, makalenin Türkçe'ye çevirisi için bkz. Işık 2003c, 5-15; Işık 2003d, 25-30.



Resim 6 Hattuşa, Erken Demir Çağ çömlek parçası. (Sivas - Tüfekçi-Sivas 2007, 132 üst)

Fransız" resmi örneğin, değişmesi beklenmeyen önyargılara alınganlıkla ve karşı suçlamalarla bizlere "teselli bulma" hakkını vermez; bir komşu yerleşimde "örnek" olma sorumluluğunu vermiştir.

Önyargılı bir yaklaşımla çizilmiş de olsa, resmin o "değişmezliği"nde biz Türklerin payı da yok sayılmaz. Değişmezlikte payımız öncelikle Eski Anadolu halklarını içimizden birileri gibi kendimize yakın göremediğimiz, yabancılayarak dışladığımız için vardır¹²; bir Fatih Sultan Mehmet'in ve bir Mustafa Kemal Atatürk'ün Hektor'a sahipliklerinden, Anadolu'ya bütün "geçmişiyile sahiplik" dersini çıkaramadığımız için vardır. Dahası, Osman Hamdi ile başlayan ve Atatürk ile devletin kültür politikasına dönüşen "asarı kendi öz mülkü gibi koruma" kültürünü özümseyerek topluma yayamadığımız için; çağdaş dünyanın "Batı'nın ilk yazarıdır" diye ilkokuldan başlayarak öğrettiği bizden bir Homeros'u tanımadığımız, "Batı'nın ilk kitabı" olarak İncil'den sonra en çok okunan bu toprağın ürünü bir İlias Destanı'nı bilmediğimiz; Hellen din ve tanrı düzenini yaratan Ege İlkçağı'nın bir ikinci en büyük ozanı Kymeli Hesiodos'la onun Theogonia'sını hiç anımsamadığımız için¹³; özgür düşüncenin ve bilimin babası bir Thales ile, doğa felse-

fesine akıl kavramını getirmeleri nedeniyle mitoslara dayalı "tanrısal düzeni yıkmak"la ve "dinsizlik"le suçlanarak -sözde Batılı'nın gözbebeği- Altın Çağ Atina'sında eziyet gören ve sürgün edilen Protagoras ve Anaksagoras gibi düşünürleri, "tüm dünya öyle biliyor" diye, "Yunan filozofları" (Res. 1a-b) olarak öğrettiğimiz için; o gelenekte sorgulayarak Anadolu gerçeğini arayan ve "Avrupa'nın doğum yeri ve Batı uygarlığının beşiği" denilen bir toprağın mirasına "sahiplenmeyi" öğütleyen Cevat Şakir, Sabahattin Eyüboğlu ve Azra Erhat'ı "Anadolucular"¹⁴ olarak "bilimde milliyetçilik" gibi utanç verici bir dille suçladığımız¹⁵; bundan güç alan bir Batılı'nın kendi bağınazlığını gözler önüne seren o akılcı bilge kişilere reva gördüğü "eleştirisiz harabe romantikleri"¹⁶ yakıştırmasını içimize sindirebildiğimiz için; ve de "milliyetçilik" kavramını, eskiçağ bilimini ikiyüz yıl boyu vesayeti altında yönlendiren "Panhellenist" saplantıyla ilişkilendirmeyi usumuzun ucundan bile

13 Çağdaş dünya için Batı'da yazılı edebiyatın başladığı bu kitap Türkçe'ye ilk kez Varlık Yayınları'nın "Büyük Eserler" dizisi 5. kitabı olarak Ahmet Cevat Emre tarafından "Homeros, İliada. İlias Destanı" başlığıyla 1957 yılında çevrilmiştir. Arka kapaktaki tanıtım yazısında dile getirildiği gibi: "İnsanlık kültürünün temel taşlarından biri" olan bu yapıtın "yirminci yüzyılın yarısını geçtikten sonra bile yeni çevrilmesi utandırıcı bir olaydır". Bu konu için bkz. Kreiser 2001, 286vd, Res. 296; Hesiodos için bkz. Eyüboğlu - Erhat 1977.

14 Kreiser 2001, 287.

15 Aydın 2010, 132, 139.

16 Bkz. bu makale içinde dn.11 (F. Kolb, s.7).



Resim 7, Gordion - Erken Demir Çağ çömlekleri. (Sivas - Tüfekçi - Sivas 2007, 192)

geçirmeme tersliğini, "hümanist" düşüncenin "çağdaş" gereği saydığımız için vardır.

Bu bağlamda; görüşlerimi, tanınmış bir popüler bilim dergisinde çıkan "Batı Uygarlığı ve Anadolu" konulu yazısında bir bilim insanı ciddiyetinden beklenen bilimsel gerekçeler yerine, "Eski Yunan'ı (İon'u) salt Anadolu taklitçisi gibi gösterme çabası, olsa olsa, 'bir üçgenin iç açıları toplamı nedir' sorusuna 'üçgenine göre değüşür!' yanıtını veren molla fahri-lülema'lığı olabilir" alaycılığıyla eleştirdiğini sanan; ve bu yakışsız tavrını Geç Neolitik Çağ'ın tanınmış bir Anadolu Anatanrıçası resmini, 6 binyıl sonrasının tümüyle başkalaşan bir Phryg Kybele'si biçme miyle özdeşleştirdiği "Phrygia'nın küp karınlı, sarkık memeli, tekne kalçalı 'Anadolu Bacısı' Kubaba/Kybele'si üzerinden sürdüren bir yazıt bilimcinin¹⁷ Anadolu gerçeğine ciddi yaklaşımı,

17 Şahin 2005, 43; Çatalhöyük Anatanrıçası'nın resmi ve sanki bir Phryg Kybelesi'ymiş gibi tanıımı için bkz. age. 43, resim alt yazısı; Buna karşın aynı yerde, "güzelliğe" bilgi aracılığı ile ulaşılan Yunan sanatına övgüyle yaklaşılırken; o güzelliğe ulaşılan "Atina Klasikliği'nin yaratılmasında öncülük yapanlar ve özellikle de "bilgiyi" bilime dönüştürenler (age. 39, Harita; karşılaştırma için bkz. bu makalede, Res. 1a-b) neden Hellas/Atinalı'sı değil de Anadolu/İonialı'sıdır; yanıtı, metnin akışı içinde verilmeye çalışılacaktır.

12 Kreiser 2001, 282-289.



MERKEZ

Şarampol Cd. Tahılpaazarı Mh. No:86
Muratpaşa Camii Karşısı ANTALYA
0242 244 36 26 - 0242 248 21 45

SERİK ŞUBE

Hürriyet Cd. Yeni Mh. Mehmet İftar Apt.
Kat: 2 (TEB Bankası Üstü) SERİK
0242 722 8 555

AÇILIYORUZ

ANTALYA ŞUBE

Tahılpaazarı Mh. 467 Sk.
No: 4 ANTALYA
0242 244 33 77 - 244 63 72

www.CenapDüzgün.com.tr

LYS - SBS



Cenap Düzgün

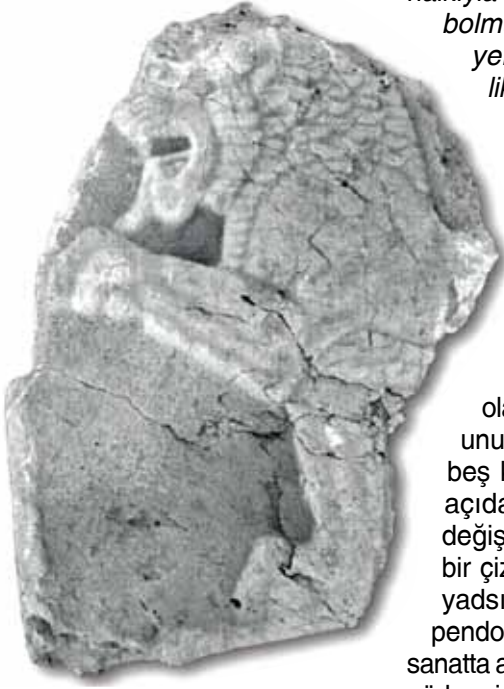
D e r s h a n e l e r i

Tel : 244 36 26

KPSS

ANTALYA





Resim 8,
Antalya Müzesi
MÖ. 7. yüzyıl Ksanthos Aslan Heykel Parçası.
(Ş. Özudođru)

kendi uzmanlık alanında yazılmış bir bilimsel makalesinde şöyle okunur¹⁸: “Pamphylia Körfezi'nin doğu kıyılarında yer alan Magydos, Perge, Sillyon, Aspendos ve Side gibi kentler Yunan öncesi en eski yerli kentlerdir. Buna karşılık körfezin batı kıyısındaki kentlerin tamamı Yunan kökenine dayanmaktadır. Bunlar da sırasıyla Tenedos, Lyrnas, Thebe, Olbia ve Idyros'dur. Şu halde Körfezin doğu kıyısındaki beş adet çok eski yerli Anadolu kentine karşılık, batı kıyısında beş adet yeni Yunan kolonisi karşı karşıya durmaktaydı. Yerli Anadolu kentleri tarihin her devrinde ekonomik ve kentsel açıdan değişim ve gelişim gösteren bir çizgi izlerken, karşı sahildeki Yunan kolonileri büyük bir kent kimliğine hiçbir zaman ulaşmamışlar, hatta bu yüzden bazılarının tarihsel mevcudiyetinden dahi kuşkuya düşülmüştür. Hal böyle olmakla birlikte İÖ yaklaşık 6. yüzyıldan itibaren varlıklarına tanık olduğumuz bu beş Yunan kenti, karşı sahildeki güçlü yerli komşularını kültürel bakımdan büyük ölçüde etkilemişler ve görünüşe göre, etnik olarak, oraların

18 Şahin 2002, 31vd.

halkıyla zamanla kaynaşıp kaybolmuşlardır. Sonuç olarak, yerli halklar kültürel kimliklerinden, Yunanlılar ise etnik kimliklerinden taviz vererek yeni bir sosyo-kültürel oluşuma zemin hazırlamışlardır”.

Tarihsel varlıklarından bile “kuşku” duyulabilen ve sonrasında da zaten “asimile” olan, Olbia dışında adı sanı unutulmuş gerçek anlamda beş köyün; hem de “kentsel açıdan tarihin her devrinde değişim ve gelişim gösteren bir çizgi izleyebilme” başarısı yadsınmayan bir Perge, Aspendos ve de Side'yi kültür ve sanatta antik çağın bir dünya kenti görkemine taşımaları “mucizesi”, ancak köylerin “Yunanlığı” nedeniyle mümkün olabilir(!). Değilse tarihin, zamanın hiçbir diliminde ve hiçbir yerde böylesine ütopyik bir “sosyo-kültürel oluşuma zemin” hazırlamaya gücü yetmemiştir. Öyle kazınınca belleğine, antik ören yerlerimiz de oraya ilk sahiplenmesi gereken ora halkı için “gâvurun yeri” olmuştur. Çok din, çok dil ve çok soyun ortak kültürlerin alışımında bütünleşerek “tek” olduğu bir zamansız geçmişte doğan binlerce yıl yaşındaki Anadolu yerlisi insan, ortak mirasına yabancılaşmıştır.

Dün ve bugün tüm dünya ile birlikte biz de Panhellenizmin burkaçında dogmalaşan “Çağdaş Batı'yı Helenler yarattı” düşüncesinin kemikleşmiş savunuculuğunu sürdürürken; Yunanların bundan nasıl ölçsüz bir itibar kazandıklarını ve haksız politik çıkarlar sağladıklarını gözardı ederken ve “Yunan milliyetçiliği”ni tüm insanlığın belleğine kazıyanlara karşı (Res. 1a-b) sessiz kalmayı yeğlerken; bilimin gereği olarak konuyu tartışmaya açma “cüretini” gösterebilen üç-beş bilim insanına “Anadolu milliyetçisi” yaftası giydirenlerin “hümanistliğini” anlayabilmek de zorlaşır. Çünkü din,

dil ve ırk kaygısından arınmışlıkla özdeksel kalıtlardan yola çıkarak kültürlerin hangi koşullarda nasıl yaratıldığını araştırmak, sorgulamak ve sonuçta onları bilimsel anlamda kimikleştirmek arkeolojinin varlık nedenidir. Bu bilimsel yükümlülüğün gereği olarak Anadolu insanının yazısız çağlarda kesintisizce sürdürdüğü kültür ve sanatta “yaratıcı” ve “öncü” tabiatı, uygarlıkta “devrimci” niteliği gözler önüne serilebilmektedir de; konu “Hellenli çağlar” olduğunda, bu vasıflar hemen “önemli değil”e indirgenebilmektedir. “Batı uygarlığını yaratanlar Anadolu halkları ya da Hellenler olsun ve hangi toprakta yaratılırsa yaratılmış olsun, önemli değildir; çünkü sanat evrenseldir, insanlığın ortak yararı için vardır, ‘kimin yarattığı’ sorununa girmek ‘milliyetçiliğe’ götürür” denebilmektedir; resim 1a-b'deki haritaların nasıl bir düşüncenin ürünü olarak “nereye götürdüğünü” hiç sorgulamadan...

Salt kendi yerli geleneğinden yaratılan Erken Demir Çağ Anadolu'sunun Ege ve Hellen Uygarlığı için “öncü” rolü gündeme getirildiğinde hemen akla gelebilen bu “liberal” ve “barışçıl” tavrı anlamakta neden zorluk çekmekteyim; benzer görüşlerini İon kimliğinin tartışıldığı bir panelden bildiğim dünyaca tanınmış bir prehistoryacıımızın aynı toprağın Erken Dönem uygarlıklarına ilişkin olarak yazdığı makalelerin konu başlıklarıyla örneklemek isterim: “Devrimlerin Atası Neolitik Çağ. Tahılların tarıma alınması, hayvanların evcilleştirilmesi, köy yaşantısı ve sınıfların oluşması...”

Günümüz uygarlığının temel taşları Anadolu ve Yakındoğu'da başladı ve tüm dünyaya yayıldı¹⁹. “Devletin Kökeni Kalkolitik Çağ” da ise, “uygarlık tarihinin en büyük devrimini Neolitik Çağ'da gerçekleştiren Anadolu insanı, Kalkolitik Çağ'da da ikinci büyük devrimin yolunu açtı.

19 Özdoğan 2002a, 64.

Kentten devlete ve imparatorluklara kadar uzanan bir yoldu bu"²⁰. Belli ki, en son bir antropologun yukarıda değindiğim "Toprak Altından Kimlik Devşirmek" başlıklı yazısında²¹, yine Klasik Arkeoloji'nin bilimsel gerçeklerinden uzak bir genel fikir birikimiyle gündeme getirilen "Anadoluculuk" suçlaması yalnızca "Batı uygarlığını sanatı ve düşüncesiyle, kültürüyle bu toprakta yaratanlar da yerli Anadolu halkları olmalıdır" görüşünü tartışmaya açan biz "romantikler" için müstahaktır(!); "yazısız zamanlar"ın kültürlerini özgürce araştıran ve sonuçta Anadolu "yaratıcılığı" üzerine "İonia" benzeri bilimsel saptamalar yapan tarihöncesi dönemlerin bilimcileri için değil...

Kendi kültür ve sanatının yaratılışında salt Hellen'i görmeye odaklanan Batılı; özünü bin yılı aşkın bir dönem hep "Rhomaioş/Romalı" diye tanımlayan bir halkın adını, eskiçağ biliminin temellerinin atıldığı 19. yüzyılda tüm yazılı gerçeklerin üzerini örterek, "Bizans" diye değiştirmeyi kendine hak görebilen²²; bu misyonla kendi Hıristiyan kültürünün de filizlendiği Anadolu topraklarının bu kez doğusuyla ve batısıyla, bütünüyle, "Hellenliği"ni Geç Antik Çağ'a ve Ortaçağ'a genişleten ve de bilim dünyasını bu tarihsel yanlış kabullenmeye mecbur eden Batılı'dır. Aşağıda değinileceği gibi, şimdilerde Konstantinopolis'in "Byzantion" adıyla bir "Hellen kuruluşu" olmadığı artık bilirse de, bu saptırmacada hedefe önyargının karanlığında tam ulaşılmıştır ki; Selçuklu'nun Ortodoks Anadolu halkını tanımlayan "Rum" sözcüğünü "Romalı"dan uyarladığı ve bunun, "Bacıyani Rum/Anadolu Bacıları" gibi bildik deyimlerde okunduğu gibi, "Anadolu" anlamında da kullandığı gerçeği²³ bize unutturulmuştur. Ve bugün bile Ege'nin öte yakasındaki

20 Özdoğan 2002b, 109.

21 Bu makale içinde bkz. dn. 15.

22 Niehoff 1997-1999, 879: "Hatta Yeni Yunanlar bile kendilerini 19. yüzyılın içlerine dek Rhomeoi/Romalılar olarak tanımlamışlardır."

23 Babinger 2001, 766; Akurgal, 1998, 357.



Resim 9, Perge - M.Ö. 5. yüzyıl yerel yazıtlı Attika çömleği. (Abbasoğlu - W. Martini 2003, 166 Res. 1)

"Yunan"dan farklılaştırarak "Rum" dediğimiz halkın gerçekte Batı uygarlığını yaratan putperest yerli Anadolu halklarının Hıristiyanlığa dönme torunları olduğu gerçeği Rum yurttaşlarımıza bile unutturulmuştur. Sanki onlar binyıllar boyu Anadolu'nun her bir yanında soy soylayan, kökleri Hattilere, Luvilere, Hurrilere inen yerliler değildir de, Hellas'tan göçenlerdir! Sanki inandıkları göksel din de Tarsos'lu Aziz Paulus ile oralara yayılmamış, Hellas'tan gelmiştir Anadolu'ya! Tek başına bir tarihsel olgu, deniz tüccarı Hellenlerin hiçbir zaman yerleşik olmadıkları, Hatti, Hitit ve Phryg'den soy süren yerli halkların ata yurdu bir Kapadokia'nın katıksız "Rum"luğu olgusu, onların yerliliğinin kanıtıdır. "Kimliği, insanın duyguları belirler; kendisini hangi halktan hissediyorsa odur" denir de, özünü 19. yüzyıl içlerine dek binbeşyüz yılı aşkın bir süre "Rhomaioş/Romalı" olarak tanımlayan Rum halkı "Yunan"dan sayılır.

Doğu Romalı'nın dili Hellencedir, çünkü tarihsel bir gerçek olarak biliniz ki İncil, Hellence yazılmıştır ve hatta Batı Romalı bile kutsal kitabını kendi imparatorluk başkentinde MS 5. yüzyıl içlerine dek Hellenceden okumuştur. Dini anlamak için öğrenme zorunluluğu doğmuş ve Anadolu'da yerli dillerin Rumca'ya dönüşümü böyle olmuştur. Tek başına Hellence yazmak ve konuşmak da onları "Hellenleştirmeye" yetmemiştir ki, çağımızın ünlü Yunan yazarı



Resim 10, Gordion En erken Eski Phrygçe belgelerden biri. (Sivas - Tüfekçi - Sivas 2007, 151 üst.)

Elias Petropoulos'un açık yüreklilikle anlattığı gibi, "mübadele ile Anadolu'dan gelenlere Yunanistan'da kin ve nefretle yaklaşmış, onlara Turkospoli ve sığınmacılar denmiştir"²⁴. Bugün bile Rum yurttaşlarımız Yunanistan'da kendilerinden sayılmaz, kabul görmezlerken ve yazılan aynı yazıya, konuşulan aynı dile karşın Hellen halklarının atayurdu Hellas toprağında özlerini "Anayurt" hasretiyle "yabancı" hissederlerken; Anadolu halklarının geçmişe dönük "Hellenliği"nde hep baş kanıt olarak öne çıkarılan yazı ve dili, hissedilen duyguları bugünün yaşanan gerçeği ışığında tartışmaya açmanın da zamanı gelmiş olmalıdır. Tüm bu tarihsel gerçekleri din, dil ve ırk bağnazlığından ve önyargılardan arınmış çağdaş bir yaklaşımla, sağlam bilimsel temellere oturarak araştırmak

24 M. G. Saulnier, Milliyet, 3 Ocak 1977.



Resim 11, M.Ö. 12. yüzyıl - Ege Göçleri haritası.
(www.minoaaatlantis.com/pix/Aegean_Sea)

ve yayımlamak, tartışarak gerçeğe varmak bu toprağı kültürleriyle birlikte miras alanların görevleri arasındadır. Batı'dan beklemek, ancak onları "Anadolu gerçeğine" inandırmanın ardından mümkün olabilir; belki olabilir...

Bu yönde üzerimize düşeni yaptığımız bilinir. Salt yurtdışı ve yurtiçindeki bilimsel sunumlar ya da yayınlarla değil; dergi ve gazetelerde yazarak, yöre halkının ayağına giderek yaptığımız da bilinir. Duvarını salt dibindeki *agora*'nın antik malzemesiyle örme nedenini "cavırın malı"na bağlayan Torosların doruğundaki Selge antik kentinin on-onbeş haneli Zerk halkına köy kahvesinde, oraların geçmişleriyle de "kendisine miras değerli bir mülk" olduğunu saydamlarla anlatmaya çalıştığım gibi örneğin; ya da Ksanthos antik tiyatrosunda Kınık halkına anlattığım gibi. Sayısı iki yüze varan yurtiçi konferanslarında katılımcıların tavrı çoğunlukla, Fazıl Say'ın "dünya kabullenmeden Türkiye kabullenmez" saptamasını haklı çıkaran, kendi bilimcisine güvensiz bir yaklaşımla, "Batılılar ne diyor" biçiminde olmuştur. Avrupa'da, özellikle çağdaş arkeolojinin kurucusu olarak uygarlığın Hellen yaratıcılığına bağlanması yargısını eskiçağ biliminin gündemine oturtan Almanya'da ise bildirilerim genelde sanki "suskunlukla" almıştır onayını. Bu bağlamda bir Berlin konferansının sonuna doğru bir Yunan arkeologun salonu sessizce terk edişini; bir Marburg konferansı ardından, "Geç Hitit" ya da "Phryg" ürünü olarak kabul gören Elmalı fildişi yontucuklarının (Res. 5) aslında

Klasik'i hazırlayan "İon" işi yapıtlar olduklarını belgelediğimde ve bu sonuçtan "İon sanatının çağdaşı Anadolu sanatlarıyla özdeşliği" anlamı çıktığında; "bunları değişik bir kültürel adla tanımlayarak İon'dan ayıralım" gibi İon'u Doğu Hellen'den koparmamaya çare arayışı içinde yapılan bir beklemedik öneriyi; ya da bir Köln konferansı sonrasında yöneltilen "peki şimdi ne olacak?" sorusunu; ve de özellikle bir Bonn konferansı sonrasında Hocam'dan gördüğüm takdiri, içerdikleri olumlu mesajlar nedeniyle önemserim. Bu farklı yaklaşım tarzından da görünen o ki "suskunluğun" arkasında ikiyüz yıl boyunca süren "Atina merkezci" emeğin "ne olacağı" vardır; ve de bu nedenle gerçekleri kabul ettirmenin hiç de kolay olmayacağı gerçeği vardır.

-III-

Ancak bilimin gerçeğe yol gösteren izinde yılgınlık olmaz. Çünkü 1986/87 yıllarında ilk üç makalenin Avusturya, İngiliz ve Türk dergilerinde arka arkaya yayınıyla çıkılan bu zorlu yolun daha "başlangıç" sayılabilecek yirmi yılı içinde²⁵ Troia (Res. 2) ve ardından Orta Anadolu'da Hattuşa Büyükkaya (Res. 6), Gordion Yassihöyük (Res. 7) ve Kaman Kalehöyük ile Lykia'da Ksanthos (Res. 8) ve Pamphylia'da Perge (Res. 9) kazıları, bilimsel bulgu ve verilerin yönlendirdiği "Anadolu gerçeği"ni değişik buluntularla onaylamaya başlamıştır²⁶. Troia VI, içerdiği Anadolu özlü yapıtlara karşın bir yerleşimin yüzyılı aşkın uzunca bir zaman nasıl da Hellenleştirilebileceğini²⁷; Hitit ve Phryg başkentleri ile Kaman kazıları ise, Akurgal'ın arkeoloji dünyasında çığır açan birbirleriyle bağlantılı iki çok önemli savının, "MÖ 1200-800 arası zamanda Orta Anadolu'da bir Karanlık Çağ'ın yaşandığı" ve ardından gelen "Phrygler ile birlikte Anadolu'nun

25 Bu konu ile ilgili özet bilgi ve en son literatür için bkz. Işık 2007, 60-68.

26 Işık 2003, 197-199.

27 Bu makale içinde dn. 4-6 ile ilişkilili metin.

kültür ve sanatta yüzünü ilk kez Doğu'dan çevirerek Yunanistan'a döndüğü" savlarının, doğru olmadığını göstermiştir²⁸. Gordion kronolojisinin Yassihöyük'te yüz yıl erkene çekilmesiyle²⁹, şimdilerde sanatın ötesinde, belki yazıda da (Res. 10)³⁰, Phryglerin Hellenlere öncülüğü konusu girmiştir bilimin gündemine³¹.

Mezarların anayurdu olarak bilinen Lykia'da, bu görkemli anıtların mimari biçimi "yerel", kabartma biçimi Hellen olarak nitelenirken, özgün bir uygarlığın kendisi de "İon/Doğu Hellen" eşitliğinden nasibini almıştır³²; çünkü kabartma biçiminde, tapınak mimarisinde ve çömlerlede yansıyan çok yönlü etkinin ısrarlı "Hellen" tanımıyla aslında "İon" demek istenmiştir, denmemiştir ve de kültür bu yorumuyla Anadolu'ya yabancılaştırılmıştır³³. İonia'da sanat Anadolu özlü, ancak yazı "Hellen" diye kültürel kimlik "Hellen"dir; Lykia'da ise bu kez yazı yerli, sanat "Hellen" özlüdür denir, onlar da Hellenleştirilir. Ve bu her durumda "Hellenleşme" sanki zorunluluktur ki kültürel kimliği yazı mı belirler yoksa sanatın kendisi mi, bilinememiştir. Şimdilerde Lykia'da yazı gibi sanatın da yerli Anadoluluğu belgelenirken, sorun da kökten çözülmüş olmalıdır. Çünkü Fransız ekibin son yıllarda Ksanthos kazılarıyla günyüzüne çıkardığı *orthostat* kabartmalar ışığında hem Lykia yontu sanatının başlangıcı yüzyıl kadar öne çekilmiş ve hem de "Hellen" sayılan biçimin yerli olduğu görülmüştür. Bu buluntular bizzat kazıcıları tarafından

28 Seher 2000, 15-34; Omura 1992, 324; Ayrıca bkz. Dönmez 2003, 4; "Yassihöyük/Gordion, Boğazköy /Büyükkaya ve Kaman/Karahöyük kazıları Karanlık Çağ'ın gerçekte Erken Demir Çağı (MÖ. 1190 - 850) olduğunu açıkça ortaya koymuştur." Bu konu ile ilgili olarak bkz. Genz 2007, 127-140.

29 Strobel 2008, 134-140.

30 Brix 2007, 153; R. Tekoğlu'na göre: "Phryg yazısının bir Helen yazı modelinden türemiş olabileceği görüşü doğru değildir..., çünkü o çağda belirli standart bir Helen yazı modeli ne Anadolu'da ne de Hellas'ta vardır.", Tekoğlu 2006, 158.

31 Phryg-İon ilişkisinin genel hatları için bkz. Işık 2003, 19-33; Işık 2008a, 275-282.

32 Lykia sanatında "Hellen, Doğu ve Yerel" öğeler için bkz. Akurgal 1941, 104-111; Hellen etkisinin öne çıkması ise bu kitabın başlığında okunur: "VI. Yüzyıl Lykia Hellen Kabartmaları."

33 Bu konu için bkz. F. Işık, "Das Leto-Heiligtum in Asarcık. Zur sog. 'Akkulturation' in Lykien bezügl. seiner frühen Tempelbauten", IstMitt (baskıda).



Resim 12, Smyrna - Erken Demir Çağı "Anadolu Grisi" çömlekler. (Akurgal 1983, Lev. 6)

MÖ 650-625 arasına tarihlenir, kabartma biçim ve biçemi de "Geç Hitit ve Frig etkili" olarak değerlendirilir (Res. 8)³⁴; orthostat'ın kendisi de Hitit'tir, o etkide Phryg başkenti Yassıhöyük'te de vardır.

Bu çok önemli buluş 2005 yılı kazı ve araştırma raporunun sonunda, "sonuç olarak bu yeni keşif çerçevesinde, Ksanthos kentinin yerleşim kronolojisi ve Demir Çağı Lykiyası'ndaki kültürel etkilerin yeniden ele alınması gereğini gündeme getirmiştir" biçiminde değerlendirilirken; bu "sonuç"un başlangıçtan beri komşu Patara'nın "gündeminde olduğu"nu³⁵ ve orada yazılanlara herkes gibi kendilerinin de "suskun" kaldıklarını bilmekteydiler. Onlara göre Lykia kabartma resimleri halâ MÖ 6. yüzyılın ortasından sonranın ürünleriydi ve Hellen etkisinde yapılmışlardı. H. İşkan'a göre ise Tunç Çağ Lukka'sından kesintisiz sürgün süren bu kültürde "Geç Hitit etkisi", en erken Ksanthos buluntuları öncesinde yayınladığı kapsamlı iki Almanca makalenin ana konusuydu³⁶. Bilimin gereği olarak Batılı meslektaşlarımızın, bu "yeni keşfin" aslında Patara'da çalışan Türk arkeologların yıllar öncesinde ortaya attıkları görüşleri belgelediğini yazmasını beklerdik; dipnotta bile yazılmamış, bu kez de "susulmuş"tu.

Pamphylia Bölgesi'nde, Antalya'nın bu kez düzlüğünde, yine 19. yüzyıldan bu yana hep savlananın

34 Courtills 2005, 43vd; Courtills 2006a, 33-35; Courtills 2006b, 145-152.

35 İşık 1994, 1-9.

36 İşkan 2004a, 379-417; İşkan 2004b, 151-175.

aksine, ne uygarlığın ve ne de kent kurucuların ve halkın "Hellen" olamayacağı gerçeğine son noktayı da bu kez Almanların Perge Akropolü çalışmaları koymuştur. Çünkü 1994-1997 yılları arasında yapılan kazı ve araştırmaların bilimsel sonuçları, buluntuların MÖ 4. binyıl içlerine dek indiğini ve yerleşimin Geç Kalkolitik Çağ'dan Doğu Roma Dönemi'ne dek kesintisizce sürdüğünü göstermiştir³⁷. Bu arkeolojik bulgularla ulaşılan sonuç, daha önce, 1986 yılında, Hattuşa'da ele geçen çiviyazılı tunç tablette yöreye ilişkin olarak yazılandan çıkartılan sonuçla örtüşmüştür; çünkü Büyük Kral Tuthaliya ile Tarhuntaşşa Kralı Kurunta arasında MÖ 1235 yılı dolaylarında yapılmış bu antlaşmada Tarhuntaşşa-Lukka sınırını çizen "Ka-as-ta-ra-ia kenarında Par-ha-a", Kestros kenarındaki Perge'dir. Bunun anlamı; Hellen mitoslarını tarihmiş gibi değerlendiren eskiçağ bilimine göre Perge'yi, Syllion ve Aspendos gibi, "kazandıkları Troia utkusu ardından, MÖ 1200 dolaylarında, ülkelerine dönmeyen ve Mopsos, Kalkhas ve Amphilokhos adlı kahinlerin peşine düşerek yeni bir yurt arayışı içinde Anadolu'nun güneyine inen Akhalı savaşçıların kurduğu" yönünde kalıplaşmış bir sanının çürüdüğüdür.

Ve bu bağlamda, sözde mitosla kuruluşun 700 yıl sonrasındaki bir zamanda Perge'de halâ Sidece benzeri yerli dilde bir yazı kullanıldığına götüren bir ipucu özellikle

37 Martini 2003, 179vd.



Resim 13, Theben
III. Amenophis Ölü Tapınağı yazıtlı bloku.
(Sourouzian - R. Stadelmann 2005, 82 Res. 6)

önemlidir (Res. 9)³⁸.

Ancak, Ksanthos'taki Fransız gibi, Perge Akropolü'nü kazan Alman meslektaşımız da ne yazıt bilimci C. E. Bosch'un yöre tarihine ilişkin tanınmış yayınından³⁹ ve ne de benim, tarihsel veriler ışığında Bosch tarafından öngörülen halkın "yerliliğine" ilişkin görüşleri arkeolojik bulgularla güçlendiren, iki makalem⁴⁰ söz etmez. Zaten kazı başkanı H. Abbasoğlu'nun da katıldığı, yerleşimin bir Hellen kuruluşu "olmadığı" gerçeğini pekiştiren, Parha/Perge aynılığına değgin yaygın görüşe⁴¹ mesafelidir de W. Martini; hem dilbilimsel olarak ve hem de savın arkeolojik yönden kanıtlanmayışı nedeniyle, "sorunludur" der.

Devamı Gelecek Sayıda

38 İşık 2008b, 571-585; Abbasoğlu 2003, 4. Çömlek tabanında kazılı yazı için bkz. Neumann 2003, 165 vd, Res. 1.

39 Bosch 1957, 15-17.

40 İşık 1996, 23-44; İşık 1998a, 435-449.

41 Abbasoğlu 2003, 4.

Olympos Teleferik - Sea To Sky “Her İki Dünyanın En İyisi”

Antalya'nın turistik beldesi Tekirova'daki Olympos Teleferik, kurulduğu günden bu yana binlerce insanı zirveye taşıdı. Kısa sürede her ülkeden ve her yaşta turistini ziyaret ettiği Olympos Teleferik, hem tur operatörlerinin seyahat paketleri arasında yer alıyor hem de yerli ve yabancı turistlerin özel bir macera yaşamalarını sağlıyor.

2365 m yükseklikteki mitolojik zirveye teleferikle yolculuk on dakika sürüyor. Kıyıda plajın keyfini çıkarırlar, kısa süre sonra karlı bir ortama ya da bulutların üstüne yükselebiliyor. Hava açıksa Antalya'nın hemen hemen bütün kıyıları, dağları ve uçsuz bucaksız Akdeniz seyredilebiliyor.

Zirvedeki eşsiz manzarayı seyretmenin özelliği birçok kişiyi zirveye çekiyor. Sevgililer Günü, Anneler Günü, bayram, evlilik yıldönümü, hatta nişan ve nikah törenleri teleferik içinde ya da zirvede gerçekleştiriliyor. Müzik, resim, fotoğraf gibi sanatlara ilgisi olanlar da dağın verdiği özgürlük duygusunu yerinde yaşamak istiyor. Antalyalılar için kar ile buluşmanın en kolay ve keyifli yolu Olympos Teleferik. Kış mevsiminde yoğun bir şekilde öğrenci grupları ağırlayan zirve, çocuklar ve gençler için adrenalin demek.

2 restoran, 2 panorama terası ve 1 bistrosu olan tesis, konuklarına, her türlü yiyecek ve içecek hizmetini sunuyor. Konuklar manzarayı, seyir teraslarındaki şezlonglara uzanarak da izleyebiliyor.

En son teknolojiler kullanılarak inşa edilen tesis, güvenlik açısından da eşsiz özelliklere sahip. Dünyaca ünlü İsviçreli Teleferik firması Garaventa & Doppelmayr ortaklığıyla yapılan teleferikte 80 kişilik iki kabin, yaz sezonunda her gün sabah 09:00 ile akşam 19:00 saatleri arasında yarım saatte bir karşılıklı olarak hareket ediyor.

Olympos Teleferik zirve tesisinde her yıl Temmuz ve Ağustos aylarında yapılan yemekli müzik organizasyonu, yerli misafirler kadar turistlerin de yoğun ilgisini çekiyor.



“Efsaneler Dağı Olympos'ta Yıldızlara Serenat”

adıyla duyurulan organizasyonlar, muhteşem gün batımı ve yıldızların ışığı eşliğinde, her dilden her gönüle müzik ziyafeti vaat ediyor. Kuzu çevirmeden tuzda balığa kadar mükemmel bir açık büfe sunulan gecede limitsiz içki servis ediliyor.

Bu yıl ekstrem partilerle de müşterilerine sürpriz yapan zirvede, Temmuz ve Ağustos dolunay gecelerinde Dracula Partileri yapılıyor. Herkese vampir pelerini ve diş dağıtılan gecelerde sadece kırmızı içecekler ve cocktail prolange sunuluyor. Canlı DJ performansı göz dolduruyor.

Olympos Teleferik ile Kemer adeta ekstrem sporlar merkezi haline geliyor. Her yıl gerçekleştirilen Kemer Hard Enduro yarışları sahilde start alırken, 2365 m zirvede sonlandırılıyor. Haziran sonundan itibaren aktiviteleri başlatılacak olan Paragliding; profesyonel Escape firması tarafından işletiliyor. Dünyanın en uzun parkuru olan zirveden atlayışlara şimdiden dünyanın her yerinden amatör ve profesyonel yamaç paraşütçülerinin ilgisi yoğun.

Pegasus'un havalandığı mitolojik bir dağdan atlayış; bu spora gönül vermiş pek çok insan için gerçekten inanılmaz bir düş.

Faaliyete geçtiği 2007 yılından beri pek çok sosyal projede liderlik yapan Olympos Teleferik İşletmesi, sadece konum itibarıyla değil; aynı zamanda imza attığı başarılarla da zirvede. Bölge turizmi için büyük bir katma değer olan tesis,

Avrupa'nın en uzun ve dünyanın 2. en uzun insan taşıyan teleferiği ünvanına sahip.

Bunca güzelliği yaşamak isteyen ARO DERGİ okurları ve üyelerimize duyurmak istedik.

OLYMPUS TELEFERİK

Tahtalı 2365 m. Kemer / ANTALYA

*Bugüne Kadar Görülmemiş
Yaşanmaya Değer Macera!*



Olympos Teleferik Tekirova - Kemer / ANTALYA
(0242) 242 22 52 (0242) 814 30 47

www.olymposteleferik.com

Balıklarımız

Atilla Şükrü NİLGÜN, Rehber & Balık Adam



Atilla Şükrü Nilgün

İnci Kefali

Dünyada tek, özel bir balık cinsidir.

Van Gölü'nde yaşayan tek balık cinsi, bir Sazan türü Chalcalburnus tarichi.

Türkiye'de kendisine verilen ad İnci Kefali'dir. Tip olarak kefal balığına benzese de, o bir sazan türüdür.

Cyprinidaelerden, sazanğiller familyasına girer. İngilizce'de **Pearl Mullet** adı ile anılır.

İlk olarak Johann Anton Güldens-taedt isimli, Berlin'de tıp eğitimi almış Rus asıllı doğa bilimci, araştırmacı, gezgin tarafından 18 yy başlarında tespit edilmiş ve Actinopterygii yani **Işınsal Yüzgeçli**

Van Sazan Balığı olarak kayıt altına alınmıştır.

Endemik bir türdür. O bölgeden başka bir yerde bulunmaz. Van Gölü yüksek dereceli sodalı sular-dan oluşur; tuzluluk oranı % 0,19; pH 9,8'dir. Bu oranların mevzu-bahis olduğu şartlarda bir balığın yaşaması doğanın bir harikasıdır.

Ortalama 20 cm uzunluğunda 60 - 70 gr arası ağırlığa sahiptir. Hayvansal ve bitkisel planktonlarla



Chalcalburnus Tarichi

beslenir. Bu balıklar, somonlar, alabalıklar gibi yumurta bırakmak için nehirlerin iç bölümüne göç etmek zorundadırlar.

Bu süreçte enteresan olan, bir sudan diğerine geçerken suların farklı yoğunluk ve tuzluluk oranlarından dolayı, balıkların akarsu girişlerinde toplanıp -scuba dalcılarının su yüzüne çıkarken vurgun yememek için belli metrelerde bekleme yapmaları gibi - vücutlarını geçişe alıştırmaya sürecine girmeleridir.

Akabinde fiziksel değişimi başlatırlar. Bu konuma girmek için bir araya gelen balıklar, avcılara da



İnci Kefali Heykeli, Van, Fotoğraf: Atilla Şükrü Nilgün

kolay av olurlar.

1970'li yıllarda senede 10.000 kg civarında avlanılıyordu.

1994 yılına kadar aşırı avcılık yapılması, yumurtlama zamanı avcılığa karşı düzenli bir yaptırım uygulanamamış, birkaç balıkçıya ufak cezalar yazmak dışında bir sonuca gidilememiş olması sonucunda 1997 yılı rakamları ile avlanan 15.000 kg balığın 12.000 kg'ı üreme göçü esnasında yapılmıştır.

Birine desen ki "işte göl, işte balık; kendine en büyük zararı nasıl verirsin göster bize"; herhalde daha fazlası yapılamazdı.

Sahipsizlik, eğitimsizlik ve kıt geçim kaynakları bölgede balıkçılık yönetim politikasının oluşamamasına neden olmaktadır.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin çevre sorunları araştırma ve uygulama merkezi, düzenlediği panellerle insanları konuya duyarlı

olmaya çağırılmaktadır.

15 Nisan-30 Haziran arası inci kefalı av yasağı olarak belirtilmiştir. Şu anki kaçak avcılık 4.000 kg civarındadır.

Umarız inci kefalinin avlanması, yumurtasını bıraktıktan sonra yapılır ve halkın tümü bu milli servetin kıymetini daha iyi idrak eder.

İnci kefalı denen sazan türü, suyun ısısının yumurta dökmeye uygun

geldiği zaman, akarsulara girerek çakıllı, kumlu durgun havzalarda yumurtlar.

İnci kefalinin yumurtadan çıkan yavruları 12 haftayı nehirde geçirdikten sonra Van Gölü'ne, hiç görmediği büyük su kütlesine geçiş yapar.

Her balık üç yaşında üreme olgunluğuna ulaşır. Yedi sene kadar ömürleri vardır. Balıklar senenin 10 ayını Van Gölü'nde geçirirler.

Yaz aylarında ortalama 25 m, kışın ise 70 m'lerde yaşamlarını sürdürürler.

Baş uzunluğu vücudunun 1/6'sı kadardır. Ağız duruşu terminal, yani eğik olup, karnivor balıklar gibi çok açamazlar.

Vücut renkleri değişkendir. Ana rengi parlak gümüşü, arka kısımlar yeşilimsi - gri renktedir.

İnci kefalinin avlanması bu gün teknelerle 20 - 22 mm gözlü fanyalı uzatma ağıları ile yapılır.



Van Gölü'nün İnci Kefali

Temmuz ortasından Nisan ayının ortasına kadar sürer. Etinin tadı vasattır.

Aslında göl balığını da deniz balığı ile mukayese etmek pek doğru değildir.

Bölgede başka yaşayan balık türü olmadığı için taze balık güzel balıktır.

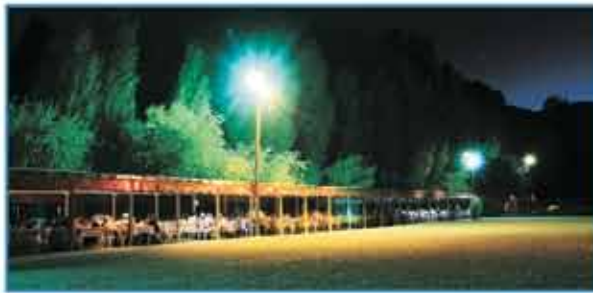
Doğa demekleri, Türkiye'deki benzersiz 10 doğa olayı kategorisine inci kefalinin kilometrelerce süren göçünü de almışlardır.



İnci Kefali, Van Gölü'nde Yaşayan Tek Balık, Fotoğraf: Atilla Şükür Niğün

GRAND DENİZ T u r i z m

*Artos Dağı'nın asi duruşunun güzelliğiyle Van Gölü'nün eşsiz maviliğinin kesiştiği yerde,
özenle seçtiğimiz leziz yöresel yemeklerimizi tadabileceğiniz,
doyasıya bir tekne gezisinin tadını çıkaracağınız özel bir yerdir...*



Grand Deniz Turizm

Halime Hatun Kümbeti ve Selçuklu Mezarlığı Karşısı
Van - Tatvan Karayolu 40.km Gevaş
Van / TÜRKİYE

Tel : (0432) 612 40 38 - (0432) 612 24 75
Faks: (0432) 612 38 45
Cep: (0542) 366 77 55 - (0542) 767 02 07

www.granddeniztourism.com info@granddeniztourism.com

Bitkiler ve Mitoloji

Süleyman DİNGİL, Rehber



Defne Ağacı ve Apollon

Defne ağaççığı, gerçi Hatay Harbiye Şelaleleri'nde kocaman ceviz ağaçları gibidir ama maki elemanları içinde adı geçtiği için ağaççık da denebilir. Çevremizde Aksu Irmağı batısı, Köprüçayı Irmağı çevresinde yaprak üretimi için kesiliyor, budanıyor, gençleştiriliyor ve ağaççık olarak kalıyor.

Olympos Ören Yerinde tapınak kapısı çevresinde ve karşı tarafta tiyatro çevresinde ağaç ya da ağaççık görünümünde defne ağaçları ile karşılaşırız.

Hasan Torlak Apollon ve Bitkiler için, Bilim ve Ütopya Dergisi Eylül 2002 sayısında:

"Apollon Antalyalıdır, Likya dağlarında dolanır. Apollon'un ismini Batılı ülkelerin kültür unsurlarında hep görürüz. Amerika uzaya gönderdiği uzay araçlarını Apollo adıyla adlandırıyor, bilim kurgu yapıtlarında yine sık sık bu isme rastlanır. Ama bunların hiç birinde Likya bitkilerinin ismi geçmez. Sanki gökten inmiştir de Apollon, Batılı ecnebler sahiplenivermiştir onu. Bilmez onlar Apollon'un hala Likya dağlarında dolaştığını ve bitkileri birer birer okşadığını. Antik mitolojide Apollon, bitkileri baharda yeşerten, yaz mevsiminde de

olgunlaştıran tanrıdır. Apollon'un görevi bitkilerle ilgiliyse, onun doğum yeri de dünyanın en önemli endemizm merkezlerinden Likya olmalıdır.

Görkemine başka bir coğrafya da yakışmaz doğrusu. Göğü delen görkemli Likya dağlarının doruklarında gezinmek yaraşır güneşin efendisine.

Antik çağın kör ozanı Homeros da Apollon'un Antalyalı olduğuna tanıklık eder, ona Apollon Lykegenes diye hitap eder, yani Likyalı Apollon.

Likya insanı bilir güneş olmadan bitkilerin yeşermeyeceğini, bitkiler olmadan da kendisinin yaşayamayacağını. O yüzden bitek vadi olan Esen Çayı Vadisi ebelik yapmıştır bu göksel Tanrı'ya. Tanrımız Esen Çayı'ndan su içmiş, buranın bitkileriyle beslenmiş, buralarda aşık olmuştur," diye yazıyor.

Mitoloji kitapları Daphne'yi Teselya'da Peneios Irmağının kızı su perisi olarak anlatıyor. Biz Daphne ve Apollon'un hemşerimiz, yakınımız olarak, ister Didim'de, ister Patara'da, ister Çıralı'da, Olympos'ta, ister Hatay'da Harbiye Şelaleleri'nde olsun, buralara yakıştığını görüyoruz.

Günlerden bir gün aşk tanrısı Eros, bir dere kenarında aşk okları, yayları ile oyalanırken, yayını ve oklarına savaşlarda kullanan, kullandıran Apollon, ona takılır:



Defne

"Hey ufaklık, ne yapıyorsun sen öyle? O okları bir tarafına batıracaksın, çocuk oyuncağı değil onlar, tehlikeli o oklar," der, alay eder Eros'la. Eros alınır bu alaylı takılmaya, çok kızar. "Ben sorarım sana", der.

Özene bezene iki ok yapar, günlerece: Biri sivri uçlu, aşktan delirten bir oktur. Öbürü küt uçlu, aşka kesinlikle karşı etki yapan bir oktur. Sivri uçlu oku fırlatır, Apollon'un kalbine saplar. Öbürünü Daphne'nin kalbine fırlatır. Daphne ırmak kenarlarında her gün sabahın ilk ışıklarında çiçekler arasında, çiçekleri koklar, okşar, kelebeklerin arkasından koşturur durur. Uzun sarı saçları olan, açık mavi şeffaf giysiler içinde bu su perisini güneş tanrısı Apollon her gün ilk ışıklarıyla aydınlanırken, henüz her ikisi de olacakların farkında değildiler.

Eros'un fırlattığı oklar hedefine ulaştınca, Apollon Daphne'ye çılgınca aşık olur, Daphne'nin peşine düşer, ona sahip olmak ister. Daphne bu çılgın delikanlıdan kaçır. O, onu kovalar. Daphne babası ırmak tanrı Peneios'a



Termessos - Defne



Apollon ve Defne 3. yy, Antakya Mozaik Müzesi

yalvarır, “baba beni kurtar” diye. Babası, tam Apollon onu yakalayıp ona sarılacağı anda kızı defne ağacına çevirir.

Apollon şaşırır kalır, üzülür. Hiç olmazsa bundan sonra defne dalları, yaprakları benim sembolüm olsun der.

Azra Erhat, Mitolojisi Sözlüğü’nde, Melih Cevdet Anday’ın DEFNE ile TANRI şiiriyle tüm bu olanları bize şöyle anlatır.

“Eskiden çok eskiden yeryüzünde
Güzelliği dillere destan
Bir su perisi vardı adı Defne
Upuzun saçları altın sarısıydı
Dolaşırdı kuytu ormanlarda bütün
gün

Defne ırmak tanrısının kızıydı
Babası Pene derdi ki, kızım
Sen bana bir damat borçlusun
Sen bana bir torun borçlusun
Defne derdi ki babacığım

Beni zorlama ne olursun
Bırak beni kız kalayım ne olursun

Sıram sıram boynu bükük yavuklu
Bekleyedursun bir yanda
Defne başıboş gönlü özgür
İnatçı, hırçın ve gururlu
Koşup dururdu ormanda

“Benim geyiğim sen, kuzum sen
Benim biricik güvercinim sen
Kuzu kurttan korkar, geyik as-
landan
Güvercin kartaldan kaçır
Ben sana acı vermek istemem
Ayaklarını kanatmasın çalılar
Yavaşla biraz düşeceksin
Geçtiğin keçi yolları dar
Dur hele kaçma benden
Sevgimdir seni kovalayan...”

Daha sözünü bitirmeden avcı
Korkak adımlarla uzaklaştı Defne
Kaçarken daha bir güzelleşti de
Ardında tir tir titreyen avcı
Tavşan kovalayan hırslı bir tazı

gibi düştü Defne’nin peşine.

“Ben de yılmadan kovalayacağım
Büyülediğin kimmiş öğren
Ben ne bir dağlı ne bir çobanım
Oklarından sakınılmaz tanrıyorum
Koca Zeus’tur babam
Geçmiş, bugün, geleceği
Benimle bildi herkes, benimle bilir
Saz telleriyle ben verdim seslerini
İlaçlar yaptım yabancı otlardan
Ama bana çare değil şimdi hiç biri
Kimden kaçuyorsun öyle sen
Asıl sensin benim avcım
Beni sen vurdun can evimden.”
Tavşan koşuyor, durmadan ko-
şuyordu
Ardında av köpeği ter içinde
Boynunu uzatmış, yetişmek üzere
Birinde umut vardı, birinde korku
Tavşan ensesinde nefesler du-
yuyordu
Çünkü ışık gibi salan tanrıyı
Sevinin kanatlarıydı.
Gücü kalmamıştı artık Defne’nin
Koşamıyordu kaçamıyordu
Sapsarı, yalvardı babasına
Pene’nin suları üstünde gezdirip
gözlerini

“Cezasını çekiyorum güzelliğimin
İrmakların gücü de sen gibi tan-
rısalsa
Ne yap yap değiştir beni
Başka bir biçime koy baba.”
Yalvarması daha bitmemişti ki
Bir gevşeklik sardı her yerini
Örtüldü göğsü yapraklarla
Ayakları kökleşirken toprakta
Kolları, saçları dal oluverdi.
Avcı kollarına aldığı zaman
Kalbi çarpıyordu Defne’nin
Taze yaprakların altından.
Yazık dedi tanrı çok yazık
Saramadan yitirdim seni
Bari benim ağacım ol da
Yaprakların çelenk olsun kahra-
manlara
Ezgilerde, türkülerde anılsın bun-
dan sonra
Yan yana adlarımız
Yazık dedi tanrı çok yazık.”

Apollon’un en ünlü tapınakları Yu-
nanistan Delphi’de, bizde Didim
ve Klaros’tadır.
Bu yerler antik dönemde bilicilik
(Orakel) merkezleri olarak tanınır.

Patara da Apollon'un ünlü merkezlerinden biridir ama bugüne değin tapınak bulunamamıştır. Bilinen odur ki yazın altı ay Delphi, kışın altı ay Patara bilicilik merkezi olarak kabul edilmiş ve Apollon altı ay yazın Yunanistan'da Delphi'de, altı ay kışın Patara'da bilicilere yardım etmiştir. Didim'de bir defne ağacının ve kutsal suyun olduğu yerde tapınak inşa edilmiş, fakat suya ve defne ağacına dokunulmamış, avluda açıkta bırakılmışlardır.

Delphi tapınağı 42 sütuna, Apollon Tapınağı 124 sütuna sahip olarak inşa edilmiştir. Ama antik çağda herhalde Delphi Tapınağına verilen adaklar ve yapılan ziyaretler daha çoktur ya da öyle ünlenmiştir. Bizim İstanbul'da Hippodrom'daki "Yılanlı Sütun" ve şimdi Venedik'te olan "Dört Bronz At Heykeli" önce Delphi Tapınağına armağan edilmişlerdir.

Krezus'un Kyros'la savaşından önce Delphi Apollon Tapınağı'ndan gelen yanıt, "Kızılırmak (Halys) da yapacağın savaşta bir büyük imparatorluk yok olacak" biçimindedir. Büyük İskender'e verilen yanıt ise "Eğer dünyayı fethetmek istiyorsan Gordion'daki kördüğümü çözen gerek" biçimindedir. Bu sözleri bilici kadın Pythialar başvurulara yanıt olarak hazırlarlar, yazılı ve sözlü yanıt vermeden bir gün önce ağızlarında defne yaprağı çiğnerler.

Didim'de Apollon Tapınağı'nda Defne yaprakları süslemeleri çok ama canlı Defne ağacı, ağaççığı zamanla yok olmuş. Bundan 20-25 yıl önce Antalya'dan Didim Tapınağına üç dört defne fidanı götürdüm, diktim. Fakat başarılı olamadım. Ya kurudular ya da bir iki yaşayanları, kedi köpek, fidan gibi yumuşak toprakları eşeleyerek kuruttular. 10-15 yıl önce arkeologlar, tapınağa iniş yerindeki merdivenin yanına birkaç fidan diktiler. Şimdi o defneler orada, ağaççık ve ağaç biçiminde büyümektedir.



Pauline as Daphne Fleeing from Apollo - Robert Lefevre [French Painter, 1755-1830]

Apollon bilindiği gibi salt Defne Efsanesi ve Güneş Tanrısı olarak değil, Pan'la Marsyas'la müzik yarışması yapan, liri, gitarı olan, aynı zamanda Pamukkale Tiyatrosu sahne binasında gördüğümüz gibi Musa denen sanatkarlar, ozanlar ve şarkıcılarla birlikte olan bir tanrıdır. Bu denli güzel sanatların sahibi olan bir tanrının aynı kabarmalarda gördüğümüz gibi acımasızlığı da anlaşılır gibi değildir. Kız kardeşi Artemis, Niobe'nin kızlarını okları ile öldürürken, Apollon da Niobe'nin oğulları okları ile vurur, öldürür. Üstelik sağ tarafta sanatkârlar dansözler yanında Marsyas'ı da bir ağaca asar, diri diri derisini yüzer.

Bunun yanında, Truva Savaşı'nda Truvalıların tarafını tutar. Okçu Tanrı rolüyle Hektor'un öcünü Paris'e yardım ederek aldırır: Achilleus'un tam aşık kemiğine nişan aldırır ve oradan vurdurarak onun ölümünü gerçekleştirir.

Defne bitki olarak sevilen bir bitkidir. Yaprakları baharat olarak kullanılır. Balığı kızartılırken konur.

Zeytine benzeyen meyvelerinden Antalya çevresinde kullanılan Dehnel Yağı diye adı geçen defne yağı üretilir.

Botanik kitaplarında, "Akdeniz Defnesi'nin esas vatanı küçük Asya ile Balkanlardır. Fakat daha antik devirde buralardan Akdeniz'in bütün kıyılarına götürülmüştür," diye yazmaktadır.



Didyma

KUTLAMA



SİRED (Side Profesyonel Rehberler Derneği) ve **ALRED** (Alanya Profesyonel Rehberler Derneği) geçtiğimiz aylarda kuruldu.

Her iki dernek de kuruldukları yerde bulunan, sayıları onlarla ifade edilen ama bir arada olamadıkları için sorunların çözümünde muhatap alınmayan, etkin olmayan rehberlerin bireysel hareketten çıkıp, birlik ve beraberlik içerisinde turizmin ilgili tarafları arasında koordinasyonu sağlamak, sorunları hızlı ve kararlı bir şekilde çözmek,

bu vesile ile ülke turizminin daha sağlıklı gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla ortaya çıkmıştır.

Side ve Alanya'da dernek yetkililerinin yaptıkları ziyaretlerde yerel bürokrasi ciddi bir eksikliğin ortadan kalktığını, bölgelerindeki turizm faaliyetlerinin gelişiminde rehberlerin daha etkin rol alması için her zaman destek olacaklarını söylediler.

SİRED, başkan Ertan Sarı ve üyeler Rami Hacifazlıoğlu, Ner-

gis Küçük, Turan Soğukpınar, Süleyman Arslan, Ejder Zeren, Mustafa Yılmaz ve Özcan Güler; **ALRED** ise kurultay sonrası yapılan seçimlerde başkan Tuba Başak Şahin, üyeler Azem Buldu, Rıdvan Uyanık, Mehmet Ali Üzgür, Hasan Çuzukoğlu, Mustafa Gökmen Evcili, Kemal Özen ve Volkan Aslı tarafından temsil edilmekteler. **ALRED**'in 41 üye ile kurulmasına rağmen yılsonuna dek 135 üyeye ulaşması beklenmektedir.



ARO olarak her iki derneğimizin kurulmasında emeği geçen meslektaşlarımızı kutlar; kendilerine her zaman destek olduğumuzu belirtir, başarılarının sürekli olmasını yürekten diler; Side ve Alanya'da ikamet eden tüm rehberleri bu oluşumun içinde yer almaya davet ederiz.

Afrika'ya
yardım için
(1 SMS 5 TL)
AFRİKA
yazıp 5601'e
gönderebileceğinizi
biliyor muydunuz?



İksion'un Cezalandırılması, Side Müzesi, Fotoğraf: Yavuz Ali Sakarya

Anadolu'nun Konuşan Taşları

Yavuz Ali SAKARYA, Rehber

Lapith Kralı İksion'un Cezalandırılması



Söylencebilimine göre, İksion, Teselya'nın en eski kabilesi olarak bilinen Lapith'lerin kralıdır. Aynı zamanda Theseus'un arkadaşı olan Peiritos'un da babasıdır.

Evlenmek üzere, "Deioneus"un kızı "Dia"ya talip olmuştur. Evliliğine izin vermesi koşuluyla kızın babasına (Deioneus'a) çok sayıda değerli armağan verme sözü vermiştir.

Ne var ki, evlenip kızı aldıktan sonra verdiği sözde durmamış, armağanları vermemek adına kayınpederi Deioneus'u yanmakta olan kömürlerin kor ateşi içine atarak öldürmüştür.

Düğün öncesi verdiği sözü tutmayıp, ettiği yemini evlendikten

sonra bozup, üstelik eşinin ailesinden birini öldürme suçunu da kabahatları arasına ekleyince, hiç kimse İksion'un günahlarından arındırma törenlerini yapmaya yanaşmamıştır.

Bunun üzerine baştanrı Zeus, kendisine acımış ve Olimpos Dağı'nda kurulan tanrılar sofrasına davet etmiştir. "*Alışmış kudurmuştan beterdir*" derler.

İksion, davet edildiği tanrılar sofrasında da uslu durmamış, daveti yapan baştanrı Zeus'a da

nankörlük ederek, yemek sofrasında Zeus'un karısı Hera'ya kur yapmaya başlamıştır.

Baştanrı Zeus, onun bu denizliğini fark etmiş ve kıyameti koparmıştır.

İksion'u cezalandırmak üzere, anında harekete geçen tanrılar tanrısı Zeus, ak bulutlardan tanrıça Hera'ya andıran bir görüntü oluşturmuştur.

Bulutları kur yaptığı tanrıça Hera'ya benzeten İksion, Zeus tarafından oluşturulan bu yapay bulutlarla birleşmiştir.

Bu sözde birleşmeden çok sayıda Kentaur (at adamlar) üretilmiştir.

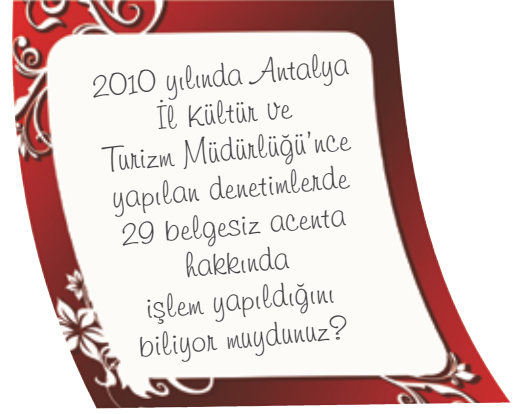
Baştanrı Zeus, kendisine, kendi

sarayında ihanet etmeye kalkın İksion'u işlediği korkunç günahlar ve nankörlük nedeniyle cezalandırma kararı almıştır.

Onu, Tartaros'ta alevler saçan bir tekerlek üzerinde bağlamış ve sonsuza dek bu tekerlek üzerinde dönme cezası vermiştir.

İksion, Olympos'ta davetli olduğu tanrılar sofrasında "nektar" yiyip, "ambrosia" içtiği için ölümsüzlük vasfı kazanmış, bu yüzden tek bir kere de yanarak ölmemiş ve Tartaros'taki tekerlek üzerinde sonsuza dek yanmaya devam etmiştir.

İşte Side Arkeoloji Müzesi'nde bulunan aşağıdaki kabartma, İksion'u baştanrı Zeus tarafından verilen cezayı ömürboyu çekerken betimlemektedir.



Apollon Tapınağı, Side. Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Turkey invest
PROPERTIES

"We know the market" - "vi kjenner markedet"



Adres: Kemer Mah. K. Karabekir Cad. No: 55 Side, Antalya

info@sideinvest.com

www.sideinvest.com

Tel: 0242 753 43 70 - Faks: 0242 753 43 71

Kenya

Arzu TUNCA, Rehber



Mombasa - Fotoğraf: Engin Merdan

Bambaşka bir çağa, bambaşka bir dünyaya hoş geldiniz!



“Out of Africa” veya Türkiye’de vizyona girdiği isimle “Benim Afrikam” filmi seyredip de büyüüne kapılmamış bir kişiyle henüz tanışmadım.

Meryl Streep ve Robert Redford’un güçlü oyunculuklarının ötesinde Afrika ve Kenya’nın yaşadığı bir dönem hakkında objektif bir yaklaşım sunabilmiş olması bu filmi bir başka kılıyor.

Diyebilirim ki bu film pek çok kişinin hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Nasıl mı? İçimizde uyuyan Afrika merakını uyandırdığı ve bizi Kenya yollarına düşürdüğü için.

Hani bazı ülkeler, şehirler veya mekânlar vardır; daha yola çıkarken bile evinize gittiğinizi hissedersiniz. Dönüşte ise kalbinizin bir kısmını orada bırakır, tekrar ve tekrar aynı yere dönmeyi dilersiniz.

İşte Kenya benim için böyle bir

yer. İçimin yine böyle bir özlemle kaplandığı şu günlerde sizlere Kenya’yı bildiğim ve sevdiğim gibi anlatmaya çalışacağım.

İlk önce biraz genel bilgiler vereyim bu güzel ülke hakkında.

Kenya, Hint Okyanusu’na kıyısı

olan önemli bir Doğu Afrika ülkesi. Güneyinde Tanzanya, batısında Uganda, kuzey batısında Sudan, kuzeyinde Etiyopya ve doğusunda Somali, komşuları. Başkenti Nairobi. Yüzölçümü 582,650 olan Kenya’nın sınırları toplamı 3,477 km’dir. Etiyopya ile 861 km, Somali ile 682 km, Sudan ile



Kenya Haritası

232 km, Tanzanya ile 769 km ve Uganda ile 933 km uzunluğunda sınırı vardır. Sahil şeridi uzunluğu 536 km'dir.

Kıyıda tropikal, iç kesimlerde ise çöl iklimi hakimdir. Genelde uzun yağmur ve kısa yağmur dönemleri bulunur. Nisan-Haziran arası uzun yağmur dönemi; Ekim-Aralık arası ise kısa yağmur dönemidir.

En alçak noktası Hint Okyanusu, en yüksek noktası ise 5.199 m ile Kenya dağıdır.

Nüfusu 40.046.566 kişi olan

Kenya'yı dünyadaki diğer ülkeler ile kıyaslırsak nüfus bakımından 33. ülke olarak karşımıza çıkar.

Toplam nüfusun yaklaşık %42'si 0-14 yaş aralığında bulunur. 2010 yılı verilerine göre nüfus artışı oranı %2,58'dir. Dünya sıralamasında 27'dir. Doğum oranı çok yüksek olan bir ülke Kenya. 1000 kişide 35,14. Ölüm oranı 1000 kişide 9,26 ve dünya sıralamasında 68nci. Ne yazık ki bebek ölümleri de çok yüksek oranlarda gerçekleşiyor bu ülkede. 1000 canlı doğan bebekten 53,49'u hayatını kaybe-

diyor çeşitli sebeplerle.

Hemen hemen bütün Afrika ülkelerinde rastlanan ve duymaya alıştığımız sağlık sorunları Kenya'nın da içini kemiriyor ne yazık ki. HIV-AIDS görülme oranı en yüksek Afrika ülkelerinden biri. 1,2 milyon kişi AIDS ile yaşamına devam ediyor. Dünya sıralamasında 8nci sırada. Resmi olmayan verilere göre şu ana kadar yaklaşık 170000 kişi AIDS'ten hayatını kaybetmiş, ki bu rakam yine dünya sıralamasında ilk 5'e sokuyor ülkeyi. Resmi kayıtların çok iyi bir şekilde tutulmadığını ve kırsal kesimdeki ölümlerin pek çoğunun sebebi farklı girildiğinden bu sayının çok daha yüksek olduğuna inanılıyor. Dizanteri, hepatit A, sarı humma, malarya, kuduz sıkça görülen diğer hastalıklar.

Toplumdaki genel ömür ortalaması 58 yaş. Nüfusun %22'si kentlerde yaşıyor. Nüfusun 15 yaş ve üzeri baz alındığında okur - yazarlık oranı %85. Beklenen toplam okul yılı ortalama 10 yıl. Eğitim harcamaları gayri safi milli hasılanın %7'si. %4.2 oranında bir enflasyon var. İş gücü 17.94 milyon kişi. %40 oranında işsizlik var. Dış borç 7.935 milyar \$. Kişi başı milli gelir 1600 \$. Açlık seviyesinin altında yaşayan insan sayısı nüfusun yarısına eşit. İhracat ortakları Uganda, İngiltere,



Nairobi Adalet Sarayı - Fotoğraf: Engin Merdan

Tanzanya, Hollanda, Amerika ve Pakistan. İhracat hacmi 5.141 milyar \$. Çay, kahve, şeker kamışı, mısır, buğday, pirinç, ananas, süt ürünleri, et ve et ürünleri ile deri üretiyor.

İthalat hacmi 10.4 milyar \$. İthalat ortakları İngiltere, Japonya, Güney Afrika, Almanya, Arap Emirlikleri, İtalya, Hindistan, Fransa, Amerika ve Suudi Arabistan.

Toplamda 42 adet etnik grup bulunuyor Kenya'da. Bu kabilelerden en önemlileri şöyle;

Kikuyu	% 22
Luhya	% 12
Luo	% 11
Kalenjin	% 8
Kamba	% 8
Kisii	% 5
Meru	% 5,
Swahili	% 9.5
Maasai	% 1.5
Turkana	% 1

Kikuyu, Kenya'nın en büyük kabilesi ve Kenya Dağı civarında yaşıyorlar. Her zaman ülke politikasında çok büyük roller oynanmış bir kabile. Bantu dili olan Gikuyu dilini konuşuyorlar.

Luhya'lar ülkenin en büyük ikinci etnik grubu. Batı Kenya'da Uganda sınırının güney bölümlerinde yaşıyorlar genellikle.

Bir diğer grup ise **Lou** ve yine Batı Kenya'da Victoria gölü civarında yaşarlar. Uganda ve Tanzanya'da yaşayan halklarla akrabalıkları vardır.

Kamba'lar geleneksel olarak asker bir gruptur. Ordu'da söz sahibi olabilecekleri konumlara ulaşmışlardır.

Kisii'ler de Luo'lar gibi Kikuyu karşılığı olarak tanımlanabilir.

Swahili aslında bir tür kabile değil. Farklı kabilelerin arasında

gerçekleşen veya dışarıdan gelenlerle yapılan evlilikler sonucu ortaya çıkan bir çeşit topluluk. Farklı yerel kabile insanların dışarıdan gelen İranlı, Portekiz, Ummanlı ve Araplar ile yaptıkları evlilikler sonucunda diller, dinler ve kültürlerin sentezi ile oluşmuş bir çeşit kültür ve dil olmuştur aynı zamanda.

Maasai'leri nerede görseniz tanırınız. Resmi renkleri kırmızıdır ve genellikle onların dışında bir yabancıyı kırmızı giymesini pek hoş karşılamazlar. Uzun boylu, yakışıklı, asil ve son derece mağrurdur Maasai erkeği.

16. yüzyıldan bu yana gerçekleşen işgaller ve misyonerlik çalışmaları nedeniyle nüfusun büyük bir çoğunluğu **Hristiyan**. %45 **Protestan**, %33 **Katolik**, %10 **Müslüman** bulunuyor Kenya'da. Geri kalan nüfus ise kendi yerel inanışlarını tatbik ediyorlar. Özellikle sahil kesiminde Müslüman nüfus daha yoğun yaşıyor. Bunun sebebi de tabii ki İran, Umman ve Arap işgalleri.

7 adet il ve 1 tane de bölge bulunuyor resmi olarak Kenya'da.

Bunlar Merkez İli, Sahil İli, Doğu İli, Kuzey Doğu İli, Nyanza İli, Rift Vadisi İli, Batı İli ve Nairobi bölgesi.

27 Ağustos 2010 tarihinde yeni anayasaları yürürlüğe girdi. Yeni anayasa başbakanlık ünvanını iptal edip iki meclisli bir sistem getirdi. Toplam 224 koltuk var mecliste. Üyelerin 210 tanesi genel seçim ile seçiliyor. 12 üye seçilmiş partilerin meclisteki çoğunluğuna göre oranlanıp bu partiler tarafından



öneriliyor ve başkan tarafından atanıyor.

30 Aralık 2002'den bu yana Devlet başkanı Mwai Kibaki. Bir sonraki seçim Aralık 2012'de yapılacak.

Bayraklarında bulunan 4 önemli renk siyah, kırmızı, beyaz ve yeşil. Siyah toplumun çoğunluğunu, kırmızı her millet de olduğu gibi vatan için dökülen kanı, yeşil doğal zenginliği ve beyaz ise barışı sembolize ediyor. Bayrakta bulunan Maasai savaşçı kalkanı işareti ise ülke barışı için savunmayı anlatıyor.

Kısaca tarihinden bahsedelim biraz da. 25 milyon yıl önce Afrika pek çok volkanik patlama, yerküre hareketleri nedeniyle ki bu birkaç milyon yıl devam etti- oluştu. Sonra kıta kuzeyden güneye doğru ayrılarak büyük bir çatlak oluştu. İşte ünlü Rift vadisi bu şekilde oluştu. Rift Vadisi Ürdün'den Mozambik'e kadar uzanır. Yaklaşık 6000 km uzunluğundadır ve Kenya içerisinde en derin bölgesi Nairobi yakınlarındadır. Vadinin genişliği 30 ile 100 km arasında değişir.

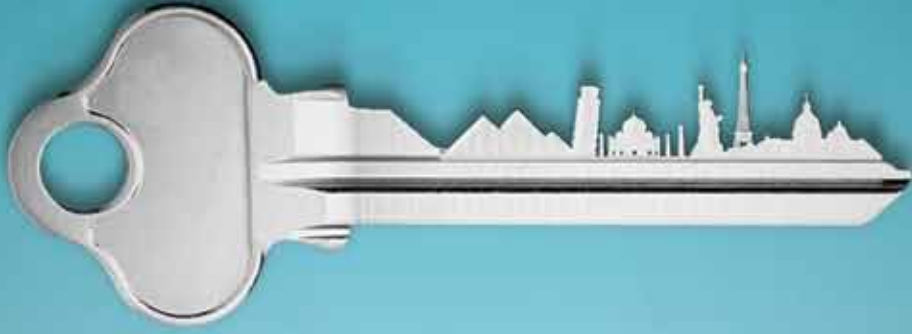
Kenya insanlık tarihi açısından da önemli bulgular sunar. 1973 yılında **Homo Habilis** Kenya'da Rift vadisi civarında bulunmuştur. **Homo Habilis**, maymuna benzeyen, uzun kolları olan ve beyin kapasitesi bugünkü insanın yarısı kadar olan ve belki de Homo türü içerisinde insana en az benzeyenidir. 2,3 ila 1,6 milyon yıl önce yaşadıkları sanılıyor. Özellikle Turkana gölü civarındaki Homo Habilis buluntularında yanlarında çok ilkel taş aletlerin olması oldukça ilgi çekici.

Ayrıca 1,5 milyon yıl önce öldüğü saptanan Turkana Çocuğu da önemli buluntulardan biridir. **Turkana Çocuğu** Turkana Gölü

GAYRİMENKULDE ULUSLARARASI DENEYİM

Her türlü yurt içi ve dışı emlak alım-satım işlemlerinizde en büyük yardımcınız.
Müşteriye özel çalışmalar; projelendirmeler, finansal analizler, yatırım raporları...
Hem de kendi dillerinde.

Farkın ve Güvenin Adresi



Tel: 242 322 5250 | Faks: 242 322 2440 | E-mail: info@estate-ant.com

www.estate-ant.com



Mombasa - Fotoğraf: Engin Merdan

yakınlarındaki Nariokotome arkeolojik kazı alanında bulundu. Kendisinin **Homo Erectus** veya **Homo Ergaster** sınıfına ait olduğuna inanılıyor.

MÖ 50.000'den itibaren Kenya'da avcı-toplayıcılar yaşadı. Ateşi kullandılar. MÖ 2000'lerde seyahat başladı ve ilk Etiyopya civarından insanlar geldi. Pek çok günümüzde sürekliliğini koruyan kabile bu dönemlerde yer değiştirdi ve buldukları yerlere yerleşti. MÖ 500 civarında Arap ve İran göçmenleri sayesinde sahil kesimleri gelişti ve ticaret bölgesi oldu. MS 10. yüzyılda Nilotic ve Bantu halkları Kenya'ya göçmüşlerdir. Bu tarihten sonra Swahili dili ve kültürü gelişmeye başlamıştır.

Sömürgecilik döneminde ülkeye ilk ayak basan Avrupalı **Vasco da Gama**'dır. 1498'de en önemli sahil kasabalarından biri olan Mombasa'ya gelmiş ve buradan da Hindistan'a giden deniz yolunu keşfetmiştir.

Böylece Portekizlilerin 200 yıl kadar devam eden egemenliği başlamış. Portekizliler Hindistan'a giden deniz yolu üzerindeki başka pek çok ada ve kıyı ülkelerini kontrol altına alarak bölgede önemli bir güç olmuştu. Bir başka deyişle Arapların deniz ticaretindeki üstünlüğüne bir son verdiler.

Dönemin en önemli ticaret objeleri fildişi ve insan kölelerdi. Bu dönem süresince Kenya kıyı şeridindeki şehirler bağımsız beylikler olarak yönetilmişlerdi. 1698-1837 yılları arasında Umman Sultanlığı yönetimi elinde tutmuştur.

Bu tarihte İngiliz ve Almanlara yenilince Kenya İngiliz koruması altına girdi. Umman Sultanlığı 1839'da başkentlerini Zanzibar'a taşıyarak Kenya üzerindeki Arap egemenliğini arttırdılar. Bu dönemde köle ticareti de en yüksek sayılara ulaştı. 1880'li yıllarda İngilizler bölgede köle ticaretini tamamen yasakladılar. İngilizler 1890'larda Kenya - Uganda demir yolu inşasına başladılar. Bu dönemde inşaat için deneyimli işçiler kullanabilmek için de çok sayıda Hintli işçi getirdiler. Birinci dünya savaşında Kenya'lı askerler kralın Afrikalı kuvvetleri olarak savaşa katıldılar. 1920 yılında Kenya İngiliz kolonisi oldu.

İkinci Dünya Savaşı'nda Etiyopya ve Burma'da savaştılar. **1946 yılında Kenya Afrika Birliği Jomo Kenyatta tarafından kuruldu.** İngiliz sömürgeciliğine karşı Mau Mau ayaklanması 1952 yılında başladı. İngiliz hükümeti binlerce asker yığarak ülkeye sorunu çözmeye çalışsa da gerilla savaşları yaşandı. Binlerce Kenyalı toplama kamplarına kapatıldı. 1956 yılında sona erdirildi. 1960 yılında bağımsızlık çalışmaları başladı.

sızlık çalışmaları başladı.

1 Haziran 1963'te ilk başbakanını Jomo Kenyatta olarak ilan eden Kenya İngiltere'den bağımsızlığını kazandı.

12 Aralık 1964'te ise Cumhuriyet oldu. Jomo Kenyatta 1978'de öldü. 1964-1992 arasında tek partili dönem yaşayan Kenya çok sancılı bir şekilde çok partili hayata geçti.

Evet, bu genel bilgilerden sonra sanırım artık yolculuğa çıkmaya hazırız.

Kenya'ya yolculuk etmeye karar verdiğinizde diğer Afrika ülkelerinde olması gerektiği gibi mutlaka aşılmalısınız

Pek çok Avrupa ülkesi ve Amerika, eğer yakın dönemde Afrika ülkelerinden birini ziyaret etmiş iseniz ülkelere giriş yaparken sizden uluslararası aşı kartınızı istiyorlar. Sarı Humma oldukça tehlikeli ancak aşılabilir bir hastalık ve uluslararası aşı kartı gerektiriyor. Tüm yapmanız gereken hudut ve sahiller sağlık genel müdürlüğüne giderek aşınızı almak ve doktorların titizlikle düzenledikleri aşı kartınızı almak.

Ancak unutmayın ki söz konusu aşığı mutlaka seyahatinizden en az 10 gün önce olmalısınız. Aşı sizi 10 yıl boyunca koruyor. Daha sonra bağlı olduğunuz sağlık ocağına giderek tavsiye edilen diğer aşıları yaptırabilirsiniz.

Bildiğiniz gibi ülkemizde çok iyi bir aşılama sistemi uygulanıyor ve pek çok hastalık artık tehlike olmaktan çıktı. Yalnız ziyaret ettiğimiz yerlerde bu hastalıkları biz yetişkinler taşıyıcı olarak ülkemize getirebilir ve naif çocuklarımızın hastalanmasına neden olabiliriz. Bu nedenle çocuk felci, dizanteri, difteri, tetanos, Hepatit A ve Hepatit B gibi aşıları da şiddetle tavsiye ediyor sağlık uzmanları. Özellikle

etrafınızda bir çocuk varsa lütfen siz de çocuk felci aşısı olun. Sizin herhangi bir riskiniz yok ancak bu ufak işlemlerle aşılammış minikleri korumuş oluyorsunuz.

Herhangi bir Afrika ülkesine tura gitmeden önce grubumda bulunan misafirler tarafından en çok merak edilen ve bana telefon etmelerine neden olan konulardan birisi ise sıtma. Sıtmanın aşısı yok ve ilaç kullanarak da sıtmadan %100 korunamazsınız. Piyasada sıtma tabletleri satılıyor ve bu tabletleri haftada 1 defa alıyorsunuz. Ancak bilmeniz gereken bu tabletlerin derin depresyon gibi çok ağır yan etkilerinin olduğu. Seyahate çıkmadan 1 hafta önce başlıyor ve sonrasında 4 hafta daha kullanıyorsunuz. Dilerseniz doktorun tavsiye ettiği hafif antibiyotikler de kullanabilirsiniz ancak bunun da kullanım süresi 5 hafta. Bu süre boyunca her gün 1 adet bu antibiyotikten almanız gerekiyor. Seyahate başlamadan 1 gün önce içmeye başlıyorsunuz.

Peki nasıl bir bavul hazırlanmalı?

Neler götürmeli? İlk önce bir ecza ve ilk yardım çantası hazırlayın. Mutlaka keneye karşı da koruyan sinek spreylelerinden alın. Mümkünse ailenizdeki her bir birey için küçük bir spreyle alıp kendi çantalarına koymalarını sağlayın. Genel kanının aksine sivrisinekler değil karasinekler sıtma ve bunun gibi pek çok hastalığı taşırlar ve gündüz ısırırlar. Farkına bile varmazsınız. Ayrıca gün batımı ve gün doğumu da ısırılma riskinizin en fazla olduğu dönemlerdir. Dolayısıyla uyunurken mutlaka cibinliğin içinde olmaya özen gösterin. Böcek spreyle veya roll on'larınızı açıkta kalan cildinize önerilen biçimde uygulayın ve giysilerinizin üzerine de spreyle sıkın.

Mutlaka el hijyeniniz için anti - bakteriyel mendiller ve hijyenik jellerden bulundurun çantanızda. Masai köyü ziyaretinden sonra te-



Thompson Ceylanı - Fotoğraf: Engin Merdan



Leopar - Fotoğraf: Arzu Tuncay



Leopar Avının Başında, Fotoğraf: Engin Merdan

peden tırnağa bu jellerle yıkanmak isteyeceksiniz.

Sürekli kullandığınız ilaçlarınız var ise mutlaka seyahatiniz boyunca yetecek kadar ilacı yanınıza alın. Ayrıca eğer alerjik bir bünyeniz varsa antihistaminik de bulundurmalısınız yanınızda. Mümkünse

tüm ilaçlarınızı çantanızın kaybolma ihtimaline karşı, aynı çantaya koymayın.

Yüksek faktörlü güneş kremi de son aksesuarı olacak bu küçük ecza çantasının. Ekvatora yakın olduğu için çok kısa sürede kavurabiliyor güneş cildinizi.

Kenya'ya seyahat ederken yanınıza almanız gerekenler listesine dürbün, fotoğraf makinesi gibi olmazsa olmazları koymuyorum bile... Eğer kalabalık seyahat ediyorsanız ve küçük bir amatör teleskopunuz var ise şiddetle yanınıza almanızı tavsiye ederim.

İnce pamuklu ve uzun kollu giysiler ile uzun safari pantolonları seyahatiniz boyunca çok işinize yarayacaktır. Uzun kollu ve uzun paçalı giyinmek sizi hem güneşten, hem soğuktan hem de börtü böceğin gazabından koruyacaktır.

Safariler sabah çok erken saatlerde ve akşamüzeri yapıldığından mutlaka yanınızda polar bir ceket ve rüzgarlık bulundurun. Yanınıza safari için natürel renklerden oluşan giysiler almanız gerekli. Kırmızı, mor gibi renklerden ziyade toprak renkleri, yeşil, haki veya kahverengi giymelisiniz.

Bileklikli botlar da son derece rahat etmenizi sağlayacak ve ayaklarınızı küçük ziyaretçilerden koruyacaktır.

Kenya'da 220 volt elektrik ve 3 noktalı kare fişler kullanılıyor. Yanınıza mutlaka adaptör almanızı tavsiye ederim. Otellerde veya lodge'larda temin edebileceğinizi söyleseler de siz kendinizi garantiye alın. Bir adaptör, bir de küçük çoklu priz alırsanız aynı anda pek çok cihazınızın bataryasını şarj etme imkanı bulursunuz. Sakın çok pahalı olan uluslararası adaptörlere para yatırmayın. Genellikle çalışmıyorlar. Saçınızı kurutmadan dışarı çıkmayanlardanansanız o zaman bir saç kurutma makinası mutlaka koyun çantanıza.

Bu arada dilerseniz yanınıza defter, kalem, oyuncak, çocuklarınızın ve sizin artık giymediği kıyafetleri toplayıp orada bir okula veya bir köye verilmek üzere alabilirsiniz. Genellikle okulların açık olduğu dönemde okul ziyaretleri yapılabiliyor. Para yardımı yapmaktansa bu tarz bir yardım daha iyi olabilir. Yanlış anlamayın, hiç kimse

sizden para yardımı yapmanızı istemiyor alenen. Ancak siz okul şartlarını, o çocukların durumlarını görünce ister istemez kendinizi sorumlu hissediyorsunuz.

Bavulunuzu her yere sığdırılabilecek branda tarzı veya yumuşak ve şekil alabilen malzemedan seçmeye özen gösterin. Belirli bölgeler arasında seyahat ederken büyük bir ihtimal ile 4x4'ler kullanacağınız için sert bavullarınızın araçlara sığdırılması çok zor olacaktır. Uluslararası uçuşlarda kilo limiti 20 kg kişi başı, ancak eğer Maasai Mara'ya küçük uçaklar ile uçacak iseniz bu limit 15 kg'a düşüyor.

Türk Havayolları artık Kenya'ya direkt uçuyor. İstanbul'dan her gün saat 18.05'de kalkıyor ve 6 saat 20 dakika sonra Nairobi'ye varıyorsunuz. Kenya için kapıda vize alıyoruz. 25-\$ civarında bir vize ücreti var. Uçakta sizlere dağıtılan (bazen uçakta olmuyor, o zaman iner inmez pasaport kontrolden önce bulunan bölgede temin edebilirsiniz) iki adet formu dolduruyorsunuz. Vize işlemi biraz yavaş ve gece indiğiniz için görevli sayısı az oluyor.

Dışarıya çıkarken para bozdurmakta fayda var. Kenya şilingi resmi para birimi ve 1 TL yaklaşık 52 KES'e denk geliyor. Yanınıza para birimi olarak Dolar alabilirsiniz. Doları Kenya şilingine çevirmek daha kolay. Ayrıca pek çok yerde Dolar ile ödeme yapıp para üstünü şilin olarak alabilirsiniz. Lütfen tarihi yeni olan dolar banknotlarını kullanmaya çalışın. 2000 öncesi dolarları kabul etmiyorlar.

Yanınıza kredi kartınızı alabilirsiniz. Ancak lodge, otel ve büyük restoranların dışında kullanmanızı tavsiye etmem. Pek çok yerde halen eski usul provizyon alınıyor. Çok güvenli değil. Kullanmadan önce modern pos makinaları olduğundan emin olun. ATM'ler de pek çok büyük şehirde bulunuyor ancak eğer Safari yapacaksanız

gideceğiniz bölgelerde ATM bulamayacağınızı unutmayın. En iyisi belli bir miktar nakit para ile seyahat etmek.

Kenya'ya seyahat etmenin en iyi yolu bir acenta aracılığı ile organizasyonunuzu yapmak. İnternet üzerinden yapılan pek çok rezervasyon sonradan sıkıntılara yol açabiliyor. Ayrıca güvenlik nedeniyle yanınızda mutlaka nerede durulması, mola verilmesi gerektiğini bilen lokal birinin olması gerekli.

Nairobi benim en çok sevdiğim Afrika şehri.

2 milyondan fazla nüfusu ile Afrika'da ki 4. büyük şehir. Nairobi "Soğuk Suların Yeri" anlamına gelen "Enkare Nyirobi" sözünün değişime uğraması ile bugünkü halini almış.

Nairobi'nin her bir köşesinde sizi ayrı bir sürpriz bekliyor. Zenginliği, fakirliği; umudu, umutsuzluğu; modern ve gelenekseli öyle bir iç içe yaşıyorsunuz ki ilk önce bu şehir hakkında ne düşüneceğinize karar veremiyorsunuz. 1899'da Mombasa ile Ugandayı birbirine bağlayan demiryolunun inşası sırasında depo olarak kurulmuş. Çok cabuk gelişen şehir bağımsızlıktan bu yana Kenya'nın hem en büyük şehri hem de başkenti. Denizden 1661 m yükseklikte. Ekvatora yakın olduğu için gece ve gündüz neredeyse eşit. Güneş aynı saatlerde doğuyor ve batıyor. Şehir pek çok şirket ve organizasyonun bölgesel ofislerine ev sahipliği yapıyor. General Electric, Young & Rubicam, Google, Coca Cola gibi.

Nairobi'de (aslında neredeyse tüm doğu ve batı Afrika'da bu böyle...) trafik sorunu belki de sizi çileden çıkarabilecek tek sorun.

Işıklara kimse riayet etmiyor. Işıklar o kadar uzun yanıyor ki bir kırmızı ışıkta 15 dakika bile bekleyebilirsiniz. Normalde 15 dakikada



Dede Efendi Restaurant



*Kapadokya'yı tatmak,
hakikaten de Dede Efendi'den geçiyor.*

1985'den günümüze kadar sürekli gelişme gösteren Dede Efendi Restaurant, aynı yerde Dede Efendi Kaya Restaurant'ı da açarak turizme hizmet etmeyi prensip haline getirmiş, Kapadokya'nın otantik manzarası ile Kapadokya'nın kendine has yemeklerinin kesiştiği bir nokta haline gelmiştir.

Kapadokya DEDE EFENDİ Restaurant

Asar Kaya Mevkii Göreme Kavşağı Ürgüp - Nevşehir Yolu Üzeri
Ortahisar - Ürgüp / NEVŞEHİR

Tel : 0384 343 24 24 Faks: 0384 343 22 22

Kapadokya Dede Efendi KAYA Restaurant

Kızılçukur Karşısı Ortahisar Girişi Prof Dr. Zeliha Ersoy Bulvarı
Ortahisar - Ürgüp / NEVŞEHİR

Tel: 0384 343 37 77 Faks: 0384 343 37 70

www.dedefendirestaurant.com



Lake Naivasha zürafa, Fotoğraf: Arzu Tuncay

gidebileceğiniz bir yere 2 saatte bile gidebileceğinizi göz önünde bulundurun. Özellikle sabah ve akşam saatlerinde araç seline kapılarak çılginca bir yavaşlığın akışına bırakıyorsunuz kendinizi. İnanılmaz olan hiç kimsenin durumundan şikayet edip dışarı saldırmaması... Gayet sakin bir şekilde müziklerini dinleyip arkadaşlarıyla sohbet ediyorlar. Benim önerim eğer gece de dışarı çıkmayı planlıyorsanız sabah otelden ayrılırken ona göre hazırlıklı çıkın. Akşam otele dönmeye çalışıp sonra tekrar o çılgin trafiği çekmeyin.

Matatu'lar aslında ulaşım için bir alternatif gibi görünse de hiç güvenli değiller. Matatu bizdeki dolmuş gibi. Çok renkli boyanmış oluyorlar. Bangır bangır müzik ve kapılardan sarkan insanlar görürseniz tipik bir Matatu gördünüz demektir.

Belli rotalarda fiks ücret var ve biletçilerde "tout" deniyor. Eğer mutlaka denemek istiyorsanız yalnız binmeyin.

Nyayo Anıtı 1988 yılında bağımsızlığın simgesi olarak inşa edilmiş. Yaklaşık 1 milyon \$'a mal olan anıt Uhuru ana caddesinde bulunuyor.

Parlamento binasını da ziyaret etmek mümkün. Ziyaret saatleri değişmekle beraber önceden telefon ile rezervasyon yaptırmakta fayda var. Parlamento yolunda bulunuyor.

Oldukça küçük olan **Nairobi Milli Müzesi** son derece yaratıcı ve başarılı sergileme biçimi nedeniyle görülmeye değer. Bu müzede Leakey ailesi tarafından keşfedilen fosiller en önemli parçalar diyebilirim. Yakın zamanda renovasyon gören müze sıcak saatleri geçirmek için biçilmiş kaftan. The Leakey binası 1976'da açıldı ve palaentoloji, arkeoloji bölümleri ile yönetime ev sahipliği yapıyor günümüzde.

Bir diğer ilgi çekici ziyaret noktası ise **Bomas**. Bomas kültürel merkez ve hemen hemen her gün



Maasai Mara çadır konaklaması, Fotoğraf: Arzu Tuncay

saat 14.30 civarında gösteriler yapılıyor. Burada 16 farklı kabilenin danslarını seyredip şarkılarını dinleyebilirsiniz.

Karen Blixen Müzesi mutlaka ziyaret edilmesi gereken bir yer.

Danimarkalı yazar Karen Blixen bildiğiniz gibi Isak Dinesen adını kullanarak "Out of Africa" romanını yazdı.

Bogani adı verilen bu evde 1914 ile 1931 yılları arasında yaşadı. İlk başta bir kahve çiftliği olan ev daha sonra restore edilerek müze haline getirilmiş. Yazarın romanı da filme alınırken bu ev kullanılmış. Film'de rol alan sanatçıların kullandığı eşyaları, orijinal parçaları tek tek görebilmeniz mümkün. Yan tarafında Karen Blixen Coffee Gardens Restaurant'ı bulunuyor ve öğle yemeği servisi yapıyorlar. Burada hem dinlenebilir, hem de eski bir kahve çiftliğinde eşsiz lezzetli Kenya kahvenizi yudumlayabilirsiniz.

Kenya Demiryolu Müzesi de eğer zamanınız varsa görebileceğiniz müzelerden biri. Uganda - Kenya demiryolu sebebiyle oluşmuş bir müze. Zamanında kullanılmış eski trenleri tüm ihtişamları ile görebilmek mümkün. İstasyon sokağına yakın.

Zürafa Merkezi sayesinde Rothschild zürafaları yok olmaktan kurtarılmış. Onları besleyebilir ve

sevebilirsiniz. Yalnız yine de biraz dikkatli olmakta fayda var. Eğer çocuklar ile seyahat ediyorsanız mutlaka buraya gitmelisiniz. Karen Blixen müzesine 4-5 km mesafede. Ayrıca harika bir hediyelik eşya dükkanı var.

Nairobi’de kalınabilecek iyi oteller arasında Nairobi Serena Otel, Holiday Inn, Stanley Hotel, Intercontinental, Hilton, Safari Park & Casino ile Grand Regency bulunuyor. Benim en çok sevdiğim ancak biraz şehir merkezi dışında olan Safari Park oteli.

Konsoloslukların bulunduğu zengin muhitte yer alıyor. Bu otelde akşamları da The Safari Cats Show adı verilen muhteşem bir şov yer alıyor.

Ekstra olarak rezervasyon yaptırarak katılabilir ve çok lezzetli bir yemek de yiyebilirsiniz. Eğer dönüş yolculuğunda THY ile uçacak iseniz gece 03.40’da uçağınız için burada yemek yemek, şovu seyretmek ve belki de Casino’da biraz oyalanmak bu gece uçuşu için avantajlı olacaktır.

Nairobi’de akşam yemeği yiyebileceğiniz çok şık ve lezzetli yemekler sunan pek çok restoran var. Ancak size en meşhur ve turistik olanından bahsetmek istiyorum. Tam anlamıyla eşsiz bir deneyim yaşamak istiyorsunuz mutlaka **Carnivore Restoran**’a gitmeli ve



Maasai Mara Keekorok Lodge, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Naivasha zürafalar, Fotoğraf: Arzu Tuncay

rezervasyon yaptırmalısınız. Yerel halkın dışında turistler ve gruplarla da tıklım tıklım olduğunu söylemeye gerek yok herhalde. Carnivore Restoran tam bir barbekü uzmanı. Afrika usulü barbekü ikram ediliyor. Kocaman kılıçlara geçirilmiş farklı etler masalara getirilerek tabağınıza dilimleniyor.

Nyama Choma ızgara veya barbekü et anlamına geliyor.

Ve bu konudaki en iyi yer Carnivore. Sığır biftek, domuz, kuzu, deve, deve kuşu ve timsah etleri sırasıyla geliyor tabağınıza. İstedikinizden alıp istediğinizi red edebilirsiniz. Ayrıca etler gelmeden

garsonunuz gelip etlere eşlik etmesi beklenen sosları tanıtıyor.

En önemli püf noktası ise masadaki bayrak. Her grubun önünde bir bayrak var ve bu bayrak yerinde kaldığı sürece et gelmeye devam ediyor. Bayrağı yan yatırırsanız “artık doydum” demek.

Genellikle gruplar set menü tercih ediyorlar. İştah açıcı veya çorba ile başlanıp et ile devam ediliyor. Sonra tatlı tercihinizi yapıyorsunuz. Tatlıya geçtiğinizde kahve veya çayınız da servis ediliyor.

Bu arada “**Dawa**” en meşhur kokteyli Kenya’nın. Votka, bal ve limon suyundan yapılıyor. Dawa ilaç anlamına geliyor. Çok lezzetli olduğunu söyleyemeyeceğim. Mutlaka denemenizi tavsiye edeceğim et ise timsah eti ile devekuşu eti. Timsah eti biraz yağlı ve kıkırdaklı tavuk etine benziyor.

Nairobi 1990’larda oldukça tehlikeli bir şehir iken polisin aldığı ağır önlemlerle daha güvenli bir şehir haline geldi. Günümüzde güvenli sayılabilecek bir Afrika şehri. Yine de gece tek başınıza dışarı çıkmayın. Zaten kaldığınız otellerde her katta bir güvenlik görevlisi gördüğünüzde böyle bir düşüncüyü aklınızdan bile geçirmiyorsunuz.



Thompson Ceylanları, Fotoğraf: Arzu Tuncay

Nairobi'de pek çok üniversite var ve sadece Kenyalı gençlere değil Afrika'nın pek çok farklı bölgesinden gelen gençlere eğitim veriyorlar. Önemlilerinden bazıları; Nairobi Üniversitesi, Kenyatta Üniversitesi, Strathmore Üniversitesi, Doğu Afrika Katolik Üniversitesi. Nairobi'ye seyahatinizde 1 gün geliştire, 1 tam gün de dönüşte kalırsanız yeterli olabilir. Ancak ben şehri tam anlamıyla yaşamak istiyorum diyorsanız 3 tam gün kalmanızı tavsiye ederim.

Nairobi'den sonra sizleri Wilson Havalimanı'na götürmek istiyorum. Bu küçük havalimanı 20 ila 60 kişilik küçük uçakların kalktığı önemli bir yer. Bu uçaklar ile Mombasa'ya ve ülkenin diğer küçük havalimanlarına gidebiliyorsunuz. Ancak bizim yolculuğumuz ünlü Maasai Mara'ya. Maasai Mara Kenya'nın en önemli büyük Milli Rezerv alanı olmamakla be-

raber en ünlü olanlarından. 1510 km²'lik bir alanı kaplıyor.

Bu arada rezerv alanı ile milli park arasındaki farktan bahsedelim kısaca. Rezerv alanında insanlar ve evcil sürüler yaşamaya devam ediyorlar. Rezervlerin yönetimi bölge yöneticilerinde. Oysa milli parklar hükümete ait ve sadece yabani hayvanlar barınabiliyor. Milli parklar çitler ve tellerle çevrili. İçlerinde yaşayan hayvan sayısı biliniyor. Ancak rezerv alanlarında herhangi bir çevreleme veya sınırlandırma yok. Bu yüzden de hayvanlar rezerv alanının dışına da seyahat edebiliyorlar.

Maasai Mara'yı ünlü kılan Serengeti ile arasında yaşanan meşhur wildebeast yani toynaklı Afrika Antilopu göçü. Maasai Mara ve Serengeti (Tanzanya'da yer alıyor) birbirine komşu aslında. Her yıl Kenya ile Tanzanya arasında

yaklaşık 2 milyon wildebeast, 500000 zebra, binlerce ceylan ve tabii onların peşinden pek çok leopar, aslan, çita, sırtlan ve akbaba seyahat ediyor. Temmuz ile Eylül aylarında gerçekleşiyor bu göçler.

Nairobi'den **Maasai Mara**'ya olan yolculuğumuz yaklaşık 45 dakika ila 1 saat arasında değişiyor. Maasai Mara'da 4 ayrı noktada küçük toprak pistler var. Konaklayacağınız lodge'a veya kampa en yakın olanda iniyorsunuz. Bu küçük uçaklarla yapılan seyahat gerçekten çok özel ve kendinizi bir film karesinde hissediyorsunuz. Üstelik hizmette sınır yok. 20 kişilik uçakta bile bir host veya hostes var ve uçak kalktıktan sonra naneli şeker dağıtıyor kulak basıncınız için. Uçak indiğinde Nairobi'den yaklaşık 224 km uzaktasınız ve safari araçlarınız sizi bekliyor.

Bambaşka bir çağa, bambaşka bir dünyaya hoş geldiniz!

Her bir araç farklı yolcu kapasitesine sahip. Grubunuza göre safari araçlarınıza yerleşiyor ve şoförünüzle tanışıyorsunuz.

Her aracın şoförü aynı zamanda rehber ve bu iş için 3 yıl kadar eğitim görüyorlar. Hayvanları tanıma konusunda üstlerine yok. Ben ilk gittiğimde kesin navigasyon kullanıyorlar diye düşünmüştüm. Ancak hiç de öyle olmadığını anladım. Her araç kendi arasında telsiz iletişimi kurarak nerede ne bulursa haber veriyor ve safari sırasında siz de soluğu geç kalmadık inşallah diye umut ederek



Çita, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Bufalo, Fotoğraf: Arzu Tuncay

Logo tasarımı, amblem tasarımı, kurumsal kimlik tasarımı ya da logo revizyonu yaptırmak istiyorsanız, bizimle iletişim kurabilirsiniz.

DÜNDEN BUGÜNE BAZI LOGO ÇALIŞMALARIMIZ



verilen noktada alıyorsunuz.

Her bir şoför - rehberin en az 3 dil konuşabildiğini de söylemeden edemeyeceğim. Rezerv alanına girerek safari yapabilmek için özel izin gerekiyor ve giriş ücreti ödeniyor. Bu işlemlerle şoför-rehberleriniz ilgileniyor.

Ayrıca lisansı olmayan rehberler rezerv alanına giremedikleri gibi beraberindekiler de giriş yapamıyor!

Ardından Lodge'unuza veya kamp alanınıza gidip odalarınıza yerleşiyorsunuz. Afrika temalı odalar genellikle çok rahat ve konforlu. Son derece rahatsız olanlar da var tabii ama zaten Türk gruplar genellikle yanından yakınından bile geçmiyor bu yerlerin.

Odalarda telefon yok. Sabah uyandırmalarınızı güvenlik görevlisi gelip kapınızı çalarak yapıyor. Televizyon yok. Sadece siz ve neredeyse uzansanız tutacakmışsınız hissine kapıldığınız gökyüzü var. Yıldızların gökyüzünde dans ettiğine şahit olup ruhunuzu şenlendirmek için harika bir fırsat. Yıldızlar öyle yakınlar ve öyle çoklar ki gece balkonunuzdan bu doğal ihtişamı seyrederken ruhunuzu bir huzurun kapladığını hissediyorsunuz.

Lodge'larda konaklama tam pansiyon. Günde iki defa safari yapılıyor. Biri akşamüzeri saat 4'de, diğeri de sabah saat 6'da. Bunun sebebi hayvanların sabah su içmeye gitmeleri ve genelde vahşi hayvanların bu saatlerde avlanması. Akşamüzeri de yine hareketli oldukları saatler başlıyor, bu nedenle tercih ediliyor. Sıcak saatlerde tüm hayvanlar gölgelerde dinleniyor.

Sabahın erken saatlerinde sizi bekleyen safarinin merakı ve heyecanı ile uyanıyor ve 5 önemli hayvanın hepsini bu ilk safaride görebilecek miyim düşüncesi ile muhteşem Afrika kahvenizi yudumluyorsunuz.



Maasai Mara, Aslan, Fotoğraf: Engin Merdan



Maasai Mara, Siyah Gergedan, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Anne ve Yavru Gergedan, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Aslanlar, Fotoğraf: Engin Merdan



Yerel Rehberim ile Lake Nakuru'da



Bu safarilerin en güzel yanı doğaya müdahale etmeden onun bir parçası olmanın ve hatta orada sadece birer konuk olduğumuzun bize nazikçe anlatılması.

“Big Five”, 5 büyük denilen hayvanlar Aslan, Leopar, Fil, Gergedan ve Buffalo.

Aslında vakti zamanında avcılar tarafından avlanması en zor hayvanları ifade etmek için kullanılan bu tabir şimdi safariler sırasında mutlaka görülmesi beklenen hayvanları ifade etme biçimine dönüşmüş. Tabii ki Kenya'ya olan ziyaretinizde görebileceğiniz hayvanlar 5 büyük ile sınırlı değil. Çita, Çakal, Babun, Boynuzlu Afrika Yaban domuzu, Zürafa, Zebra, Ceylan, İmpala, Su aygırı ve Wildebeast (Toynaklı Afrika Antilopu) gibi farklı hayvanları görmek de mümkün. Ayrıca 450'den fazla kuş cinsi de Kenya'nın farklı bölgelerinde gözlemlenebiliyor.



Balon Safari, Fillerin Balondan Görünüşü
Fotoğraf: Arzu Tuncay

Safari kuralları:

- Safari esnasında hiçbir şekilde yüksek sesle konuşmayın. Mutlaka fısıldayarak konuşun.
- Safariye çıkmadan önce keskin kokulu parfümler, kolonyalar veya tıraş losyonları sürmeyin. Hayvanları rahatsız edecektir.
- Asla şoförünüzden veya rehberinizden arabayı durdurmasını ve aşağı inip resim çekmeyi talep etmeyin.
- Yakınlarınızda bir hayvan gördüğünüzde ani hareketlerden ve dikkat çekmekten kaçınınız. Asla koşmayın.
- Hayvanlara herhangi bir yiyecek atmaya çalışmayın. Başkaları tarafından beslenme güdülerini harekete geçireceğinden evcilleştirmelerine sebep olabilirsiniz.
- Asla hipopotamların olduğu suya girmeyin.
- Hipopotam ile su arasına girmeyin.
- Parlak cisimler takmayın. Kendinizi maymunlara hedef haline getirebilirsiniz.
- Maymunlara çok dikkat edin. Çok sevimli olmakla beraber yırtıcıdır ve kuduz riskleri bulunur. Bir

şeyinizi çalıyorsa bırakın alsınlar. Yoksa size zarar verebilirler.

- Uzun çimler arasında dolaşmayın.
- Otel odanızda bile yalın ayak dolaşmayın. Mutlaka evden getirdiğiniz terliklerinizi giyin.
- Ayakkabılarınızı giyerken mutlaka ters çevirip sallayarak içini kontrol edin.
- Yatağınıza yatarken içini kontrol edin.
- Belirlenmiş güvenli alanların dışında yalnız yürümeyin.
- Unutmayın, vahşi hayata saygılı olmalıyız.

Bizler sadece gözlemlene için onların ortamlarına giriyoruz.

Dilerseniz biraz da ünlü 5 büyükten bahsedelim. İlk büyüğümüz **Aslan**. Panthera Leo, Panthera ailesindeki 4 büyük kediden biri. Büyük erkekler yaklaşık 250 kg ağırlığına ulaşabiliyorlar.

Bir diğer büyük ve belki de görülmesi en zor olan hayvan **Leopar**. Panthera Pardus, yine Panthera ailesi üyesi bir büyük kedi. Leoparın daha kısa bacakları ve uzun bir iskeleti var. Kafatası da daha büyük. Jaguar'a çok yakın vücut ölçüleri. Saatte 60 km hıza ulaşabiliyor ve daha çok ağaçlıklı bölgelerde yaşamayı tercih ediyor. Erkek leoparlar 37 ila 91 kg'a kadar



Lake Nakuru, Flamingolar, Fotoğraf: Arzu Tuncay

gelişebiliyorlar. Dişiler ise 28 ila 60 kg arasında olabiliyor. Bütün leoparlar muhteşem yüzücülerdir. **Afrika Fili** ise üçüncü büyük. *Loxodonta* var olan iki cins *Elephantidae*'den biri. Afrika filleri Asya fillerinden daha büyük oluyorlar, hatta yeryüzündeki en büyük hayvanlar. Erkekler 3,6 m yüksekliğe ve 5455 kg ağırlığa ulaşabiliyorlar ergenlikte. 12.000 kg olduğu rapor edilen erkek filler var. Dişiler ise yaklaşık 3 metre uzunlukta ve 5000 kg ağırlıkta olabiliyorlar. Herkesin merak ettiği fillerin dişleri. Filler 4 tane azı dişine sahipler. Her bir azı dişi 5 kg kadar. Hayatları boyunca 6 defa diş değiştiriyorlar ve her yıl dişler ileriye doğru uzayarak belli bir noktadan sonra dökülüyor. En sık görülen ölüm sebebi dişlerinin tamamen dökülmesi ki bu da 50 ila 60 yaş arasında gerçekleşiyor.

Bu noktada açlıktan ölüyorlar. Onun için de öleceklerini bilerek ıssız bir yerde kaçınılmaz sonu bekliyorlar. Fil dişleri ise 2 metre kadar uzun oluyor. Bu dişleri de çimleri koparmak, bir şeyin kökünü çıkarmak gibi işlerde kullanıyorlar. Ayrıca eşleşme zamanında dişi için savaşırken ve de avcılara karşı kendilerini savunurken de en önemli silahları dişleri. İki ayrı tür Afrika fili var. Çalı filleri ve orman filleri. Çalı filleri genellikle 4 ayak tırnağına sahipler ve orman filleri 5 ayak tırnağı bulunduruyorlar. Orman fillerinin kulakları daha yuvarlak ve vücut hatları da daha küçük.

Afrika Bufalosu ise *Bovidae* ailesine mensup. 1,7 m yüksekliğe ve 3.4 m uzunluğa ulaşabilirler. Çayırlık bufalolarının yetişkin erkekleri ortalama 500 ila 900 kg

ağırlığındadır. Orman bufaloları ise bu ağırlığın neredeyse yarısına ulaşabilirler. Deniz seviyesinden yüksek dağlık alanlara kadar pek çok yerde yaşayabilirler. Çok başarılı otlakçılardır. *Rhinoceros* veya kısaca rhino olarak geçen **gergedan** bir başka büyük. Burunlarındaki boynuzları ile ilginç hayvanlar. İsimleri de buradan geliyor zaten. Javan, Sumatran, Black, Indian ve White olarak beş cinsleri var. Siyah (black), Javan ve Sumatran gergedanları yok olmak üzere. Indian tehlike altında ancak white olarak geçen beyaz gergedan henüz tehlike çizgisinde değil.

Bu arada Maasai Mara'ya kadar gelip de yapmadan gitmemeniz gereken bir aktivite de Balon Safari. Her ne kadar pek çoğunuzun Kapadokya'da balon tecrübeniz



Maasai Mara, Balon Safari, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Maasai Mara, Balon Safari, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Maasai Mara Milli Parkı, Fotoğraf: Engin Merdan

olsa da insanın hayatında mutlaka gerçekleştirmesi gereken bir deneyim Balon Safari. Sabah 5 civarında balon şirketi tarafından silahlı bir askerin koruması altında alınıyorsunuz lodge'unuzdan. Balon alanına gidip kayıt oluyorsunuz. Size hangi renkli balona bineceğinizi söylüyor ve birer renk kartı veriyorlar. Tabii bu arada kendi rızanızla bindiğinize dair formlarınızı imzalıyorsunuz. Beklerken harika bir kahve içebilirsiniz. Sonra balonlarınıza yerleşiyor ve güvenlik infonuzu alıyorsunuz. Pilotlar genellikle İngiliz. Tam gün ağarmadan önce havalanıyorsunuz. Manzara muhteşem. Hele göç zamanında bu tecrübeyi yaşıyorsanız ne kadar büyük bir göç yaşandığını, bulunduğunuz arazinin ne kadar büyük olduğunu görebiliyorsunuz. Sürü halinde yaşayan hayvanların nasıl hiçbir istisna olmadan aynı çizgi hattını koruduklarını ve nasıl bir

arada kaldıklarını yukarıdan çok net gözlemleyebiliyorsunuz. Yere indikten yaklaşık 10 dakika sonra balon kamyonu ve sizi kahvaltılı alanına götürecek safari aracı geliyor. Hep beraber ufak bir safari yaparak kahvaltılı lokasyonuna gidiyorsunuz. İlk defa böyle bir deneyim yaşayanlar çok büyük bir şok yaşıyor. Çünkü herkes ufak, piknik tarzı bir kahvaltılı beklerken şampanyalı, kuş sütünün bile neredeyse olduğu bir kahvaltılı karşılıyor onları. Afrikalı garsonlarımız şık kıyafetleri içinde ve bembeyaz eldivenler giyiyorlar. Bu şık ve lüks kahvaltılın ardından yine safari araçları ile lodge'a dönüyoruz. Maasai Mara'da benim en çok kalmaktan zevk aldığım lodge Keekorok lodge. Şiddetle tavsiye ederim.

Artık bu masal diyarına veda etmenin vaktidir. Sabah erken kalkıp kısa bir safarinin ardından **Lake**

Nakuru'ya doğru yola koyuluyoruz. Dürüst olmak gerekirse bizleri çok ama çok zor bir yolculuk bekliyor. Maasai Mara'dan Lake Nakuru'ya acentaların verdiği süre yaklaşık 5 saat. Ben defalarca bu yolu kat ettim ve 7 saatin altına hiç düşemedik. O nedenle bol sarsıntılı ve uzun bir yolculuğa hazırlayın kendinizi. İki yol seçeneğiniz var. Biri dağ yolu, diğeri ana yol. Ana yol boyunca pek fazla bir manzara yok. Üstelik dağ yolu kadar kötü durumda. Yani ana yol deyince otoban falan beklemeyin. Yol boyunca sadece 30 km falan düzgün asfaltta gidiyorsunuz. Geri kalan yolda da asfalt kalıntıları var ama o kadar... Dağ yolunu tercih ederseniz sizi muhteşem bir manzara bekliyor. Üstelik Afrika'nın farklı bir yüzünü görüyorsunuz. Eğer ağır bir yağmur yoksa bu yolu tavsiye ederim. Ünlü çay bahçelerini ve tarım alanlarını göreceksiniz ve dağlık bölgelerde ki hayatı gözlemlemiş



Anne Her Canlı için Annedir, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Sosis Ağacı, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Zebra, Fotoğraf: Arzu Tuncay

olacaksınız. **Nakuru Gölü** sodalı bir göl. Kenya'nın en popüler resimlerinden biri... Binlerce flamingonun üstünü kapladığı göl tam bir renk cümbüşü sunuyor. Flamingolar aslında doğduklarında beyaz olarak doğuyorlar. Bu tür göllerdeki minareler ve algleri yiyerek, tüketerek pembemsi, somonumsu bir renge kavuşuyorlar. Yağmur dönemine göre gölün ebatı değişiyor. Son yıllarda ne yazık ki fazla su kalmadı az yağmur yağdığı için. 5 km kare ile 45 km kare arasında değişiyor boyutları. Nakuru bölgesi daha fazla ağaçlık olduğundan leopar, zürafa gibi hayvanları burada görme olasılığınız daha yüksek. Üstelik gergedanlar için neredeyse bir kutsal alan. 1960 yılında ilk önce kuş cenneti ilan edilen park 1968'de milli parka dönüşmüş. Yüksek sezonda park 1 milyon üzerinde flamingo'yu ve yarım milyon kadar da pelikanı ağırlıyor. Her yıl burada bulunan flamingoların hektar başına 250,000 kilo alg tükettikleri tahmin ediliyor. Burada yapacağınız safarilerde zebra, buffalo, Rothschild zürafası, Thompson ve Grant ceylanı, Colobus maymunu, çiyarı, su aygırı, aslan, gergedan, leopar, impala, çizgili sırtlan, tilki, çita görebilirsiniz. Kalınacak en güzel yerler **Sarova Lion Hill lodge** ve **Lake Nakuru lodge**.

Lake Nakuru'da 1 gece kalıp yolunuza devam edebilirsiniz. Sabah saatlerinde yola çıkarsanız öğle yemeği için Lake Naivasha'ya ulaşabilir ve çok hoş saatler geçirebilirsiniz burada. Naivasha gölü bu bölgedeki tek taze su gölü. Yaklaşık 13 km genişliği var. Gölde isterseniz tekne turu yapabilirsiniz. Oldukça sığ bir göl. Ortalama derinlik 5 m. Öğleden sonra çıkan rüzgarlar nedeniyle oldukça yüksek dalgalanmalar olabiliyor gölde. Maasailer bu göle sert su anlamına gelen "Nai'posha" derler. Ancak İngilizler yanlış söyledikleri için ismi Naivasha olarak kayıtlara geçirilmiş. Bu bölge yol boyunca sizinde göreceğiniz gibi tarım bölgesi. Pek çok çiçek



Maasai Mara, Fil, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Maasai Mara, Leopar, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Maasai Mara, Anne ve Yavru Gergedan, Fotoğraf: Arzu Tuncay



Maasai Mara, Aslanlar, Fotoğraf: Arzu Tuncay



*Akdeniz'in incisi
Antalya'da
Sunlight Residence ile
Konforlu Bir Yaşam
Sunuyor...*

Yaşam Başladı!



Gürsu Mahallesi 322 Sokak
Villa İpek 16/5 ANTALYA
T: 0242 230 2953
F: 0242 230 2954
info@avrupainsaat.com

www.avrupainsaat.com



Masai'li Kadınlar Dans Ediyor, Fotoğraf: Arzu Tuncay

yetiştiricileri ve tohum yetiştiricileri burada bulunuyor. Tüm bu çiçek ve tohumlar ihraç ediliyor. Lake Nakuru Nairobi'ye yaklaşık 1 saat uzaklıkta. Nairobi'den sahil kasabası olan **Mombasa**'ya geçmek istiyorsanız uçmanızı şiddetle tavsiye ederim. Kenya Havayolları Afrika'nın en iyi havayolu diyebilirim.

Uçaklarının durumu oldukça iyi ve hizmet kendi standartlarında çok yüksek. Kenya Havayolları ile Nairobi-Mombasa arası sadece 1 saat. Havalimanı uzak değil ama meşhur trafik ile ne kadar süreceğini kestirmek bir hayli zor.

Orada da oteller bölgesi yaratılmış. O nedenle zamanınız yetiyor ise kalacağınız otele gitmeden Fort Jesus gibi mutlaka görülmesi gereken yerleri görüp geçin. **Mombasa Kenya'nın ikinci büyük şehri.** Ülkenin başlıca limanı. Hint Okyanusu kıyısında. Ne

zaman kurulduğu tam net olmakla beraber 11. yüzyılda Arap tüccarlar tarafından kurulduğu tahmin ediliyor. Adını Umman'da bulunan Mombasa'dan aldığı sanılıyor. Mombasa'ya yorucu safarilerden sonra dinlenmek ve tropik bir tatil ile farklı bir Afrika deneyimi yaşamak isteyen turistler geliyor.

Eğer dalış ile ilgileniyorsanız mutlaka gitmeniz gereken bir merkez. Beyaz köpek balığı dalışından tutun mercan resiflerine düzenlenen özel turlara katılma fırsatlarına kadar çok fazla opsiyon sizi bekliyor Mombasa'da. Ayrıca derin su balıkçılığı çok talep gören bir aktivite.

İlk görmemiz gereken yer **Fort Jesus.** İsa kalesi 16. yüzyıl Portekiz yapısı. Şu anda müze olarak kullanılıyor ve oldukça ilginç bir yer. Kölelerin tutulduğu, tutukluların işkence gördüğü odaları görebilirsiniz.



Masai'li Kadınlar, Fotoğraf: Arzu Tuncay

Ayrıca müze bölümünde Kenya'ya özgü "dhow" adı verilen teknelerin küçük modellerini ve nasıl işlediklerini anlatan sergiler de var. Haftada 3 kez ışıklı özel bir şov düzenleniyor kalede. Sizi ellerinde meşaleleri ile dönem askerleri karşılıyor ve şov esnasında kalenin tarihi hakkında detaylı bilgi veriliyor.

Daha sonra mum ışığında romantik bir yemek sizi bekliyor. Görülmeye değer.

Mamba Köyü'nde Doğu Afrika'nın en büyük timsah çiftliği bulunuyor. İlk önce timsahların yaşam döngüleri ve alışkanlıklarını anlatan bir film gösteriliyor.

En çok beğenilen bölüm besleme zamanı. Mamba restoranda öğle yemeği alabilirsiniz. Sanırım timsah etinin en revaçtaki yemek olduğunu söylememe gerek yok.

Yavaş yavaş Kenya deneyiminin sonuna geliyoruz. Artık eve dönme vakti yaklaştığına göre sizi de acaba ne hediye götürsem telaşı sardı bile... İşte birkaç hediyelik eşya tavsiyesi.

Yerli halk tarafından yapılmış boncuk örmeli takılar hem çok renkli hem de çok özel. Ayrıca Afrika desenleri ile bezenmiş tahta takılar da hanımlar arasında çok revaçta.



Maasai Köyü, Fotoğraf: Arzu Tuncay

Evimizde bu güzel seyahati bize hatırlatacak tahta oyma eşyalar olsun diyorsanız çok büyük olanları seçmemenizi tavsiye edeceğim. Gerçi eve yolluyorlar ama ne geleceğinden çok da emin olamıyorsunuz.

Bu arada biliyorsunuz en değerli oymacılık yapılan ağaçlardan biri abanoz. Ancak çok pahalı. Bu nadir parçaları alırken çok dikkatli olun. Size gerçek abanoz diye satarlarken dükkanın arkasında sıradan ağaçları siyah abanoz rengine boyayan çocuklara çok rastlamışım!

Bence en kıymetli hatıra muhtemelen Afrika manzara ve figürlerinin betimlendiği tablolar. Hem çok özgün hem de taşınması çok kolay. Eğer desenli kıyafetlerden hoşlanıyorsanız geleneksel kıyafetler de tam size göre...

Alışverişinizi geliri belli fonlara giden lodge mağazalarından yapıyorsanız pazarlık şansınız yok. Fiyatlar fiiks ve onu ödüyorsunuz. Ancak sokakta alışveriş yaparken ölümüne pazarlık edebilirsiniz.

Ne yenir:

Kenyalıların en revaçtaki yemekleri Ugali ve Nyama Choma'dır. Ugaliyi hazırlamak için mısır, süt ve su katı bir kıvama gelene kadar pişirilir. Çeşitli yahni yemeklerinin yanında servis edilir. Kahvaltıda

da bile bulunabilen bir yiyecektir. Nyama Choma ise rosto edilmiş veya ızgarada pişmiş kırmızı et veya balıktır.

Bir diğer geleneksel yemek ise Sukuma wiki ve ıspanak, kızarmış soğan, domates ile biberin sotelenmesi ile hazırlanıyor. Ayrıca ananas, papaya, karpuz, mango, portakal, muz, hindistancevizi ve passion fruit sıklıkla rastlayabileceğiniz meyveler. Otellerde bu leziz meyvelerin suları da sıklıkla sunuluyor misafirlere.

Ne içilir:

Kenya'da üretilen lezzetli ve kaliteli kahve mutlaka denenmeli. Mombasa'da kahveyi farklı aromalarla harmanlayarak pişirmeleri bana Mirra'yı hatırlatır hep.

Ülkede en çok tercih edilen içeceklerden biri de Chai yani sütlü çay. İngilizlerin Kenyalılara tanıttığı sütlü çay bu geleneğin dışında bir biçimde pişirilir ve bizim alışık olduğumuz sütlü çaydan oldukça farklıdır.

Maziwa lala ise ekşimiş süttten yapılan ayrana benzer bir içecek. Kenya birası da çok tercih edilen içeceklerden.

Kenyalılar birayı ılık içerler. O nedenle eğer soğuk bira istiyorsanız mutlaka belirtin.



Maasailer, Fotoğraf: Arzu Tuncay

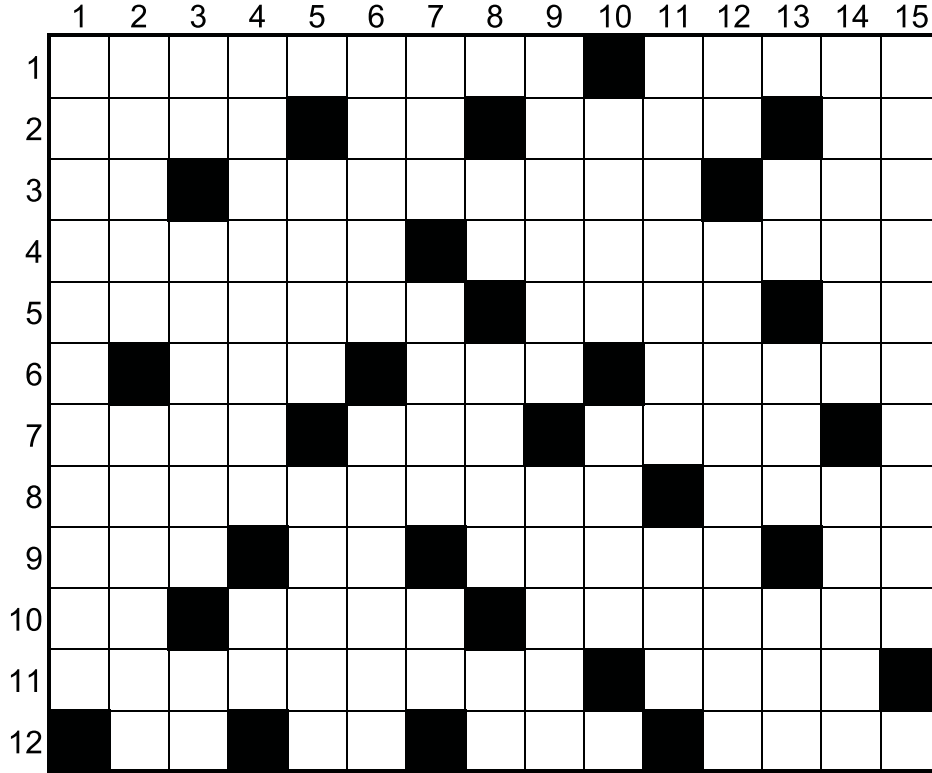
Swahili Sözlük

• Merhaba	Salam, habari
• Hoşçakal	Kwaheri
• Nasılsın	Hujambo,
nasılsınız	habari gani
• Günaydın	Habari za
	asubuhi
• İyi geceler	Usiku mwema
• Teşekkürler	Shukrani
	asante sana
• Önemli değil	Karibu sana
• Hoşgeldin	Karibu
hoşgeldiniz	
• Arkadaş	Rafiki
• İyi	Nzuri
• Hayır	Hapana
• Tamam	Sawa
• Lütfen	Tafadhali
• Su	Maji
• Zaman	Saa
• Şimdi	Sasa
• Kuş	Ndege
• Buffalo	Nyati
• Çita	Duma
• Aslan	Simba
• Leopar	Chui
• Gergedan	Kifaru
• Fil	Ndovu
• Sorun yok	Hakuna Matata

Denizli'nin Ege,
İç Anadolu ve
Akdeniz Bölgesi
içinde
toprakları
bulduğunu
biliyor muydunuz?

ARO Dergi Bulmaca

Not: Bu bulmacayı doğru çözenler arasında çekilecek kurada kazanan bir kişiye kitap armağan edilecektir. Bulmacanın çözümü önümüzdeki sayıda yayımlanacaktır.



Hazırlayan: Hikmet Uğurlu, Rehber

Soldan Sağa:

- 1- Antik Yunan ve Roma'da gençlerin eğitildikleri, spor etkinliklerinde buldukları yapı. - Baba soyu, soy.
- 2- Bir tiyatro oyununun ana çizgisinin işlenişi, çatılışı. - Bir haber ajansı. - "... azmaz, bal kokmaz" (atasözü). - Kuzu sesi.
- 3- Tropikal Afrika'da yetişen ve OHİ de denilen bir ağaç. - Tahta ya da metal çubukların yan yana dizilmesiyle oluşturulan ve iki değnekle vurularak çalınan bir çalgı. - "Sedef su almayınca....- i nisandan, güher virmez" (Fuzuli).
- 4- Yayımçı. - Nereidler Anıtı'nın bulunduğu Likya'nın en önemli kenti.
- 5- Henri Charriere'nin romanından uyarlanmış, başrollerini Dustin Hoffman ile Steve McQueen'in paylaştığı bir film. - Tiyatroda bir oyuncunun rol gereği seyircinin duyacağı biçimde ama öbür oyuncuların duymayacağını varsayarak düşüncesini açıklaması. -İsveç İşçi Sendikası'nı sim geleyen harfler.
- 6- Fikir. - Kırmızı renkli bir süs taşı. - Hasım.
- 7- Açıklama, yayma. - "Bu ... şarkımda sen varsın / İlk şarkımda yine sen vardın" (Muzaffer İlkar-Mahur). - Aşk
- 8- Devlet yönetiminde son sözün seçilenlerde değil üst bürokratlarla, işadamları ve ekonomi uzmanlarında olmasına dayanan siyasal düzen. - Antik Yunan'da savaş tanrıçası.
- 9- İcraat. - Romanya'nın plaka imi. - Dek, değin. - Tarla sınırı.
- 10- Peru'nun plaka imi. - Bir taşınmazın sahibinin kim olduğunu gösteren resmi belge. - Genellikle üçgen dişleri olan, çelikten yapılmış, dar ve uzunca kesme aracı.

- 11- 1866-1925 yılları arasında yaşamış, müzikte öncü ve eylemci nitelikleriyle tanınmış Fransız müzikçi. - Leblebi parlatmakta kullanılan keçe.
12- Genişlik. - Sahip. - Bir İngiliz ağırlık ölçüsü. - Torun sahibi kadın.

Yukarıdan Aşağıya:

- 1- Alman arkeolog Klaus Schmidt tarafından kazısı yapılmakta olan, Urfa yöresinde MÖ 11000'e tarihlenen ünlü tapınma merkezi.
- 2- Buyruk. - Bir konfederasyonun üyesi.
- 3- Magnezyum'un simgesi. - Dostluk, yakınlık. - Küçük mağara.
- 4- Zarif ve hoş şakalar yapan. - Takımın kısaltması.
- 5- Oval. - Söz konusu olan yer.
- 6- Afrika'da bir ülke. - MÖ 395-350 arasında yaşamış Halikarnas Mozolesi'nde rölyeflerin bir kısmını yapmış ünlü mimar ve heykeltıraş.
- 7- Köpekler ya da inekler için hazırlanan un kepek karışımı yiyecek. - Halojenlerden gaz duru munda bir element. - Telli bir çalgı.
- 8- İlkel bir silah. - Halk dilinde heykel, abide. - Jüpiter'in bir uydusu.
- 9- Eklem. - Parlak bir kumaş cinsi.
- 10- "... opera" (kişilerin günlük yaşamlarını ve özel durumlarını konu edinen uzun televizyon dizilerine verilen ad). - Manavgat yakınlarındaki ünlü antik kent.
- 11- Balıkesir yöresine özgü bir halk oyunu. - Bazı mantarların üreme organı.
- 12- Yabancı. - Antalya'nın üzerinde oturduğu kalkerli tortu.
- 13- Yarı memnunluk belirten ünlem. - "Biz kimseye ... tutmayız / Kamu alem birdir bize" (Yunus Emre). - Zeybek.
- 14- Kanla taşınan yabancı bir maddenin damarı tıkanması. - Dost, arkadaş.
- 15- Yunan söylenebiliminde Hades tarafından yeraltına kaçırılan Zeus ile Demeter'in kızı.

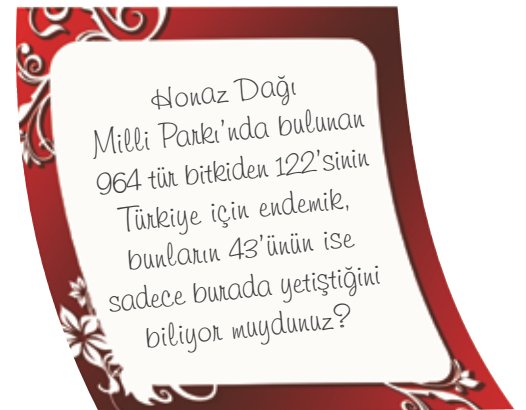
Geçen Sayıdaki Bulmacanın Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	E	K	İ	R	S	I	T	K	I	O	L	Ç	A	R
2	İ	M	A	R	E	T	R	A	S	T	İ	R	A		
3	K	S	İ	O	L	A	S	I	A	R	A	D			
4	L	A	T	L	A	İ	N	T	A	K	A	Y			
5	İ	N	U	İ	T	E	S	A	M	İ	L	E	O		
6	N	L	S	A	D	E	T	A	K	İ	R	K			
7	İ	K	A	R	O	S	P	İ	A	Z	K	A			
8	U	R	A	R	E	T	K	E	N	Y	E	R			
9	M	O	H	İ	K	A	İ	D	A	M	E	B			
10	N	E	L	İ	K	A	Y	A	A	L	T	O			
11	B	O	R	D	A	M	L	A	T	A	Ş	O	N		
12	U	S	A	R	E	N	E	T	S	A	R	P			

Kazanan Tarihli: Yapılan çekilişi M. Cengiz TURNAGÖL kazanmıştır.
Kendisine bir adet kitap hediye edilecektir.



ARO DERGİ 3. sayının bulmacasını doğru çözenler arasında yapılan çekilişte kitap kazanan Alaattin DİŞPENÇE'ye ödülünü yönetim kurulu üyemiz Mehmet MACİT verdi.



Haberler

I. Almanca Konuşan Rehberler Kurultayı Yapıldı



30.05.2011 tarihinde I. Almanca Rehberler Kurultayı 434 Almanca konuşan rehberin katılımıyla gerçekleştirildi. Haklı mücadelelerini dile getiren rehberler bir sonraki aşama için gerekli çalışmaları ve hazırlıkları kurultayda tamamladı.



Denetimler

15-16-17 Haziran tarihlerinde Denizli bölgesinde kaçak rehber ve acente denetimi yapılmış, 217 araç denetlenmiştir.



Yapılan denetimler etkilerini göstermektedir. Denetlemelere ARO başkan yardımcısı Oktay Tilki katılmıştır.



27-31 Temmuz tarihleri arasında bakanlığımızca Manavgat, Karpuzkaldıran ve Alanya bölgesinde 214 araç denetlenmiştir. 63 adet tutanak düzenlenmiştir.

Basında ARO

akdeniz Gerçek

Eylem sırası rehberlerde!

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Akdeniz Hürriyet

REHBERLER HAK ARIYOR

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Cumhuriyet AKDENİZ

Sezon uyarısı

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Hilal

Rehberler kazan kaldırdı

GÜNLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Yeni Yüzyıl

Klavuz isyanı

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Akdeniz Hürriyet

Rehberlerden uyarı: Bırakırız

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Cumhuriyet AKDENİZ

Antalya'daki Almanca rehberler şartları iyileştirilene kadar çalışmayacak

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Yeni Yüzyıl

Rehberler iş bırakacak

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Yeni Yüzyıl

Rehberler kazan kaldırdı

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

AKDENİZ Hürriyet

REHBERLERİN SANAL İSYANI

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Cumhuriyet AKDENİZ

REHBERLERDEN SANAL İSYAN

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Cumhuriyet AKDENİZ

Rehberler, şartları iyileştirilmezse eylemi Türkiye çapında yeniden başlatacaklarını açıkladı

Rehberlerden şartlı durdurma

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Vali Altıparmak söz verdi eylem bitti

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Vali söz verdi ve eylem bitti

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

AKDENİZ Hürriyet

AKDENİZ GÜNÜMLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

Bakanımızı Ziyaret Ettik

Sayın bakanımız Ertuğrul Günay'ı, TUREB heyeti olarak, 22 Temmuz 2011'de ziyaret ettik.



TUREB Heyeti'nde; ARO Başkanı Hasan Uysal, İRO ve TUREB başkanı Şerif Yenen, ARED Genel Sekreteri Suat Dingil, ŞURED başkanı Kamil Türkmen, İRO başkan yardımcısı Sedat Bornovalı ve İRO üyesi Serkan Güngör hazır bulundular.



Heyet, öncelikle sayın bakanımızı yeniden aynı göreve gelmesinden dolayı tebrik edip memnuniyetlerini dile getirdi. Turist rehberliği yasa taslağının, bakanlığın öncelikli konular arasında olduğunu belirten sayın Günay, Meclis açıldıktan sonra, bir an önce Turizm, İmar, Bayındırlık ve Ulaştırma komisyonundan geçip genel kurulun gündemine gelmesi için gerekenin yapılacağını belirtti. Yalnız bu konuda tüm rehberlerin de siyasi parti ve milletvekilleri ile diyaloga geçip, onlara da meslek yasamızın önemini anlatılması gerektiğini vurguladı. Büyük ihtimalle de 2012'nin ilk yarısında yasamızın kanunlaşmış olacağını müjdesini verdi.

ARO Başkanı Hasan Uysal'dan, Antalya'daki eylemin sonuçları ile ilgili ve devam eden sorunlar hakkında bilgi isteyen sayın Günay, önümüzdeki aydan itibaren başta Antalya'da olmak üzere bir dizi görüşmeler yapılacağını ve bazı toplantılara da bizzat katılacağını ifade etti. Ayrıca son dönemlerde artan kaçak rehberliğin önlenmesi için denetimlerin artacağını söyledi.

Rehber Anıları

Ethem SOYKAM, Emekli Avukat ve Rehber



Ethem SOYKAM, ARO Bistro Cafe'de

Unutamadığım bir rehberlik anım

Ben, daha Turizm Bakanlığı kurulmadan önce, Antalya'yı Sevenler ve Tanıtma Derneği'nin 1962 yılında bana verdiği "Mihmandarlık Belgesi"ni almış olarak amatör bir ruhla rehberlik yapmaktaydım.

Turizm Bakanlığı kurulduktan sonra, 1972 yılında rehberlerin Bakanlıktan kokart almaları gerektiğinin bildirilmesi üzerine 21 Kasım 1971'den başlayarak, 26 Şubat 1972 tarihine kadar süren rehberlik kursuna Antalya'da katıldım ve o zamanki turizm bölge müdürü Ahmet Dolanay ve Bakanlıktan gelen bir İtalyan (ismini şu anda anımsayamıyorum, başışlayın) yetkilinin yaptığı sözlü sınavı da başarı ile geçerek rehber olmaya hak kazandım. 1972/6 Zuhul Ertan imzası ile 1972/18 sicil numarası ve 07114 Turizm Bakanlığı 1361 kayıt no'lu Antalya Bölgesi İngilizce ve Fransızca

dillerinde profesyonel rehberlik belgemi aldım.

Daha sonra Antalya'da bulunan profesyonel rehberlerin bir araya gelmesini sağlayan ve 1988 yılında benim de kurucu üyesi olduğum Antalya Profesyonel Rehberler Demeği (REHBERANT) çatısı altında profesyonel rehberliği, asıl mesleğim olan avukatlığın yanı sıra, para kazanmaktan daha çok bir hobi, bir tutku olarak ve herhangi bir acentaya bağlı olmaksızın 1999 yılına kadar sürdürdüm. Daha çok VIP gruplarını gezdirmek suretiyle bir memleket hizmeti yapma gayreti içinde oldum.

Tarsus Amerikan Kolejli olduğum için, çok iyi derecede bildiğim İngilizce ve iyi derecede bildiğim Fransızca dillerini kullanarak Rehberlik görevimi Antalya'daki acentalardan demeğimizin Bakan-

lıkça onaylanan ücret tarifesindeki ücreti alarak yaptım. Daha düşük ücret tekliflerini kabul etmediğim için ancak Turban, Pamfilya, Doruk, D.D.Y. ve Tursem gibi belirli acentaların çağrıları üzerine bir yılda en fazla 20-25 kez rehberlik davetini kabul ettim. Bu işi tamamen amatör bir ruhla özveriyle yaptım, diyebilirim.

1999 yılı sonuna kadar yapmış olduğum profesyonel rehberlik hizmetim sırasında tabiatıyla birçok anım oldu. Geçenlerde, Rehberant'ın başkanlığını yapmış olan İngilizce rehber Yavuz Ali Sakarya arkadaşımın "*Ethem abi, senin uzun süren rehberlik yaşamında, seni tanıyan acentalar ve gruplardaki turistlerin takdirini kazanmış, Antalya'nın en kıdemli rehberlerinden biri ve iki dilde kokart almış ilk rehberi olarak eminim unutamadığın pek çok*

anın olmuştur. Bunlardan birkaçını bizimle paylaşmanı istiyorum. Bu anılarından birini ya da birkaçını ARO DERGİ aracılığıyla, rehberler camiasıyla ve kamuoyu ile paylaşmamız için yazıya dökmemi istiyorum” demesi üzerine, sizlere unutamadığım anılardan birini anlatmak istiyorum.

1989 yılının güneşli bir Ekim gününde idi. Turban acentasının teklifi üzerine sabahleyin Talya Oteli’nden bir otobüs dolusu Amerikalı turisti alarak P.A.S. turuna çıkardım.

Kent merkezinde grubuma otobüsle kısa bir tur attırdıktan sonra, Perge’ye doğru yola çıktık. Grubuma Pamfilya bölgesinin tarih, coğrafya, nüfus ve güzelliklerinden kısaca söz ettikten sonra, kendilerine arzu ederlerse, Türkiye Cumhuriyeti kuruluş tarihini anlatabileceğimi söyledim. Bu teklifimin grubumca kabul edilmesi üzerine derhal konuya girerek anlatımına başladım.

Pek tabii olarak, Türkiye Cumhuriyeti’ni anlatırken büyük önder ve tarihin yetiştirdiği en büyük kişiliklerden biri olan Atatürk’ten söz ettim. Mustafa Kemal Atatürk’ün Türkiye’yi düşman işgalinden kurtarmış, büyük bir general olduğunu söyledim ve onun devrimci kişiliğini anlattım. Ulu önderin Türk toplumunun esenliği için yaptığı reformları (yenilikleri) de anlattıktan sonra, Yazar Falih Rıfki Atay’ın

“Çankaya” isimli kitabında dillendirdiği “Makedonya’dan 2 büyük kumandan ve lider çıkmıştır. Bunlardan birisi Büyük İskender, ikincisi Mustafa Kemal Atatürk’tür.”

betimlemesini söyledim. Cümlemleri daha yeni bitirmiştim ki, otobüsün arka sıralarında oturan bir yolcunun ayağa kalkarak, “Büyük İskender Makedonyalı değil, Yu-

nanlıdır.” demesi üzerine ön sıralarda oturmakta olan bir Amerikalı yolcu, “İşte şimdi bir Türk-Yunan çatışması başlıyor.” dedi ve gülümseyerek hemen bana baktı.

“Bu bir çatışma değil, olsa olsa bir fikir münakaşası (tartışması) olur.” diyerek, konuşma aksanından gerçek bir Amerikalı ya da İngiliz olmadığını anladığım o kişiye dönerek, “Siz Amerikalı mısınız, yoksa beyefendinin söylediği gibi Yunanlı mısınız?” diye sorduğumda, “Ben, aslen Kıbrıslı bir Rum’um.” dedi. Bunun üzerine Büyük İskender’in Yunanlı değil, Makedonyalı olduğunu, Makedonya’nın Yunanistan, yani bir Helen toprağı olmadığını ve Makedonların kendilerine özgü bir yazı ve dillerinin olduğunu kendimden emin bir şekilde anlattım. Hatta Atina’nın en büyük rakibi Sparta ile savaşı sırasında, Büyük İskender’den yardım istemeleri üzerine, İskender’in ordusuyla Sparta üzerine yürüdüğünü ve orayı fethettikten hemen sonra, Atina’ya kadar da inerek orayı da topraklarına kattığını anımsattım.

Büyük İskender ile Mustafa Kemal Atatürk’ü karşılaştırdığımız zaman, gerçek büyüğün Mustafa Kemal olduğunu söylemem üzerine yolcular arasındaki küçük bir gruptan beni protesto eder mahiyette sesler yükseldi. Ben “Life” dergisinde 10-15 sene kadar önce çıkmış olan bir özel sayıda Büyük İskender’in hayatı hakkında verilen tüm bilgileri okuduğum için hazırlıklı idim. “Ayrıca, Modena’da yaşayan ve Bolonya Üniversitesi’nde tarih profesörü olan bir İtalyan’ın yazmış olduğu “Büyük İskender” adlı 3 ciltlik kitabını da okuduktan sonra bu kararı vardım” dedim ve devam ettim.

“Ve gördüm ki, “hümanist” diye tanımlanan İskender’in, tam tersine oldukça zalim, kindar ve hırslı bir kişi olduğunu ve büyük bir ihtirasla krallığını büyük bir dünya imparatorluğuna dönüştürmek için savaşlar yaptığını, acımasızca bü-

yük küçük demeden birçok kenti mahvettiğini, Pers kralı Darius’u savaşta yendikten sonra, karısı da dahil olmak üzere bütün İran’a (Pers ülkesine) sahip olduğu halde, durmadan kaçan Darius’u öldürmek ve Helenlerin intikamını almak için onu günlerce takip ettiğini anlattıktan sonra, Büyük İskender’in asıl amacının İran’ı fethetmekten daha çok, Darius’un kellesini almak olduğunu ve bu durumu anlayan Darius’un bir kumandanının kendi İmparatoru Darius’u öldürüp İskender’den kurtulmak için Darius’un kesik başını İskender’e gönderdiğini ve Darius’un kesik başını gören Büyük İskender’in “Bunu kim yaptı, öğrenin” emri üzerine başı getiren generalin kimliğini öğrenip bu kez onun peşine düştüğünü, adamı çöllerden, karlı dağlardan geçerek kaçmasına rağmen takip ederek yakalattığını, askerleriyle birlikte hepsinin kafalarını acımasızca kestirdiğini anlattım.

Öbür taraftan, Büyük İskender’in başka toprakları İmparatorluğuna kazandırma hırs ve amacına karşılık, Mustafa Kemal’in düşmanların işgaline uğramış anayurdu kurtarmak için mecburen bir kurtuluş savaşı başlattığını, çok yoksul ve yorgun düşmüş olan ulusunu düşünerek büyük bir hümanizma (insanseverlik) ile çok sayıda sosyal devrimler yaptığını, çağdaş bir Cumhuriyet kurup, fedakâr Türk kadınına, kadın haklarını birçok batılı ülkeden bile erken verilmesini sağladığını, din ile devlet işlerini birbirinden ayırdığını, öğretim birliğini sağladığını, kendisinin sadece dahi bir komutan değil, aynı zamanda halksever ve devrimci bir kişiliğe sahip olduğunu ve kurmuş olduğu Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ilkelerinden birinin “Yurtta barış, Dünyada barış” ilkesi olduğunu belirttim.

Sözüm biter bitmez, Kıbrıslı Rum olduğunu söyleyen kişi derhal ayağa kalkarak, “Onun için mi Türkiye Kıbrıs’ı işgal etti?” deyince,

Amerikalı grubun içerisinde bazı kişiler kendisini alkışladılar.

Bir an için zor durumda kaldığım fikrine kapıldım da, kendimi hemen toparlayarak, “Şayet Türkiye Kıbrıs’ı işgal etmek isteseydi, adanın tamamını alırdı. Türkiye bu girişimini Kıbrıs’taki Yunan cuntasını ve EOKA’nın işlediği cinayetleri durdurmak ve adada huzur ve emniyeti sağlamak üzere yapmış ve yalnız Türkleri değil, başta Kıbrıs cumhurbaşkanı Makarios ve Yunanlılar da olmak üzere adada daha fazla kan dökülmesini önlemiştir. Cuntanın devrilmesiyle de Atina ve Yunanistan’a demokrasi getirmiş, bu sayede Karamanlis, Teodorakis ve Melina Mercury gibi insanlar yurtlarına dönme olanağı bulabilmişlerdir. Türkiye’nin, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan hükümetleri arasında imzalanmış olan Zürih ve Londra anlaşmasına dayanarak bu hakkını kullandığını söyledim. “Ortak müdahale talebinde bulunmuş, isteği kabul görmemiş ve tek başına davranmaya zorlanmış.” dedim.

Amerikalılara dönerek, “Bu tartışma burada bitmiştir. Ancak şimdi size soruyorum. Kim kazandı?” deyince, “Siz kazandınız” dediler.

Bunun üzerine ben de elimdeki mikrofonu bırakıp, otobüsün ortasına kadar geldim ve “O halde hepinizi teşekkürlerimle selamlıyorum” diyerek başımı önüme eğerek selam verdim. Bir anda otobüsten büyük bir alkış koptu.

Alkışlar bitince, kendilerine tekrar teşekkür ederek bu kez, Kıbrıslı Rumun yanına gittim. Kendisine sarıldım. O da bana sarıldı. İzin isteyerek otobüsün önündeki yeri aldım. Yunanlılarla 500 yıl bir arada yaşadığımızı, arada evlenmeler olduğunu, kız alıp kız verdiğimizizi, yemek, içki, folklor, müzik, kıyafet ve hatta küfürlerimizin bile aynı olduğunu, bir Yunanlı ile bir Türk’ü bir araya getirseniz hangisinin Türk, hangisinin Yunanlı olduğunu anlayamayacağınızı,

bizlerin arasını bozanın emperyalist güçler olduğunu söyledim ve şimdi Türk- Yunan usulü Kıbrıslı Rum arkadaşımınla tekrar kucaklaşıp öpüşeceğimi söyleyerek ve otobüsün arkasında oturan Kıbrıslının yanına giderek tekrar (o da ayağa kalkmıştı) onunla sarılıp iki yanağımızdan öpüştük. Bunun üzerine otobüsteki tüm yolcular her ikimizi de tekrar coşkuyla alkışladılar.

Manavgat Şelalesi’nde öğle yemeği yerken, Yunanlı ve karısıyla yan yana oturdum. Yemekten sonra kahve içmek için bahçedeki güneşli masada oturduğumuz zaman, garsonu çağırdım ve “Bize 3 tane...” durdum ve Kıbrıslıya dönerek kahveyi nasıl içeceğini sordum “şekerli” demesi üzerine, “3 Türk kahvesi yapın”, dedim.

Ve adının “Andreas” olduğunu öğrendiğim -artık arkadaş ve dost olduğumuz- Kıbrıslı turiste “Yunanistan’da siz buna “Yunan kahvesi” dersiniz. Ama aslında bu “Türk kahvesi”dir, dedim ve kahveyi Osmanlının bir vilayeti olan Yemen’den tanıyıp getirdiğimizi ve Viyana’ya kadar tüm Balkanlara öğrettiğimizi belirttim. “Doğru söylüyorsun. “Bütün fanatik Rumlar bunu bile bile bir Türk düşmanlığı olsun diye söylüyorlar.” dedim. “Kendisine birkaç defa Avrupa gezisinden dönüşte otomobilimle Yunanistan’dan geçtiğimi, Atina, Selanik ve Kavala’da 2-3 gün kaldığımı, bu ziyaretlerim sırasında baklava, Karagöz-Hacivat’a bile Yunan damgası vurmaya kalktıklarını ve hatta Pire’deki Paşa Limanı’nın ve Balta (Turko) Limanı’nın adlarını “küçük” ve “büyük” liman olarak değiştirdiklerini hatırlatıp, “Bunları unutalım, biz iki komşu, Mustafa Kemal ve Venizelos zamanındaki gibi tekrar kardeş olalım!” dedim. Gözleri yaşardı, hem karısı, hem de kendisi “İnşallah” diyerek kahvemizi bitirdik.

Side’ye geldiğimizde, tiyatroya girmeden önce limana giden yolun

başındaki bariyerin, deniz tarafındaki kısmında mevcut satıcıların tezgahlarını gören turistler: “Burada biraz durabilir miyiz? Belki alışveriş yaparız.” dediler ve grup dükkanların önünde birikti. Bu arada Andreas ve eşinin “Lacoste” marka çorap ve tişört baktıklarını gördüm. Satılan bütün malların korsan mallar olduklarını söylememe rağmen, “Ethem Bey, bunları armağan olarak dağıtacağız” dediler. Bunun üzerine ben eşime ve kendisine beğendikleri renkte birer tişört ve çorap aldım ve armağan olduğunu söyledim. Bir hayli uğraştıktan sonra kabul ettirerek armağanlarımı verdim.

Tur sonunda dönüş için “Haydi otobüse” dedim. O sırada yanına yaklaşan ve bütün grubun otobüse binmesini bekleyen 60-65 yaşlarında biri, hani şu turun başında “Şimdi bir Türk-Yunan savaşı başlıyor” diyen Amerikalı “Ethem, senin mutlaka rehberliğin yanında bir mesleğin olmalı, öğretmen misin?” diye sordu. Parmağımı dudaklarımın üzerine getirerek sus işareti yaptım ve alçak sesle “Ben aslında serbest avukatım,” dediğim de, “Ben bu durumunuzu tahmin etmişim. Geziyi bizler için zevkli ve ilginç bir hale getirdiniz. Sizi tebrik ediyor ve grubum adına çok teşekkür ediyorum.” dedi ve otobüse bindi.

Böylece bir tur daha benim asla unutamayacağım bir anı ile bitmiş oldu. Daha sonra Andreas’la birkaç kez mektuplaştık ve birbirimizi memleketlerimize davet ettik. Gidip gelmemiz ne yazık ki mümkün olmadı. Bu anımı burada sizlerle, değerli meslektaşlarımla paylaşmaktan gurur duyuyorum.

Bu vesile ile hepinize başarılı bir meslek yaşamı, güzel anılarla dolu ve bol kazançlı turlar yapmanızı diliyorum.

Sevgi ve selamlarımı sunuyorum.



Kalite ve Şıklık bir arada...



MELISSA LEATHER FACTORY

Aydın - İzmir Karayolu Üzeri, Mersinlik Mevkii, Selçuk - İZMİR

Tel: 0232 892 49 85 - Faks: 0232 892 49 86

www.melisaderi.com

ARO Cafe & Bistro

Zengin içecek eřitleri,
Damak tadınıza uygun eşsiz lezzetleri,
Huzurlu bahçesi ile hizmetinizde.



Antalya Rehberler Odası

Demircikara Mah. Burhanettin Onat Cad. Antürk Sitesi No: 89 Kat: 1 07100 Antalya

Tel: 0242 311 11 30 (pbx) - Faks: 0242 322 91 75

www.aro.org.tr